

MOĞOL İRANI'NDA
GELENEK VE DEĞİŞİM

GÂZÂN HAN
VE REFORMLARI
(1295-1304)

OSMAN G. ÖZGÜDENLİ





© / otukennesriyat

YAYIN NU: 2272
KÜLTÜR SERİSİ: 1191

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-891-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: [0212] 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: M. Bilal Erimez

Kapak Görseli: Moğol süvarilerini tasvir eden XIV. yüzyıl başlarına ait bir minyatür (Staatsbibliothek zu Berlin, Diez, nr. 71).

Arka Kapak Görseli: Gâzân Han'ın vasiyetini ihtiva eden yarlığın sureti (Vassâf, *Tecziyetu'l-emsâr* ve *tezciyetu'l-a'sâr*, Nuruosmaniye Kütüphanesi, nr. 3207, vr. 103b).

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Baskı: Levent Ofset Basım ve Ambalaj Sanayi AŞ
Fatih Cad. Karadal Sok. Nu:13
Merter-İstanbul Güngören/İstanbul
Sertifika Nu: 45163

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Osman Gazi Özgüdenli: 1973 yılında Kayseri’de doğdu. Kırşehir Çiçekdağı Lisesi (1988) ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu (1992). Aynı bölüme Araştırma Görevlisi olarak intisap etti (1993). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde “Sultan Sencer ve Kara-hitâyalar -Katavân Savaşı (536/1141)-” başlıklı çalışması ile yüksek lisans (1994), “Gâzân Han ve Reformları (694/1295-703/1304)” başlıklı çalışması ile de doktora eğitimini tamamladı (2000). Tahran (1995-1998), Berlin (2005-2007), Oxford, Cambridge (2009) ve Londra’da (2011-2012) Orta Çağ Türk tarihiyle ilgili kaynak ve vesikalar üzerine araştırmalarda bulundu. Araştırmaları daha çok İslâmî yazmalar, İslâmî nüvizmatik, Selçuklu tarihi, İlhanlı tarihi, Türk tarihinin İran coğrafyasındaki seyriyle ilgili muhtelif konu ve meseleler üzerinde yoğunlaşmaktadır. *Encyclopaedia Iranica* (New York), *Encyclapadia of Islam, Three Edition* (Leiden), *Dâ’iretu’l-Ma’ârif-i Bozorg-i İslâmî* (Tahran), *Dâniş-nâme-yi Cihân-i İslâm* (Tahran) ve *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*’nde (İstanbul) çok sayıda makale kaleme alan Özgüdenli’nin başlıca çalışmaları arasında; *Turco-Iranica: Ortaçağ Türk-İran Tarihi Araştırmaları* (Kaknüs Yayınevi, İstanbul 2006); *Moğol İranında Gelenek ve Değişim: Gâzân Han ve Reformları (1295-1304)* (Kaknüs Yayınevi, İstanbul 2009); *Selçuklular, I: Büyük Selçuklu Devleti Tarihi (1040-1157)* (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul 2013); *İrân der-‘asr-i Selcûkiyyân* [Selçuklular Zamanında İran], *Câmi’-yi Târih-i İrân*, VIII, (Merkez-i Dâ’iretu’l-Ma’ârif-i Bozorg-i İslâmî, Tahran 1393/2015) ve *Ortaçağ’da Türkler, Moğollar, İranlılar (Kaynaklar ve Araştırmalar)* (Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020) sayılabilir. Hâlen Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü’nde görev yapmakta olan Özgüdenli, 2003 yılından beri *Encyclopaedia Iranica*’nın Orta Çağ Türk-İran ilişkileri alanında danışman editörlüğünü, 2018 yılından beri Türk Tarih Kurumu Bilim Kurulu Üyeliğini ve 2019 yılından beri de *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İkinci Edisyon) İslâm Tarihi ve Medeniyeti İlim Heyeti Üyeliğini yürütmektedir.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	15
İkinci Baskıya Ön Söz	19
Kısaltmalar	21
Kaynak ve Araştırmalara Toplu Bir Bakış	29
I. Kaynaklar	29
A. Vesikalar	29
1. Resmî Vesikalar	29
2. Özel Vesikalar (Alım-Satım Belgeleri)	30
B. Münşe'ât Mecmûaları ve Fermân Suretleri	31
1. Münşe'ât Mecmûaları	31
2. Fermân, Mektup ve Vakfiye Suretleri	33
C. Epigrafik Kaynaklar	37
D. Nümizmatik Kaynaklar	38
E. İslâmî Kaynaklar	39
1. Özel Tarihler	39
2. Genel Tarihler	51
3. Şehir ve Bölge Tarihleri	59
F. Seyahatnâmeler ve Coğrafi Kaynaklar	63
G. Resmî Muhasebe Kitapları ve Teşkilât ile İlgili Kaynaklar	65
H. Edebi Eserler, Divânlar ve Tezkireler	66
I. Menâkıbnâme, Vefeyât ve Tercüme-i Hâl Kitapları	67
İ. Diğer Kaynaklar	69
II. Araştırmalar	71

GİRİŞ

Moğol Hâkimiyetinde İran	75
--------------------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM GÂZÂN'IN ŞEHZÂDELİK DÖNEMİ (1271-1295)

I. Doğumu	81
II. Çocukluğu ve Eğitimi	85
A. Çocukluğu	85
B. Eğitimi	87
III. Gâzân'ın Veliahtlık Dönemi	93
A. Siyasî Faaliyetleri	94
B. Ögedeyliler ve Çağataylıların Horâsân'a Müdahalesi	101
C. Gâzân'ın Babası ile Münasebetleri	105
IV. Gâzân'ın Babasının Vefatından Sonraki Durumu	107
A. Âzerbâyçân Yolculuğu ve Tebrîz'i Ziyareti	109
B. Emîr Novrûz'un İtaati	111

V. Gâzân'ın Saltanat Mücadelesi ve Tahtı Ele Geçirmesi	117
A. Birinci Âzerbâyçân Seferi.....	117
B. Gâzân'ın İslâmiyet'i Kabulü.....	126
C. İkinci Âzerbâyçân Seferi ve Tahtı Ele Geçirmesi	138

İKİNCİ BÖLÜM GÂZÂN HAN DEVRİNDE İÇ VE DIŞ GELİŞMELER (1295-1304)

I. Dâhilî Yapılanma: İlk İdarî Düzenlemeler.....	145
A. Yargılama ve Cezalar	145
B. İdarenin Yeniden Tanzimi	147
II. Gâzân Han'ın Hâkimiyetinde Birinci Dönem: İç Gelişmeler (1295-1298)	148
A. Merkezîyetçilik Politikası ve Karşı Tepkiler (İç İşyanlar)	149
1. Şehzâde Sûkâ ve Bârûlâ'nın İşyanı.....	149
2. Emîr Togâçar'ın Ortadan Kaldırılması.....	152
3. Bâltû (<i>Balatu</i>) İşyanı	154
4. Emîr Novrûz'un Katli	155
5. Merkezî İdarenin Tanzimi	168
6. Sûlâmîş İşyanı.....	170
III. Gâzân Han'ın Hâkimiyetinde İkinci Dönem: Dış Gelişmeler (1299-1304).....	173
A. Birinci Suriye Seferi ve Mecma'u'l-Murûc (Vâdî el-Haznedâr) Zaferi.....	173
B. İkinci Suriye Seferi.....	188
C. Üçüncü Suriye Seferi ve Mercu's-Suffâr Yenilgisi.....	192
D. Ucân Kurultayı ve Yenilgide Rolü Bulunan Emîrlerin Yargılanması	203

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GÂZÂN HAN'IN DÂHİLÎ VE HARİCÎ MÜNASEBETLERİ

I. Gâzân Han Devrinde İlhanlı Devletinin Dâhilî Yapısı.....	207
A. Merkezî Eyaletler.....	207
B. Mahallî Hâkimiyetler	210
1. Mahallî Hâkimiyetlerin Yapısı	210
2. Mahallî Hâkimiyetler ile Münasebetler	211
a. Kertler.....	211
b. Yezd Atabegliği.....	214
c. Kirmân Kara-hitâyıları	216
d. Büyük ve Küçük Lur Atabeglikleri.....	220
e. Sîstân (<i>Nîmrûz</i>) Melikleri (<i>Mihribânîler</i>)	221
f. Fârs Hâkimleri.....	221
g. Şebânkâre ve Hurmûz Adaları	223
C. Tâbi Devletler	225
1. Tâbi Devletlerin Yapısı ve Merkeze Karşı Konumu.....	225
2. Tâbi Devletler ile Münasebetler.....	231
a. Selçuklular	231
b. Gürcü Krallığı.....	239
c. Ermeni Krallığı	239
d. Mardîn Artukluları	242
II. Gâzân Han Devrinde Dış Münasebetler	243

A. Memlûklar ile Münasebetler	243
B. Büyük Hanlar ile Münasebetler	252
C. Altın Ordu Devleti ile Münasebetler	254
D. Çağataylılar ile Münasebetler	258
E. Bizans Devleti ve Batı Dünyası ile Münasebetler	261

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM GÂZÂN HAN'IN REFORMLARI

I. Reformların Sosyo-Politik Arka Planı	271
A. Değişim ve Reform Kavramları	271
B. Reformları Hazırlayan Sebepler	272
II. Reform Alanları	277
A. Siyasî Reformlar	277
1. Hükûmranlık Telâkkisi	281
2. Unvan ve Lâkablar	284
a. Eski Türk-Moğol Unvan ve Lâkabları	285
b. Yakındoğu İslâm Devletlerine Ait Unvan ve Lâkablar	288
B. İdarî Reformlar	294
1. Merkezî Bürokrasinin Tanzimi	294
2. Genel Bürokratik Düzenlemeler	297
3. Arazi Tahrîr Defterlerinin (<i>Defâtir-i Kânûn</i>) Hazırlanması	302
4. Devlet Arşivinin Kurulması	306
5. Saray Teşkilâtında Reform	307
C. Ekonomik Reformlar	308
1. Malî Reformlar	308
a. Devlet Hazinesi	308
b. Özel Hazine (<i>Hazine-yi Hassa</i>)	310
c. Bütçe	311
2. Para Politikası	313
3. Vergi Sisteminde Reform	323
a. Vergiler ile İlgili Temel Aksaklıklar	323
b. Vergiler ile İlgili Genel Düzenlemeler	327
c. Vergi Çeşitleri ile İlgili Düzenlemeler	329
d. Vergilerin Tahsil Zamanı ile İlgili Düzenlemeler	331
e. Düzenlemelerin Sonuçları	332
4. Ticarî Düzenlemeler	335
D. Ziraî Reformlar	336
1. Genel Nitelikli Düzenlemeler	336
2. Toprak Reformu	339
E. İmâr ve Bayındırlık Faaliyetleri	341
1. Yerleşim Yerleri ile İlgili Düzenlemeler	341
2. Gâzân ve İmâr	344
F. Askerî Reformlar	346
1. Askerî Hiyerarşinin Tanzimi	347
2. Askerî İktâ'ların Tesisi	350
3. Hâssa Ordusunun Kurulması	358
G. Sosyal Reformlar	360
1. Genel Nitelikli Düzenlemeler	360

2. Giyim-Kuşam ile İlgili Düzenlemeler	361
3. Sosyal Adaletin Tesisi	362
H. Hukukî Reformlar	364
1. Hukukî İşlemler ile İlgili Düzenlemeler	364
2. Yasa ve Şeriat	370
I. Dinî Reformlar	370
1. Budizmden İslâm'a	370
2. Ehl-i Sünnet ile Şî'a'yı Yakınlaştırma Teşebbüsü ve Dâru's-Siyâdelerin İnşası	372
3. Genel Nitelikli Düzenlemeler	374
İ. Diğer Reformlar	376
1. Elçi, Posta ve Yol Teşkilâtı ile İlgili Düzenlemeler	376
a. Elçiler ile İlgili Düzenlemeler	376
b. Posta (Yâm) Teşkilâtı ile İlgili Düzenlemeler	379
c. Yolların Emniyetinin Tesisi	380
2. Takvim ve Ölçüler ile İlgili Düzenlemeler	382
a. Hânî Takvim (Takvîm-i Hânî - Takvîm-i Hânî-yi Gâzânî)	382
b. Ölçü ve Tartı Sistemleri ile İlgili Düzenlemeler	386
III. Reformların Mahiyeti, Kadrosu, Sonuçları ve Akıbeti	389
A. Reformların Mahiyeti	389
B. Reformların Kadrosu	390
1. Gâzân Han	390
2. Bürokratlar	391
3. Komisyonlar	392
4. Moğol Emirleri	392
C. Reformların Sonuçları ve Akıbeti	393

BEŞİNCİ BÖLÜM GÂZÂN HAN'IN VEFATI VE ŞAHSİYETİ

I. Gâzân Han'ın Vefatı, Defni ve Türbesi	399
A. Hastalanması ve Vefatı	399
B. Defni ve Türbesi	406
1. Defni	406
2. Türbesi (Şenb-i Gâzân - Şâm/Şam-i Gâzân - Gâzânîyye)	407
a. Türbenin Bulunduğu Külliye'nin İnşası	409
b. Külliye'nin Kısımları	412
c. Külliye'nin İşlevi ve Gelirleri	416
d. Külliye'nin Akıbeti	419
II. Gâzân Han'ın Özel Hayatı ve Şahsiyeti	429
A. Hanımları ve Çocukları	429
B. Düşünce Yapısı ve Hükümdarlık Özellikleri	437
1. Düşünce Yapısı	437
2. Gâzân ve Despotizm	443
3. Gâzân ve Av	447
C. Dinî Yönü	448
D. Ahlâkî Özellikleri	453

E. Gâzân ve İlim	454
1. Rasad (Gözlem) ve Astronomi	454
2. Gâzân ve Tarih	457
Sonuç	461
Bibliyografya	465
Ekler	525
İndeks	599

İKİNCİ BASKIYA ÖN SÖZ

Bu çalışmanın 2009 yılındaki ilk baskısının üzerinden yaklaşık on beş yıl geçti. Aradan geçen süre içerisindeki yayınlanan yeni kaynak ve araştırmalar, araştırmanın genel yapısını bozmadan, çalışmaya ilâve edilmeye çalışıldı. Yine bu süre zarfında Türkçe imla ve yazım kurallarında meydana gelen değişiklikler, her eserin ait olduğu dönemin ruhunu yansıtmaması prensibinden hareketle, mümkün olduğunca korunma yoluna gidildi.

Son olarak ikinci baskının hazırlanmasında değerli yardımlarını esirgemeyen pek çok kimseye teşekkür borçlu olduğumu belirtmeliyim. Metni ikinci baskı için gözden geçiren öğrencilerim Dr. Öğr. Üyesi Suat Kaymak, Dr. Fırat Umanç, Seyfullah Tüzmeç, Emre Özgören ve Yaşar Ertaş'a, metni okuyan Dr. Lale Yeşilova'ya, eklerin tanziminde yardımını esirgemeyen öğrencim Mehrân Beşâret Gâzânî'ye ve Şenb-i Gâzân ile ilgili değerli fikirlerini benimle paylaşan Dr. Leyla Yıldız'a teşekkürü borç biliyorum. Baskısı uzun süre önce tükenen bu çalışmayı yeniden okuyucuyla buluşturan Sayın Göktürk Ömer Çakır ve Ötüken Neşriyat'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Osman Gazi Özgüdenli
İstanbul 2025

KAYNAK VE ARAŞTIRMALARA TOPLU BİR BAKIŞ

I. KAYNAKLAR

A. Vesikalar: Bu çalışmada kullanılan vesikaları, resmî vesikalar ve özel vesikalar (alım-satım belgeleri) olarak iki grupta inceleyebiliriz.

1. Resmî Vesikalar: Gâzân devrinden günümüze çok az resmî vesika ulaşmıştır. Bu vesikalardan en önemlisi bugün Vatikan Gizli Arşivi'nde muhafaza edilmekte olan bir mektuptur (*bicig*).¹ 1921 yılında keşfedilen ve 24x97 cm. ebadındaki bir parşömen üzerine çini mürekkep ile Moğolca olarak kaleme alınan mektup Gâzân Han, Vezîr Reşîdu'd-dîn ve Emîr Kutluğşâh tarafından Papa VIII. Boniface'e (1294-1303) gönderilmiştir. İlhanlıların Memlûklara karşı ittifak teklifini içeren mektup 12 Nisan 1302 tarihinde Kuş-Kapug'da kaleme alınmıştır. Mektup neşredilerek incelemeye tâbi tutulmuştur.² Bu mektubun yanı sıra, Gâzân Han tarafından Venedik Cumhuriyeti'ne yazılan Ekim 1299 ve 18 Aralık 1300 tarihli iki mektubun sureti de günümüze ulaşmıştır.³

Günümüze ulaşan İlhanlı resmî vesikalarının çok önemli bir kısmı Şeyh Safîu'd-dîn-i Erdebîlî'nin Erdebîl şehrinde bulunan türbesine aittir. Maalesef bu vesikalar arasında Gâzân Han tarafından yayınlanmış bir fermân bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bu vesikalar içerisinde bilhassa Sultan Olcâyâtû (1304-1316) ve Ebû Sa'îd (1317-1335) tarafından yayınlanan bazı fermânlar, Gâzân'ın uyguladığı reformların neticeleri ile ilgili faydalı bilgiler vermektedir. Vesikalar Gottfried Herrmann tarafından 1970 yılında, muhafaza edildikleri türbenin mahzeninde keşfedilerek 1971 yılında bilim dünyasına tanıtılmıştır.⁴ İlhanlı devletinin sosyal ve ekonomik tarihi için büyük önem taşıyan

¹ Vatikan Gizli Arşivi, Envanter nr. A.A., Arm. I-XVIII, 1801 (3).

² Bk. Antoine Mostaert - Francis Woodman Cleaves, "Trois documents mongols des Archives Secrètes Vaticanes", *HJAS*, XV/3-4, (1952), s. 470-471; Louis Ligeti, *Monuments préclassiques, I, XIII^e et XIV^e siècles*, Monumenta Linguae Mongolicae Collecta, II, Budapest 1972, s. 250-251. Bu mektup hakkında daha bk. John Andrew Boyle, "Ghazan's Letter to Boniface VIII: Where Was it Written?", *Proceedings of the 27th International Congress of Orientalists 1967*, (1971), s. 601.

³ Venedik Devlet Arşivi'nde (Archivio di Stato) bulunan bu mektuplar hakkında bk. Maria Pia Pedani, "'Exemplum Litterarum Tartarorum': Ghâzân Khan and Venice at the Turn of the XIIIth Century", *Quaderni di Studi Arabi*, 5-6, 1987-1988, Atti del XIII Congresso Dell'unione Européenne d'Arabisants et d'Islamisants (Venezia 29 settembre - 4 ottobre 1986), (1988), s. 608-610, 613-614.

⁴ Bk. Gottfried Herrmann, "Urkunden-Funde in Azarbâyğân", *AMI*, NF, 4, (1971), s. 249-262; Bert Fagner, "Das Ardabiler Heiligtum in den Urkunden", *WZKM*, 67, (1975), s. 169-215;

bu vesikalardan bir kısmı son otuz beş yıl içerisinde Gottfried Herrmann, Gerhard Doerfer, Bert Fragner ve 'İmâdu'd-dîn Şeyhu'l-Hukemâ'î gibi araştırmacılar tarafından yayınlanmıştır.⁵

2. Özel Vesikalar (Alım-Satım Belgeleri): Gâzân Han devrinde İlhanlı coğrafyasında kaleme alınan ve günümüze ulaşan sınırlı sayıdaki alım-satım senedi, bilhassa sosyal ve ekonomik meselelerin anlaşılması ve çözüme kavuşturulmasında son derece faydalı olmuştur.⁶

Bilinmeyen bir müellif tarafından Gâzân Han adına Arapça olarak kaleme alınan *el-Vesâ'iku'l-Gâzâniyye* isimli küçük risâle, konumuz açısından son derece önemlidir. Toplam 16 varaktan oluşan bu *risâlenin* günümüze ulaşan yegâne nüshası bugün Tahran Meclis Kütüphanesi'nde (*Kitâbhâne-yi Meclis*) bulunmaktadır.⁷ Dört kısım (*bâb*) hâlinde tanzim edilen eser, kâdı tarafından

Aynı müellif, *Repertorium persischer Herrscherurkunden. Publierte Originalurkunden (bis 1848)*, Freiburg 1980, s. 19-24.

⁵ Bk. Gottfried Herrmann, "Ein Erlass des Ġelâyiriden Soltan Hoseyn aus dem Jahr 780/1378", *Göttinger Orientforschungen*, I, Reihe: Syriaca, III, Wiesbaden 1973, s. 135-163; Gerhard Doerfer, "Mongolica aus Ardabil", *Sonderdruck Zentralasiatische Studien*, 9, (1975), s. 187-263; Gottfried Herrmann - Gerhard Doerfer, "Ein persisch-mongolischer Erlass aus dem Jahr 725/1325", *ZDMG*, 125/2, (1975), s. 317-346; Gottfried Herrmann - Gerhard Doerfer, "Ein persisch-mongolischer Erlass des Ġelâyiriden Sayh Oveys", *CAJ*, XIX/1-2, (1975), s. 1-84 (Farsça terc. 'Alî 'Abdullâhî, "Fermânî Sultân Huseyn-i Celâyirî be-târih-i Safer-i 780h./1378m.", *Mîrâs-i Cavidân*, VIII/29, Tahran 1379/2000, s. 115-122); Gottfried Herrmann, "Ein Erlass von Qara Yusof zugunsten des Ordens von Ardabil", *AMI, NF*, 9, (1976), s. 225-242; Aynı müellif, "Ein früher persischer Erlass", *ZDMG*, 144/2, (1994), s. 284-300; Abolala Soudavar, *Art of the Persian Courts*, New York 1992, s. 34-35, 52-53 (Farsça terc. Muhsin Ca'ferî-mezheb, "Nehostîn Fermân-i Fârsî-yi İlhanân", *Mîrâs-i Cavidân*, VIII/1, S. 29, Tahran 1379/2000, s. 33-36; Türkçe terc. Osman G. Özgüdenli, "İlk Farsça İlhanlı Fermânı", *TKİD*, 6, (2002), s. 181-190); Gottfried Herrmann, "Zum persischen Urkundenwesen in der Mongolenzeit: Erlasse von Emiren und Wesiren", *L'Iran face à la domination Mongole*, ed. Denise Aigle, Téhéran 1997, s. 321-331; 'İmâdu'd-dîn Şeyhu'l-Hukemâ'î, "Berresi-yi hukm-i Emîr Çûpân ez-sâl-i 726k/1326m", *Costârâhâ-yi derbâre-yi sened-şinâsî-yi dovre-yi Mogûl*, ed. 'İmâdu'd-dîn Şeyhu'l-Hukemâ'î, Tahran 1399/2020, s. 37-56; Gottfried Herrmann, *Persische Urkunden der Mongolenzeit. Text- und Bildteil*, Wiesbaden 2004 (Bu çalışmada XIV. yüzyıla ait 28 resmî vesika yayınlanmıştır. Çalışma hakkında bk. İrec Afşâr, "Esnâd-i Fârsî-yi rûzgâr-i Mogûl", *Nâme-yi Bahârîstân*, 9-10, (1384/2005), s. 363-366). Bu vesikaların bir kataloğu için bk. 'İmâdu'd-dîn Şeyhu'l-Hukemâ'î, *Fihrist-i esnâd-i Buk'a-yi Şeyh Saftû'd-dîn-i Erdebîlî*, (*Mevcûd der-Mûze-yi Millî, Sâzmân-i Evkâf, Kitâbhâne-yi Millî-yi Tebrîz, Buk'a-yi Şeyh Saftî ve...*, Tahran 1387/2009, s. 3-173).

⁶ Bu devre ait orijinal vesikalar için bk. M. Zeki Oral, "Selçuklu Devri Vesikaları: Sultan Hatun Senedi", *Belleten*, XIX/75, (1955), s. 385-394; A.D. Papazian, *Persidskie dokumenty Matenadarana*, I/1, Erevan 1956, s. 405-412; Osman Turan, "Selçuklu Devrine Aid Köy Satışı Hakkında Bir Vesika", *VD*, 10, (1973), s. 127-131; Aynı müellif, "Selçuk Türkiyesi'nde Faizle Para İkrazına Dair Hukuki Bir Vesika", *Belleten*, XVI/62, (1952), s. 251-260 (bu neşir hakkındaki tartışmalar için bk. Coşkun Üçok, "Selçuk Türkiyesinde Faizle Para İkrazına Dair Hukuki Bir Vesika' Hakkında", *AÜ İFD*, II/1, (1953), s. 41-49; Osman Turan, "Selçuklularda Faizle Para İkrâzı Münasebetiyle Zoraki Bir Tenkit", *AÜ İFD*, IV/1-2, (1955), s. 23-30; Coşkun Üçok, "Bir Tenkid Verilen Zoraki Bir Cevap Hakkında", *AÜ İFD*, IV/3-4, (1957), s. 84-97).

⁷ *el-Vesâ'iku'l-Gâzâniyye*, Kitâbhâne-yi Meclis, (Tahran), nr. 14417/8629. Yazmanın dış kapağında eserin adı *Risâletu 'ilmi'l-kazâ'* şeklinde kaydedilmiştir.

GİRİŞ

MOĞOL HÂKİMİYETİNDE İRAN

Hârezmşâhlar hükümdarı ‘Alâ’u’d-dîn Muhammed (1200-1220), Horâsân’dan sonra Mâzenderân, Mâverâû’n-nehr, Kirmân ve ‘Irâk-i ‘Acem’i devletin sınırlarına katarak yaklaşık yarım asırdan beri kesintiye uğrayan İran coğrafyasının siyasî birliğini yeniden tesis etti. Ancak, bütün düşmanlarını bertaraf edip batıdaki son siyasî rakibi Abbâsî hilâfetiyle mücadeleye girdiği bir sırada, doğuda yeni bir tehlike ile karşı karşıya kaldı: Moğol istilâsı. Hârezmşâhlar ile Moğollar arasındaki anlaşmazlık Cengiz Han’ı (*Çinggis Han*, 1206-1227) 616/1220 yılında güçlü bir orduyla harekete geçirdi.

Hârezmşâh Muhammed, Moğollara karşı bir meydan savaşı vermektense, ordusunu şehirlere taksim ederek savunma savaşı yapmayı tercih etti. Ancak, önce Otrar ve Hocend, ardından da Buhârâ ve Semerkand gibi önemli Mâverâû’n-nehr şehirleri birbiri ardına Moğolların eline geçti. Bu durumda mücadeleyi manasız gören Muhammed firar etme yoluna gitti. Moğolların eline geçme korkusuyla Horâsân üzerinden ‘Irâk-i ‘Acem, Mâzenderân ve bilâhare de Hazar denizindeki Âbeskûn adasına sığındı. Kısa bir süre sonra da burada vefat etti. Büyük oğlu Celâlu’d-dîn, babasının yerine sultan ilân edildi. Celâlu’d-dîn yaklaşık on yıl boyunca Kuzey Hindistan, ‘Irâk-i ‘Acem ve Âzerbâycân’da başarılı bir şekilde mücadele verdiyse de, çabaları Moğolları durdurmaya yetmedi. Onun ölümüyle de Hârezmşâhlar devleti sona erdi.¹

¹ Hârezmşâh-Moğol mücadelesi ve Hârezmşâhlar devletin sonu pek çok araştırmada incelenmiştir: V.V. Barthold, *Moğol İstilâsına Kadar Türkistan*, s. 497-549; İbrahim Kafesoğlu, *Hârezmşâhlar Devleti Tarihi (485-618/1092-1221)*, Ankara 1992³, s. 253-292; Aydın Taneri, *Hârezmşâhlar*, Ankara 1993, s. 48-51; Aynı müellif, *Celâlu’d-dîn Hârizmşâh ve Zamanı*, Ankara 1977, s. 74-76; B. Spuler, *Die Mongolen*, s. 19-32; ‘A. Destgîb, *Hucûm-i ordû-yi Mogûl be-İrân*, Tahran 1367/1988, s. 190-205; İbrâhîm Teymûrî, *İmparâtûrî-yi Mogûl ve İrân. Dovrân-i fermânrevâ’î-yi Cengîz Hân ve câneşînân-i û*, Tahran 1377/1998, s. 142-276; Şîrin Beyânî, *Mogûlân ve hukûmet-i İlhanî der-İrân*, 32-74; Abdulkadir Yuvalı, *İlhanlılar Tarihi*, I, *Kuruluş Devri*, Kayseri 1994, s. 15-

BİRİNCİ BÖLÜM

GÂZÂN'IN ŞEHZÂDELİK DÖNEMİ (1271-1295)

I. DOĞUMU

Gâzân¹ (*Gazan*, Türk. *Qazan*, *Kazan*, ‘kazan’, ‘büyük tencere’), İlhanlı dev-

- ¹ “Gâzân” adı Reşîdu’l-dîn, Vassâf, Benâketî ve ‘Abdullâh-i Kâşânî gibi muasır kaynaklarda, günümüze ulaşan kitabelerde (M. Çayırdağ, “Niksar-Tokat-Gümenek ve Kayseri-Palas’ta Üç Kitabe”, s. 85) ve sikkelerinde (Ö. Diler, *İlhanlar*, s. 342-370) umumiyetle “*Ghâzân*” şeklinde yazılmıştır. Bununla birlikte, bazı kaynaklarda “*Ghazân*” (Şemsu’l-dîn-i Kâşânî, *Şâh-nâme-yi Cengizî*, vr. 3b, 6a-b; Humâm-i Tebrizî, *Dîvân*, s. 38; Hamdullâh Mustevfî, *Târîh-i guzîde*, s. 602-604; *Nuzhetu’l-kulûb*, s. 80; Mahmûd-i Kutubî, *Târîh-i Âl-i Muzaffer*, s. 32), *Qâzân* (*Ahbâr-i Mogûlân*, s. 59; Seyf-i Fergânî, *Dîvân*, I, s. 172 n. 2; Aksarâyî/Turan, s. 186-295; Eberkûhî, *Firdevsu’t-tevârîh*, vr. 513b, ve özellikle de Memlûk kaynaklarında) veya *qazghân* (Anonim *Selçûk-nâme*/Celâlî, s. 132), bazı sikkelerde de nadiren *Qâzân*, *Qazân* veya *Ghazân* (bk. Ek IV, V. Ayrıca bk. J.-C. Hinrichs, “Titel und Titelkombinationen auf Münzen Gâzân I. (1295-1304 AD)”, s. 8, 14-15; J. Kolbas, *The Mongols in Iran*, s. 297; C. Turâbî-Tabâtabâ’î, *Resmu’l-hatt-i Uygûrî ve seyri der-sikkeşinâsî*, s. 47 (*Qazân*); *Ak Akçe*, s. 72, 78-79 (*Qâzân*); R. Burn, “Coins of the Ilkhânîs of Persia”, s. 836 (*Ghazân*), Uygur harfleri ile *qazan* (bk. A. Mostaert - F.W. Cleaves, “Trois documents mongols des Archives Secrètes Vaticanes”, s. 469, 506; Reşîdu’l-dîn Fazlullâh, *Şu’ab-i pençgâne*, s. 347; *Ak Akçe*, s. 142), Çince kaynaklarda *Ho-tsan/Xo-t-san* (*Yuan-che* CVII, s. 90-91 n. 4; B. Spuler, *Die Mongolen*, s. 79 n. 4), Bizans kaynaklarında *Kazan* (Kažavŋ) (Pachymeres, III, s. 289; IV, s. 441, 503, 647; G. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, II, Berlin 1958², s. 146; *PLP*, 5, s. 13, nr. 10114), Latin ve Batı kaynaklarında *Casan/Cazan/Cassan/Cassian/Chasanus* (Lupprian, *Die Beziehungen der Päpste*, s. 279; M.P. Pedani, “Exemplum Litterarum Tartarorum”, s. 614; *Hetum/Dörper*, s. 301; *Hetum/Long*, s. 132; “Les Gestes Chiprois”, *RHC DA*, II, s. 844-850) ve Ermeni kaynaklarında *Łazan/Xazan* (*Colophons of Armenian Manuscripts*, s. 45-47) şeklinde kaydedilmiştir. Gâzân, İslâm’ı kabulünün hemen ardından, pek çok Türk ve Moğol hükümdarının yaptığı gibi (B. Spuler, *Die Mongolen*, s. 163), isminin önüne Arapça *Mahmûd* adını almış ve bu tarihten sonra kitabe ve sikkelerde umumiyetle *Gâzân Mahmûd* veya *Mahmûd Ghâzân* şeklinde zikredilmiştir. *Ghâzân*/*Qâzân* isminin, şahıs adı olarak Türkler ve Moğollar arasında nisbeten yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir (meselâ Âzerbâycân ve çevresinde hüküm sürdüğü anlaşılan İlhanlı hanedanından II. *Gâzân Han* (757-758/1356-1357) için bk. Ö. Diler, *İlhanlar*, s. 607-608; Mengü ümerâsından *Ghâzân Bahâdur* ve Emîr Bûkâ’nın oğlu *Ghâzân* için bk. Evliyâullâh-i Âmulî, *Târîh-i Rûyân*, neşr. Menûcehr Sütûde, Tahran 1348/1969, s. 163-164; azat edilmiş Türk-Moğol asıllı *Qâzân* isimli gulâm için bk. İrec Afşâr, *Yâdigâr-hâ-yi Yezd*, II, Tahran 1374/1995², s. 508; Dede Korkud hikâyelerinde şahıs adı olarak *Kazân*/*Qazân* için bk. *Dede Korkud Kitabı*, I, neşr. Muharrem Ergin, Ankara 1989, metin, s. 95 vd.; tıpkıbasım, D. 35 vd.; V. 53 vd.; daha başka örnekler için bk. Reşîdu’l-dîn, *Abaga-Gaihatu*, s. 52, 72; J. Sauvaget, “Noms et surnoms de Mamelouks”, *JA*, CCXXX-

İKİNCİ BÖLÜM

GÂZÂN HAN DEVRİNDE İÇ VE DIŞ GELİŞMELER (1295-1304)

I. DÂHİLÎ YAPILANMA: İLK İDARÎ DÜZENLEMELER

A. Yargılama ve Cezalar: Gâzân'ın tahta çıkışının Argûn Han'ın ölümünden sonra başlayan uzun karışıklık döneminden hemen sonraya rastlaması, merkezî idarede çok önemli düzenlemeler yapılmasını zarurî kılmakta idi. Buna onun İslâm'ı kabulünü de eklemek gerekecektir. Zirâ, onun daha resmî olarak İlhanlı tahtına oturmasından önce, 8 Zî'l-hicce 694/19 Ekim 1295 tarihinde bu yönde çıkarılan bir fermân doğrultusunda Tebrîz, Bağdâd ve diğer İslâm beldelerindeki bütün Budist tapınakları (*puṭhâne*) ile Hristiyan kiliseleri ve Yahudi havralarının tahrip edilmesi emredilmişti.¹ Azerbâycân'ın tamamındaki putlar ile çan ve haç mahalleri emre uygun olarak tahrip edildi. Bilhassa Tebrîz'in bu uygulamadan fazlasıyla nasibini aldığı anlaşılmaktadır.²

¹ Reşidu'd-dîn/Jahn, s. 85, 92; Hamdullâh Mustevfî, *Târih-i guzîde*, s. 602; Nûru'd-dîn el-Ejderî, *Gâzân-nâme*, vr. 96a-b; *Armyansky istocniki o Mongolah*, s. 30; Türkçe terc., s. 58; *Abu'l-Farac Tarihi*, II, s. 656-657; Stéphanos Orbélian, s. 261; Abbâs İkbâl, *Târih-i Mogûl*, s. 259-260; Jean Maurice Fiey, *Chrétiens Syriacques sous les Mongols (Il-Khanat de Perse, XIIIe-XIVe s.)*, Louvain 1975, s. 66-67; Aynı müellif, "Chrétiens Syriacques entre Croisés et Mongols", *Symposium Syriacum* 1972, Roma 1974, s. 340; Michael Weiers, "Die Mongolen im Iran", *Die Mongolen. Beiträge zu ihrer Geschichte und Kultur*, ed. M. Weiers, Darmstadt 1986, s. 328. Vassâf (s. 323; *Tahrîr*, s. 182), Benâketî (s. 455) ve Mîrh'ând (V, s. 385) bu emrin Emîr Novrûz tarafından verildiğini kaydetmektedir (kezâ bk. Yaballaha/Chabot, *ROL*, II, (1894), s. 134-135; Yaballaha/Budge, s. 210-211; Stéphanos Orbélian, s. 261; F. Luisetto, *Arméniens & autres chrétiens d'Orient sous la domination mongole*, s. 64-66). el-Cezerî ise, Gâzân ile Novrûz'u Zî'l-ka'de/Eylül-Ekim ayında Tebrîz'de gören ve kiliselerin tahribi hadisesine bizzat şahit olan İbn Teymiyye'nin kardeşi Zeynu'd-dîn 'Abdu'r-Rahmân'a dayanarak, Gâzân'ın birkaç kiliseyi bizzat kendi elleriyle tahrip ettiğini kaydetmektedir. Bu konuda bk. C. Melville, "Pâdshâh-i İslâm", s. 164.

² Reşidu'd-dîn/Jahn, s. 92; Abbâs İkbâl, *Târih-i Mogûl*, s. 260; Fu'âd 'Abdu'l-Mu'tî es-Sayyâd, *eş-Şarku'l-İslâmî fî 'ahdi'l-İlhâniyyin*, s. 244. Ebu'l-Ferec tarihinin zeylinde, bilhassa Tebrîz şehrindeki kiliselerin tahrip edildiği, bu hadisenin de bütün Hristiyanları büyük üzüntüye sevk ettiği kaydedilmektedir. Kaynağa göre, bu karar ancak Kilikya kralı II. Hetum ve III. J(h)abalâhâ'nın Gâzân nezdinde yaptığı girişimler neticesinde yumuşatılabilmişti (*Abu'l-Farac Tarihi*, II, s. 656-657; Stéphanos Orbélian, s. 262. Kezâ bk. *Armyansky istocniki o Mongolah*, s. 30; Türkçe terc., s. 58; Hetum, *Geschichte der Mongolen*, s. 78; B. Spuler, *Die Mongolen*, s. 182; J.M. Fiey, *Chrétiens Syriacques sous les Mongols*, s. 67-68; Peter Halfter, *Das Papsttum und die Armenier im frühen und hohen Mittelalter. Von den ersten Kontakten bis zur Fixierung der Kirchenunion im Jahre 1198*, Köln 1996, s. 319).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÂZÂN HAN'IN DÂHİLÎ VE HARİCÎ MÜNASEBETLERİ

I. GÂZÂN HAN DEVRİNDE İLHANLI DEVLETİNİN DÂHİLÎ YAPISI

Gâzân Han zamanındaki iç ve dış gelişmelerin tam olarak anlaşılabilmesi ve reformların hangi şartlarda ve ne surette eyaletlere yansıdığının tespit edilebilmesi için, burada İlhanlı devletinin dâhilî yapısı ve bu yapı içerisindeki siyasî-idarî teşekküllerin İlhanlı merkezî idaresi ile ilişkileri incelenecektir. İlhanlı devletinin idarî yapısını üç ana başlık hâlinde tasnif etmek mümkündür: Merkezî eyaletler, mahallî hâkimiyetler ve tâbi devletler.

A. Merkezî Eyaletler

İlhanlı hükümdarları, İran'da istikrarlı bir şekilde yerleşmelerinden itibaren, geniş otlaklara ve serin bir havaya sahip Âzerbâyçân eyaletini hâkimiyetlerinin merkezi yapmışlardı. Yine, kıslamak için müsait bir iklimle sahip Irak (*Trâk-i Arab*) eyaletini de, mahallî hâkimiyetlerin yaşamasına müsaade etmeden, doğrudan kendi idarelerine almışlardı.¹ Bilhassa yaylak-kışlak hayatı, Moğolların dikkatini daha çok Âzerbâyçân, Doğu Anadolu, Arrân ve Mûgân gibi geniş otlakların bulunduğu, havası ve iklimi² göçebe hayat için son derece elverişli bölgelere çekmekteydi.³ İlhanlı hükümdarlarının kışlık ve yazlık merkezlerinin bulunduğu bu bölgelerle ilgili her türlü husus, merkezde karara bağlanmaktaydı. Bu eyaletlerin yanı sıra, ülkenin doğusunda özel bir öneme sahip olan Horâsân ve Mâzenderân eyaletleri de umumiyetle veliaht konumunda bulunan şehzâdelerin idare ve kontrolüne bırakılmıştı.

Siyasî, idarî, iktisadî ve hukukî statülerinden dolayı “merkezî eyaletler” adını verdiğimiz bu eyaletler ile İlhanlı ülkesinin diğer coğrafi-idarî bölgeleri arasında, bilhassa merkeze karşı durumları itibarıyla birtakım farklılıklar göze

¹ Hâfız-i Ebrû bu durumu açık bir şekilde belirtmektedir (bk. *Zeyl-i Câmi'u't-tevârih-i Reşîdî*, s. 66).

² Muhammed Hasan Gencî, “Âzerbâyçân, II. Cogrâfiyâ-yi tabi'î”, *DBİ*, II, (1367/1988), s. 207-219.

³ Canlı bir tasvir için bk. Nizârî-yi Kûhistânî, *Kasâ'id ve Sefer-nâme*, s. 266-267. Daha bk. M. Gronke, *Derwische im Vorhof der Macht*, s. 33-37; M. Uyar, *İlhanlı (İran Moğolları) Devleti'nin Askerî Teşkilatı*, s. 106-110.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÂZÂN HAN'IN REFORMLARI

I. REFORMLARIN SOSYO-POLİTİK ARKA PLANI

A. Değişim ve Reform Kavramları: Aktif siyasî gelişmeler bir kenara bırakılırsa, Gâzân Han devri, İlhanlı tarihinde kısa ancak hızlı bir yeniden yapılanma dönemini ifade eder. Bununla birlikte, İlhanlı kaynaklarında bu yeniden yapılanma sürecine verilen resmî isim, bir değişim veya reform (ıslâhat) değil, aksaklıkların ortadan kaldırılarak ‘*adâlet*in yeniden tesisidir. Bu konuda yayınlanan fermânların giriş kısmında *zulüm* ve *bid’at*ın ortadan kaldırılıp her alanda *kânûn* ve ‘*adâlet*in tesisinin hedeflendiği açıklanmıştır.¹ Dolayısıyla bu hızlı değişim ve yeniden yapılandırma ile devlet işlerinde soyut bir iyileşmenin değil, devlet müesseselerindeki temel aksaklık ve istikrarsızlıklarla ilgili pratik çözümlerin esas alındığı anlaşılmaktadır. Menşei Moğolların Yakındoğu’yu hâkimiyetleri altına aldıkları döneme kadar uzanan bu istikrarsızlık, kaynaklarda *zulüm* ve *bid’at* adı verilen asayişsizliğin de temellerini oluşturmuştur.

Bu durumda, araştırmamızda *reform* kelimesi ile kastedileni de daha müşahhas hâle getirmek gerekecektir. Çalışmamızda *reform* kelimesi, ne Yeniçağ Avrupası’nda dünyevîleşmeyi ifade eden *rêformation*, ne de modern çağ devletlerindeki siyasî-idarî-hukukî düzenlemeler ile modernleşmeyi ifade eden *rêforme* manasında kullanılmıştır.² İncelediğimiz dönem için *reform* kelimesi,

¹ Reşidu’d-dîn/Jahn, s. 257, 287-288.

² Aslen “ilk şekline geri döndürmek, yeniden şekil vermek, düzeltmek, iyileştirmek, tamir etmek, değiştirmek” anlamlarına gelen Latince *rê-formâre* kelimesinden neşet eden (Eugène Benoist - Henri Goelzer, *Nouveau Dictionnaire Latin-Français*, Paris 1922⁹, s. 1277c) *reform* kelimesi, Fransızca “gelenek, âdetler, özellikle de dindarlığa bağlı olarak iyileştirmek, ilk (temel) şekline döndürmek, daha iyi şekle sokmak, eski şekline geri döndürmek ya da daha iyi bir şekle sokmak, uygunsuz olan bir işi kesmek, yeni şeyleri yok etmek, sikkeleri eski değerine döndürmek, daha iyi bir duruma getirmek için yapılan değişiklik ve her türlü iyileştirme” manalarına gelen *rêforme* (bk. Paul-Emile Littré, *Dictionnaire de la Langue Française*, V, (Edition Nouvelle, Paris 1880, Edité par Encyclopaedia Britannica Inc., Chicago 1987, s. 5333; Adolphe Hatzfeld - Arsène Darmesteter, *Dictionnaire Général de la Langue Française*, Paris 1932, s. 1901b) kelimesinden bugünkü Türkçeye geçmiş ve Türkçede “daha iyi bir duruma getirmek için yapılan değişiklik, iyileştirme, düzeltme, ıslâhat ve her türlü iyileştirme”yi ifade etmek için kullanılmıştır (bk. *Türkçe Sözlük*, haz. H. Eren - N. Gözaydın - İ. Parlatur - T. Tekin - H. Zülfikar, II, Ankara 1988, s. 1218b; Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Ansiklopedisi. Kavramlar ve Akımlar*, V, İstanbul 1978, s. 313). İdarede *reform*,

BEŞİNCİ BÖLÜM

GÂZÂN HAN'IN

VEFATI VE ŞAHSİYETİ

I. GÂZÂN HAN'IN VEFATI, DEFNİ VE TÜRBEŞİ

A. Hastalanması ve Vefatı: Gâzân 703/1303 yılı sonbaharı başlarında başkent Tebrîz'de bulunduğu bir sırada rahatsızlanmıştı. Tedavisi için yapılan her türlü müdahaleye rağmen durumunda bir iyileşme olmadı. Yaklaşmakta olan kış mevsimi için kışlık merkeze (*kışlag*) hareket vaktinin gelmiş olmasına rağmen, yolculuk bir süre tehir edildi. İlhanlı hükümdarı, vücudunun tedavi amacıyla Çinli (*Hitây*) hekimler tarafından iki yerden dağlanması ardından, 19 Rebî'ü'l-evvel 703/31 Ekim 1303 tarihinde hasta bir şekilde Tebrîz'den Bağdâd kışlağına hareket etti.¹ Durumu at üzerinde seyahat etmeye elvermediği için, Hindistan'dan getirilmiş olan bir file konulan yatağın üzerinde yolculuk etmekteydi.² Kaynaklarda, bu esnada Tebrîz halkının, kadınlı-erkekli kalabalık bir şekilde onun ayrılışını seyre koyulduğu ve dua ettiği kaydedilmektedir.³

Gâzân'ın bu sırada zaman zaman zaman bir örtüye konularak taşındığının zikredilmesi, durumunun yolda daha da ağırlaştığını göstermektedir. Onun, özellikle dağlanan karnından çok büyük bir acı çektiği kaydedilmiştir. Bu durum tabii olarak yolculuğun süratini bir hayli düşürmekteydi. Bu esnada, Rebî'ü'l-evvel ayı sonlarında (1-11 Kasım) Emîr Kutlugşâh, Altın Ordu hududunu gözetlemek üzere Arrân'a gönderildi. 14 Rebî'ü'l-âhir 703/25 Kasım 1303'te Cûme Kürgen Sarayı (*Sarây-i Cûme Kûrgân*)⁴ yakınlarına ulaşıldığı bir sırada, Sûgûrlûk ve Hemedân taraflarına yağın yoğun kar nedeniyle Bağdâd

¹ Reşîdu'd-dîn/Jahn, s. 150; Benâketî, s. 469. Kezâ bk. Reşîdu'd-dîn Fazlullâh, *Letâ'ifu'l-hakâ'ik*, neşr. Gulâm-Rizâ Tâhir, I, Tahran 1353/1974, s. 243, 250.

² Bir İlhanlı hükümdarını fil üzerinde gösteren bir minyatür muhtemelen bu durumla ilgili olmalıdır (bk. Staatsbibliothek zu Berlin, Diez-Album, A. fol. 71, vr. 117 no. 56; M.Ş. İpşiroğlu, *Saray-Alben. Diez'sche Klebebände aus den Berliner Sammlungen*, Wiesbaden 1964, s. 21-22; Cengiz Han ve Mirasçıları. *Büyük Moğol İmparatorluğu*, İstanbul 2006, s. 369 n. 298). Bk. Ek XVII.

³ Reşîdu'd-dîn/Jahn, s. 150-151; Hammer, *Geschichte der Ilchane*, II, s. 132.

⁴ Bu isim *Câmi'u't-tevârih*'in Jahn neşrinde Cûme (Reşîdu'd-dîn/Jahn, s. 151), Rûşen-Müsevî neşrinde ise Cûrme (Reşîdu'd-dîn/Rûşen-Müsevî, II, s. 1317) şeklinde kaydedilmiştir. Kelimenin Cûme olma ihtimali daha yüksektir. Nitekim günümüzde Sugurluk yakınlarında Cûmelû adını taşıyan bir yer adı bulunmaktadır. Thackstone'ın metni "*On Monday the 14th of Rabi' II [November 25, 1303] Güregân arrived in the vicinity of Joma Saray*" şeklinde tercüme etmesi ise hatalıdır (Reşîdu'd-dîn/Thackstone, III, s. 658).

SONUÇ

Moğollar, ilk istilâ ve tahribat döneminin atlatılmasından sonra dahi, gerek ağırlıklı olarak yerleşik unsurların bulunduğu yeni bir coğrafyada göçebe bir toplum olmanın sıkıntılarını yaşamaları, gerekse bu coğrafyanın siyasî-idarî teamüllerine yabancı olmalarından dolayı, Yakındoğu'da istikrarlı bir idare kurmakta uzun süre başarılı olamamışlardır. İstilâ edilen toprakların yerli halkı, Moğolların gözünde, vazifeleri ancak vergi vermek ve Moğollara hizmet etmek olan, her türlü hak ve hukuktan mahrum insan yığınlarından başka bir mana ifade etmemiştir. Gerek bu sıkıntılar gerekse Moğolların karşılaştığı diğer iç ve dış meseleler, İlhanlı devletinin kurulmasından sonra dâhilî idarede umumî krizlere sebep olmuş, bu krizlerin ihmâli, görmezlikten gelinmesi ya da çözümünün başarılabilmesi da daha büyük yeni buhranlara zemin hazırlamıştır.

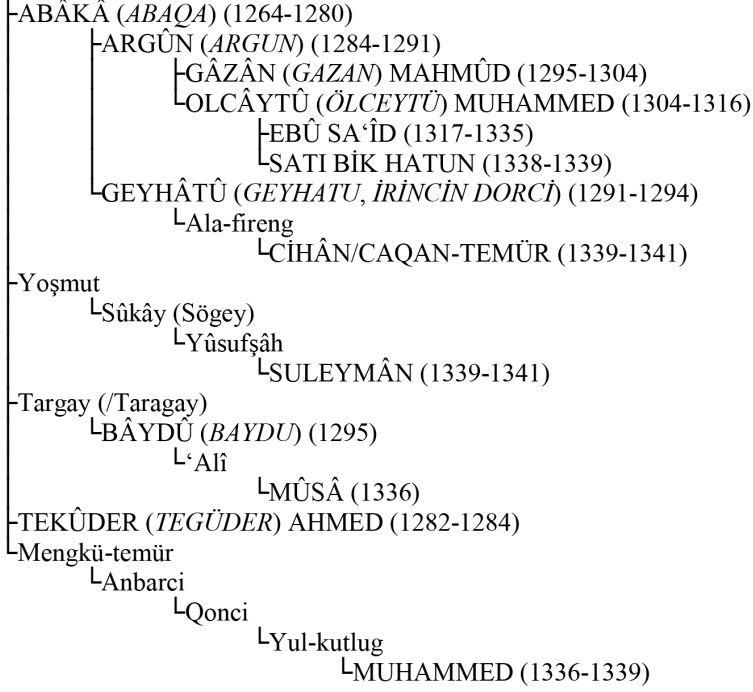
Bu araştırmanın konusunu teşkil eden Gâzân Han, son derece güç şartlar altında İlhanlı tahtına çıkmıştır. Devletin dâhilî yapısındaki istikrarsızlık başlangıçta bir müddet daha devam etmiş ve devlet önemli isyan hareketleri ile sarsılmışsa da, bu isyanlar her defasında genç hükümdar tarafından sert bir şekilde bastırılmıştır. Bu dönemde, Gâzân'ın en belirgin dâhilî siyaseti merkezi güçlü kılma (sentralizasyon) gayreti olmuştur. Bunun tesisi için, sert tedbirler ve pek çok idamın yanı sıra, zaman zaman bazı köklü hanedanlara son verilmesi usûlüne de başvurulmuştur. Gâzân'ın siyasetinin bir parçası gibi gözüken eski ve köklü hanedanlara son verilmesi, ya da bu hanedanların hâkimiyetlerinin merkez lehine kısıtlanması, ilk bakışta her ne kadar İlhanlı idaresi için müsbet bir gelişme gibi gözüксе de, merkezden uzak eyaletlerde ortaya çıkan meşruiyet boşluğunun genç ve daha dinamik yeni hanedanlar tarafından doldurulması sebebiyle, İlhanlı devletinin parçalanmasını hazırlayacak yeni bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Bununla beraber, Gâzân'ın takip ettiği dâhilî siyaset, İlhanlı devletinde bir süre için iç istikrarı sağlamaya yetmiştir.

Gâzân, nisbeten kısa süren iktidarında, vakit ve enerjisinin önemli bir kısmını ayırdığı haricî siyasette önemli bir başarı elde edememiştir: Horâsân'da Çağataylılar, Kafkaslarda ise Altın Ordu ile yürütülen pasif mücadele önemli bir değişikliğe uğramaksızın devam etmiştir. Dış politikanın en hareketli cephesi olan Memlûk hududunda ise, evvelâ büyük bir zafer, ardından da İlhanlı

EK I. İLHANLI HÜKÜMDARLARI

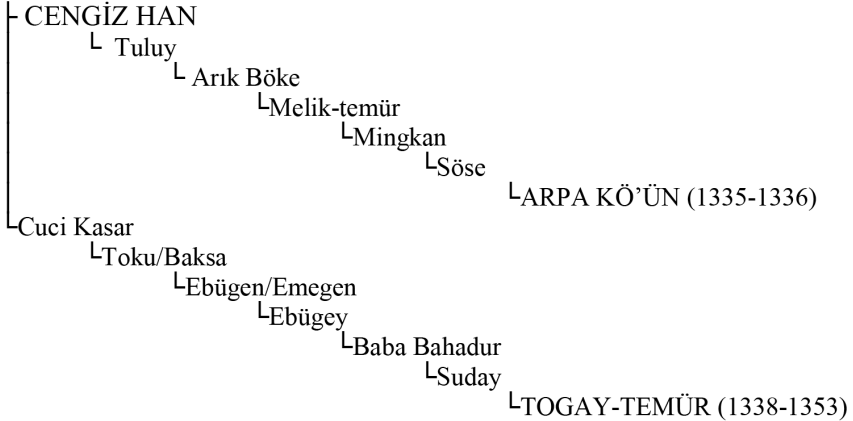
HÛLÂĞÛ HAN KOLUNDAN GELEN HÜKÜMDARLAR

HÛLÂĞÛ (*HÜLEGÛ*) (1255-1264)



HÛLÂĞÛ HAN KOLUNDAN GELMEYEN HÜKÜMDARLAR

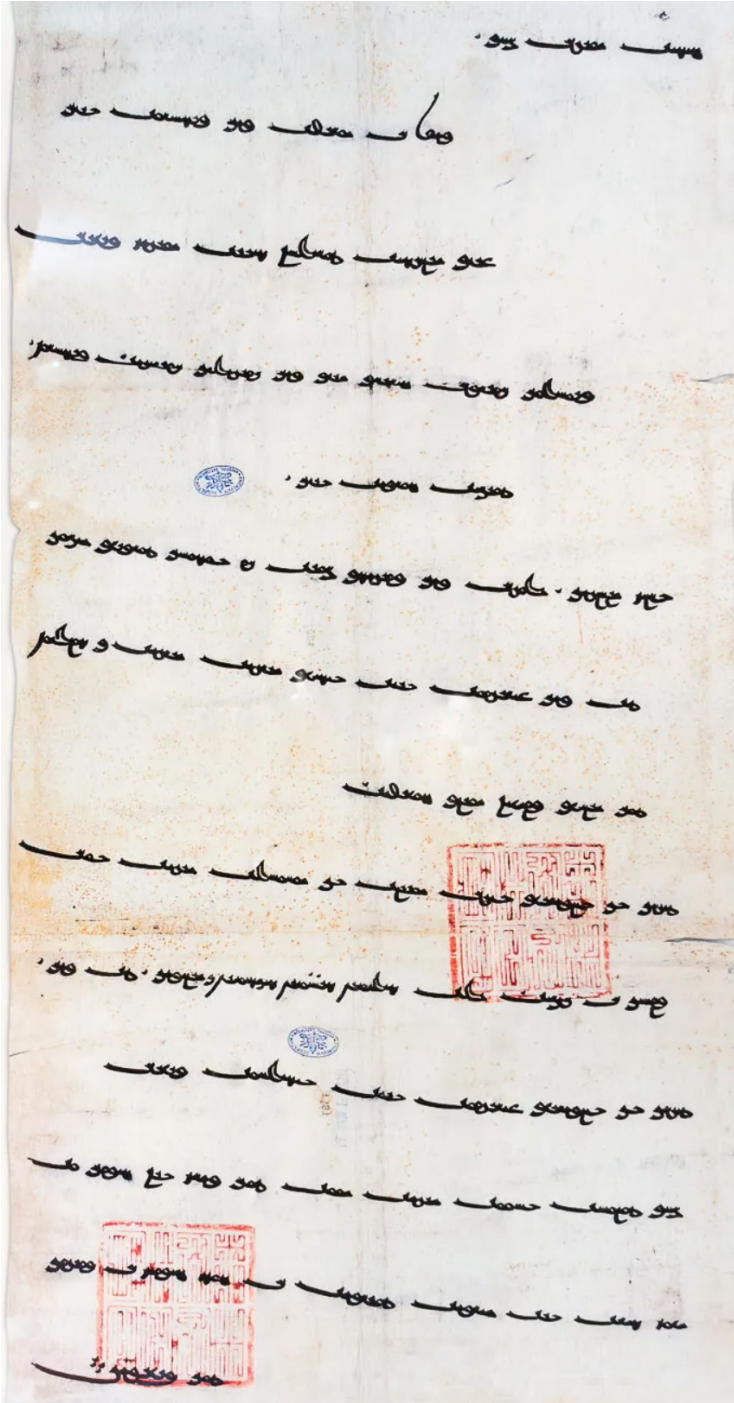
Yesügey Bahadur



HANEDANIN HANGİ KOLUNDAN GELDİĞİ BİLİNMEYEN HÜKÜMDARLAR

ANÛŞİRVÂN (1343-1356)

II. GÂZÂN (1356-1357)



EK III. Gâzân Han'ın Papa VIII. Boniface'e Gönderdiği
12 Nisan 1302 Tarihli Mektup ve Mektup Üzerindeki Al-tamga



EK IV. Gâzân Han'ın Adının Arap Harfleriyle Kâzân Şeklinde Kaydedildiği Mardin 695 Tarihli Bir Sikke



EK V. Gâzân Han'ın Adının Arap Harfleriyle Gâzân Mahmûd Şeklinde Kaydedildiği Harpût 699 Tarihli Bir Sikke



EK VI. Muhtemelen Şehzade Gâzân'ın Doğumunu
Tasvir Eden Bir Minyatür

İNDEKS

(YER ADLARI, ŞAHİS ADLARI, İSTİLAHLAR)

A

A. Sayılı 456
A. Temir 118, 154
A.A. Alizade, Abdulkarim Alioglu Alizade 71, 329
A.G. Galstyan 69
A.H. Morton 31
A.I. Falina 31, 72
A.P. Grigoriev 33
a'yân 143
a'yân u sudûr 182
A'yânü'l-'asr ve a'vânü'n-nasr 68, 418
Abâbekr 164
âbâdânî 312
[Abag]a üge manu 299
Abâkâ İlhanu'l-Mu'azzam 286
Abâkâ, *Abaqa*, *Abaga*, İlhanlı hükümdarı 40, 50, 70, 77, 78, 82, 86-99, 103, 112, 123, 136, 137, 154, 157, 167, 174, 183, 216, 246, 252, 253, 265, 272-274, 277, 287, 290, 314, 317, 347, 350, 376, 411, 437, 444, 448, 559
Abâtây Noyân 430, 431
'Abbâs el-'Azzâvî 71
'Abbâs İkbâl 71, 201, 417
Abbâsî dirhemi 317
Abbâsî halifeleri 360
Abbâsî hilâfeti 75, 76
'Abdu'l-Hâdî Muhammed b. Mahmûd b. İbrâhîm-i Merâğî 289, 292, 448, 454
'Abdu'l-Huseyn Zerrînkûb 401
'Abdu'l-Kerîm 'Abduh Hatâmaleh 72
'Abdu'l-Muhammed Âyeti 535
Abdulkadir Yuvalı 71
Abdullâh b. Kiyâ el-Mâzenderânî 65
'Abdullâh Kâtib-i İsfahânî, müstensih 58
'Abdullâh-i Kâşânî, Ebu'l-Kâsim 'Abdullâh-i Kâşânî, Cemâlu'd-dîn Ebu'l-Kâsim 'Abdullâh b. 'Alî b. Muhammed-i Kâşânî, İlhanlı

müellifi 34, 41, 42, 44, 45, 49, 81, 243, 263, 281, 298, 319, 395, 403, 405, 411, 433, 435, 458, 472, 534-538, 542, 545

Âbeskûn 75, 83
Abışgha 550
Abışka 550
Âb-i Bârik 178
Abischka 550
Abışqa 550
Abışkâ (*Abışka/Abışga/Abuşka*), Abışqâ, İlhanlı emîri 154, 174, 175, 178, 185, 550, 560
Âbiverd 96
Abolala Soudavar 32
Achtschi 552
'Aclûn 185
'*adâlet* 271, 353, 372
adalet levhası, bk. *levha-yi 'adl*
adalet taşı, bk. *tâs-i 'adl*
adaletnâme 33
Adam Olearius 424
âdemî fettân 446
'*âdil* 228
'Âdil-i Şâm-Gâzânî 419
'Âdiliyye bahçesi 168, 409
'Âdiliyye köşkü (*Küşk-i 'Âdiliyye*) 414
Âdîne, İlhanlı emîri, Bağdâd şahnesi 208, 459
Adram/Azûm, nöker 86
Adüci, Adüçi, İlhanlı emîri 550, 560
'*adudu's-selâtîn* 296
A-eul-chou 437
Afganistan 100, 102, 260
Afrâsiyâb, Büyük Lur atabegi 210, 220, 224
Agûtây/Argudây, İlhanlı emîri 198, 203
Agyân 98
Âhar 55, 142, 342
Âharrûd 142
'*ahid-nâme* 166
Ahik 440
ahkâm-i Gâzânî 396, 571
ahkâm-i yarlıghâ 556
Ahlâk-i saltanat 282
Ahlât 107, 293
Ahmed b. 'Osmân el-Lâkûşî 228

- Ahmed b. Ebu'l-Hayr Zerkûb-i Şîrâzî 62
 Ahmed b. el-Hasenî b. Sânak, müstensih 49, 472, 535
 Ahmed b. Huseyn b. 'Alî el-Kâtib 62
 Ahmed b. Mahmûd 235
 Ahmed b. Muhammed-i Tebrîzî 49, 292
 Ahmed Tekûdâr, *Tegüder*, İlhanlı hükümdarı 78, 91-93, 118, 129, 134, 136, 137, 275, 308, 314, 347, 371, 446, 551
 Ahmed, Emîr Novrûz'un oğlu 163
 Ahmedî 62, 67
 Ahmed-i Celâyirî, Celâyirli hükümdarı 420
 Ahmed-i Eflâkî 67
 Ahmet Sağlam 73
 Ahrî-kûh 89
ahtâcî (*agtaçı*, *ahtaçı*) 103, 348
 Ahtâcî, Ahtacî, Ahtacî, İlhanlı emîri 550, 552, 560
 Ahtâcî, nöker 86, 103, 114, 120, 121, 140, 141, 400
ahtâcî (*agtaçı*, *ahtaçı*) 550
ahtaçılar, (*ahtâciyân*) 550, 560, 569
 Ak H'âce 140
 Akâcî, hatun 84
 Ak-bâğ 150
 Ak-bâk/Ak-bâğ 150
 Akbarto 550
 Akbuka 554
 Ak-bûkâ, Emîr Taytâk'ın oğlu 401
 Ak-bûkâ, İlhanlı emîri 113, 146
 Akçadağ 172
 Akça-derbend 172
akçe 381
 Akdeniz 208, 244, 267
 âkûl 448
 Akio Iwatake 35, 73, 372
 Akkâ 264-266
 Akkoyunlu, Akkoyunlular 280, 316, 329, 330, 335, 421
 Ak-kuş Kattâl es-Sabu', Memlûk emîri 179
 'akreb 83
 Aksaray 66, 172, 229, 234, 333
 Aksarâyî, Kerîmu'd-dîn Mahmûd b. Muhammed 60, 82, 107, 152, 172, 234, 310, 334, 393
 Akşehir ovası 172
 Ala Dağ 190
 'Alâ'îye beyleri 231
 'Alâ'îye 237
 'Alâ'u'd-devle, Yûsufşâh'ın oğlu 128, 214, 216, 373
 'Alâ'u'd-devle-yi Simnânî 128, 373
 'Alâ'u'd-dîn 'Alî b. 'Abdu'z-zâhir 33
 'Alâ'u'd-dîn Hasanşâh 148
 'Alâ'u'd-dîn Muhammed, Hârezmşâh hükümdarı 75
 'Alâ'u'd-dîn, Memlûk emîri 193
 'Alâ'u'd-dîn-i Sâvî 227
 Alâdû, İlhanlı emîri 99, 101
 Alâfrank, *Alafrang*, İlhanlı şehzâdesi, Gey-hâtû'nun oğlu 146, 400, 401, 430
 Alanca 175
 Alanlar 261
 Alaşehir 261
 Alâtâg (*Alatag*, 'Aladağ') 107, 166, 190
 Alcû (*Alcu*), Gâzân'ın oğlu 187, 417, 430, 434, 437, 442
alçı (*al-tamga* basan görevli) 438
âlciyân 301
alçu (şanslı, talihli, uğurlu, başarılı) 438
alçu-alçı 438
 'âlem 210
 'âlemiyân 562
 'Alemu'd-dîn el-Kâsim b. Muhammed b. Yûsuf, bk. el-Birzâlî
 'Alemu'd-dîn Kayser 157
 'Alemu'd-dîn Sencer ed-Devâdârî, Memlûk emîri 179
 'Alemu'd-dîn Sencer Ercuvâş el-Mansûrî, Memlûk emîri 186
 'Alemu'd-dîn-i Ganamî, kale komutanı 195
 Algû, Alghû, Alghû/Alghû(y), İlhanlı emîri 34, 196, 349, 546, 559
 Alınâk, İlhanlı emîri 92, 93, 275
 Alıncâk, Emîr Novrûz'un adamı 166
 'Alî H'âce, İlhanlı elçisi 190, 249, 382, 456
 Âl-i İncû 231
 'Alî Karâbeg b. Baraka Hân, Memlûk emîri 245
 'Alî veliyyu'llâh 105, 292, 321, 376
 'Alî, Emîr Novrûz'un oğlu 162, 216
 'Alî, İlhanlı emîri 553, 560
 A-li-ch'u (*Alçu?) 437
 'Alî-Ekber Ahmedî-yi Dârânî 32
 'Alîkîn 197
 'âlim 228, 330
 'Alî-Rizâ Hâciyân-nejâd 47, 535
 'Alîşâh b. Muhammed el-Horâsânî 316
 'Alî-yi Şîrâzî 385

- Allâh'ın yeryüzündeki gölgesi bk. *zillu'llâhi fi'l-'arz Allâhu'l-a'lâ* 292
- Alman 424
- Alp-Arslân, Büyük Selçuklu sultanı 290
- Altâcû Noyan, İlhanlı emîri 218
- al-tamga* 34, 148, 168, 170, 212, 224, 294, 295, 297, 301, 325, 327, 404, 438, 571
- Altın Ordu 77, 172, 174, 186, 191-193, 202, 239, 250, 254-258, 260, 262, 272, 273, 288, 313, 314, 347, 350, 359, 399, 461
- altın otağ 192, 442
- Altûn, nöker 86
- altun-tamga* 47, 138, 146, 327, 376, 377
- Alûkân, (Ebügen), İlhanlı emîri 552, 560
- amân* 104, 195
- amân-nâme* 36, 165, 183
- Amasya 229, 375
- Âmid 170, 244
- 'âmil, 'âmil 101, 135, 220, 390, 548
- âmilller ('ummâl) 548, 558, 565, 568
- Amûderyâ 85, 116, 117, 212, 261, 356, 386
- Âmul 127
- Anadolu (*Rûm*) 114, 142, 153, 550, 551, 561
- Anadolu beylikleri 231, 236, 237
- Anarab 242
- Anbârcî, İlhanlı şehzâdesi 109
- anbâr-i hâss* 353, 356
- 'Âne 47, 194
- Anfossi, elçi 265
- Ani 329
- Anili Samuel 69
- Ankara 172
- Antakya 264
- Antalya 232
- Anûşirvân yarlığîndîn* 568
- Aphags-Pa (Blo-gros rgyal-mchan, Moğ. *Pagba Lodoicaltsan*), Tibetli âlim 320
- Aqbartû, İlhanlı emîri 550
- Aq-büqâ, İlhanlı emîri 554, 560
- 'Arâ'isu'l-cevâhir 319
- 'Arab, İlhanlı emîri 153, 154
- Araktû b. İlkây, İlhanlı emîri 147
- Arap, Araplar 47, 69, 82, 89, 105, 107, 158, 179, 265, 289, 315, 319-321, 376, 525
- Arapça 16, 30, 36, 44, 51, 52, 59, 67, 70, 81, 195, 272, 298-300, 368, 384, 425, 437-439, 446, 448, 458, 482
- Arasbân 141
- Arâ-tîmûr İdâcî 116
- arazi tahrîr defterleri (*defâtir-i kânûn*), bk. *defâtir-i kânûn*
- Argâ Bitikçi 140
- Argî, İlhanlı emîri, Ket-bûgâ'nun torunu 182
- Argûn Akâ, Moğol valisi 76, 94, 95, 102, 116, 132, 162, 167, 223, 429, 432, 553
- Argun üge manu* 299
- Argûn, *Argun*, İlhanlı hükümdarı 38, 63, 64, 69, 76, 78, 79, 82, 84-97, 99-110, 115, 122, 123, 126, 127, 138, 140, 145, 147, 152, 167, 183, 214, 215, 220, 224, 265, 266, 274-726, 288, 289, 291, 293, 296, 299, 308, 309, 314, 347, 350, 371, 376, 394, 407, 411, 430-432, 446, 448, 450, 455, 559
- Argûn, Emîr Novrûz'un kardeşi 166
- Argûniyye 407
- Arık 555
- Arıq, (Azûq) 555, 561
- 'Ârif Çelebî 205, 406
- Arincîn Türcî yarlığîndîn* 568
- **Arju* 437
- Arrân 103, 143, 152, 154, 168, 172, 174, 187, 190-194, 202, 207, 208, 239, 250, 258, 348, 349, 399, 336, 348
- Arrân kışlağı 559
- Aruq 555, 561
- asarâmîşî* 557
- 'Âsî (Asî) nehri 176
- atabeg* 547
- atabegler (*atâbekân*) 547
- 'avâriz (çoğulu: 'avârizât) 557
- Avusturya Millî Kütüphanesi 536
- ayânlar (*a'yân*) 548, 565, 568
- âyîn u yâsâq* 564
- 'ayn, *a'yân* 548
- 'Azâr, Memlûk emîri 174, 245
- Azûçî, İlhanlı emîri 550
- Azûq, İlhanlı emîri 555, 561
- B**
- B(u)lay 553
- Bâ(y)-büqâ 554
- ba'urçi* (aşçı) 551
- Bâbalüdây, İlhanlı emîri 551, 560
- Babâvdây (Bayâvdây?), İlhanlı emîri 551
- Bâboqa Şiyâwgî 554
- Babuka 554, 555

- Bâ-bûqâ, Bâ-bûqâ Şibâvcî 539, 554
 Badumaki? 554
 bâğçe, bahçe 141, 426
 Bâğçe-yi Bîkeş 141
 Bağşûr (Moğ. *Meri Şapurgan*) 112
 Bağdâd 51, 76, 91, 94, 104, 113, 114, 122, 130, 145, 157-160, 163, 166, 169, 170, 173, 201, 204, 205, 208, 209, 245, 251, 255, 258, 274, 295, 308, 329, 337, 339, 345, 373, 399, 400, 408, 417, 418, 435, 451, 454, 458, 459
 Bağdâd Kapısı 183
 Bağdâd Mircâniyye Medresesi 329
 Bağdâd şahneliği 157
 Bahâ'u'd-dîn Ayâz, Hurmûz hâkimi 224, 259
 Bahâ'u'd-dîn İsmâ'îl, Şebânkâre hâkimi 223, 224
 Bahâ'u'd-dîn-i Horâsânî 386, 392
 Bahadur-ba'atur-bâtur 151
 Bahâu'd-dîn Pehlivân, [Bahâ'u'd-dîn] Pehlivân Melik, Bahâu'd-dîn Pehlivân Melik, İlhanlı emîri 552, 560
 Bahreyn 121
 bahşı/bakşı 87, 88
 bahşi 371
 Bahtân 140
 Bahterân 158
 Baibuka 554, 555
 Baikotlogh 555
 Bâi-qutlug 555
 bâj/bâc 381
 Bâkî köyü 151
 Bâkû 168, 208
 Bakû 314, 329
 Balabân et-Tabbâhî, Haleb hâkimi 179
 bâliş 318
 Bâltû, Balatu, Baltu, İlhanlı emîri 151, 153-155, 170, 232, 235, 240
 Bâlû 346
 Bam 217
 Banikû, Banikû, Banikû?, İlhanlı emîri 553, 560
 Bapheus (Koyunhisar) 263
 Barâk Bâbâ 452
 Bârak Bahşi (*Barak Bahşi*), Bârak/Bârik Bahşi 87, 90
 Barâk, Çağatay hanı 149, 155, 245, 258, 259, 273
 Bârâlghay 552
 Barcelona 266
 Bârîm, İlhanlı emîri 151
 Bârûlâ 149, 150, 151, 153
 bârû-yi Gâzânî 343
 Baschghird 551
 Bashgherd 551
 baskak, bäsqâq, baskaklık 34, 218, 547
 baskaklar (bäsqâqân) 547
 Basra 222
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi 35, 425, 426
 Bâşghurd, İlhanlı emîri 551, 560
 Başkird 551
 Batı Anadolu 237, 238, 261
 Batı Asya 280
 Batı dünyası 73, 188, 189, 191, 261, 264-266, 270
 Bâtû, Altın Ordu hükümdarı 193, 250, 255, 256
 Bâya'udây 551
 Bâyancâr, İlhanlı emîri, Anadolu valisi 98, 141, 159, 162, 170, 171, 232, 240
 Bayaut 546
 Baybars Çaşnigîr, Baybars el-Çaşnigîr, Memlûk emîri 197
 Baybars el-Mansûrî, Ruknu'd-dîn b. Baybars el-Mansûrî ed-Devâdar el-Hatâ'i 52, 82, 190, 195, 250
 Bây-bûqâ, İlhanlı emîri 539, 554, 555, 561
 Bâycû Bahşi 90
 Bâycû Noyan 170
 Bâydû Sûtây 34, 348
 Bâydû, Baydu, İlhanlı hükümdarı 42, 43, 63, 70, 79, 82, 94, 99, 100, 101, 104, 107, 112-127, 129-135, 137-142, 146, 147, 152, 155, 157, 159, 160, 167, 216, 217, 222, 239, 245, 253, 275, 277, 294, 308, 310, 312, 315, 322, 347, 370, 371, 407, 432, 446, 449, 526, 546, 554, 580
 Bâydû, İlhanlı emîri 348, 545, 546, 554, 559, 580
 Bâyezîd, İlhanlı şehzâdesi, Olcâytû'nun oğlu 205, 401
 Bâyezîd-i Bistâmî 37, 38, 346
 Bâyezîd-i Bistâmî külliyesi 408
 Baygatmış 551
 Bây-itmiş, (Qäytmiş), İlhanlı emîri 554
 Bây-itmiş, İlhanlı emîri 369
 Bây-qutluğ, İlhanlı emîri 555, 561
 bayramlık ('eydî) 360

- Bay-temür, İlhanlı emîri 98, 150
 Bâý-timür, *Bay-temür*, Hûrkûdâk'ın nökeri 98, 150
 Bâzûk Bahşî 87
 BDRBKY 554
 Bedahşân 102
 Bedomeki 554
 Bedr b. Karamân 322
bedraka 329
 Bedrenkî, (Zengî) 554, 561
 Bedru'd-dîn Bektâş el-Fahrî, Memlûk emîri 179
 Bedru'd-dîn Mes'ûd b. Feleku'd-dîn Hasan 221
beg 167, 208
 Begtimur 561
 Behaeddin Pehliwan Melik 552
Behîl-i bozorg 117
 Behrâm-i Gûr 448
 Bektây/Buktây 97
 Belasuvar 151
 Belh 112, 209, 259
 Belûcî 165
 Beludai 551
 Benâketî, *Ebû Suleymân b. Ebu'l-Fazl Muhammed b. Muhammed Fahr el-Penâketî, Ebû Suleymân b. Ebu'l-Fazl Muhammed b. Muhammed Fahr el-Penâketî, Ebû Suleymân b. Ebu'l-Fazl mulak-kab bi-Fahr el-Penâketî, Ebû Suleymân b. Ebu'l-Fazl mulakkab bi-Fahr el-Penâketî, İlhanlı şa-iri ve tarihçisi* 52, 74, 81, 139, 143, 161, 162, 167, 192, 279, 405
ber-serîr-i devlet-i rûz-efzûn 563
 Big-temür, Big-timür, İlhanlı emîri 555, 561
 Bilâsuvâr 151
 binlik (*hezâre*) 545, 546
 Bischbuka 551
 Bishbuqa 551
 Bishgherd 551
 Bistâm Köbegün-ogûl, Bistâm-ogul, İlhanlı şehzâdesi, Olcâytû'nun oğlu 205, 435
 Biş-bûqâ, İlhanlı emîri 551, 560
 Bişghird, Başghird, İlhanlı emîri 551
 Bişkil Derre (Pişkele) 571
 Bişkird 551
bitikçi, (bitigçi) 547
bitikçiler, (bitikçiyân) 547, 552, 560, 565, 568, 569
 BNAR DAY 551
 Bolad Ch'eng-Hsiang 559, 565
 Bolay 553
 Bombay 47, 535, 542, 552, 553, 560
 Bor 293
 Borunduk 555
 Borûq Şâh 553
 Bökâ Temür 553
 Böke Timur 553
 British Library 49, 53, 83, 97, 402
 BRNDWQ 555
 BŞQRD 551
Bu sayit baqadur qan üge manu 299
 Bückür, İlhanlı emîri 170, 171
 Budist 78, 87, 88, 126, 134, 145, 152, 371, 448, 449
 Budizm 88, 146, 276, 370, 371, 444, 446, 462
 Bûgây, İlhanlı emîri 349
 Bûgdây Ahtâci, İlhanlı emîri 114, 120, 121, 140
 Buhârâ 75, 273
 Bükâ (Böke) Timür, İlhanlı emîri 552, 553, 560
 Buka Timur 553
 Bükâ, İlhanlı emîri 78, 81, 92, 94, 96, 97, 100, 117, 123, 310
 Bükâ, nöker 275, 296
bûkâvûlân (bökevülân) 357
 Bükây/Nûgây Yârguçî, Bükây Yârguçî 86
Bûktây 255
 Bükür, İlhanlı emîri 146
 Bükurçar, İlhanlı emîri 349
Bulag-a(n) 432
 Bulâi 553
 Bülârgû, Bülârgû-ogûl, İlhanlı emîri 175, 183, 241
 Bülây, (Tülâ) 553
 Bûldûk, Emîr Novrûz'un kardeşi 166
Bulgan/Bulkan - Bulagan 432
 Bulgudar, İlhanlı emîri, Yezd şahnesi 216
 Bûlûgân (Moğ. *Boloğan-Bulugan*) Hatun, Gâzân'ın hanımı 16, 84, 86-91, 93, 94, 110, 112, 135, 138, 146, 159, 162, 174, 194, 296, 402, 403, 405, 417, 430, 432, 433, 435, 436, 442, 526, 527, 533, 561, 581, 582
 Bûlûgân Hâtûn-i Bozorg, Büyük Bûlûgân Hatun, hatun 86, 94, 402, 432
 Bûlûgân Hâtûn-i Horâsânî, *Bûlûgân/Bologân Hâtûn-i Horâsânî* (Horâsânî Bûlûgân Hatun), Bulugân Hâtûn el-Horâsâniyye, hatun, Gâzân ve Olcâytû'nun hanımı 37, 429, 432, 434, 553

- Bulugân/Bûlugân/Bûlûgûn 86
Buluyan 432
 Bûr 286
 Bûrâcar, Emîr Novruz'un adamı 186
 Bûralây, İlhanlı emîri 120
 Bûrâlgay 552
 Buralghai 553
 Buralghay Akhtachi 552
 Buralghi 549, 552
 Bûrâlghi/Bûrâlghay, Bûrâlghay, İlhanlı emîri 549, 552, 553, 560
 Buralgı 549, 552, 553
 Bûrâlgi (*Boralgi*), İlhanlı emîri 120, 381
 Bûrâlgi Kıtây, İlhanlı emîri 147
 Burâlgû, İlhanlı şehzadesi 117
 Bûrâligi 549
 Bûrâligi 553
 Bûrâligi Ahtaçi 552
 Burdur 234, 237, 322
 Burgulu (Uluborlu) 288, 322, 404
burhânu'l-huccet ve'l-a'yân 292
 Burûcerd 170, 522
 Buruciye Çerkezleri 176
 Burulgî, Memlûk emîri 179
 Burunduk, Burundûq 555
 Bûründûq, İlhanlı emîri 555, 561
 Burunşah 553
 Burûşâh, (Turânşâh), İlhanlı emîri 553
 Buscarello de Ghisolfi, elçi 191, 265, 268, 269
 Bust 97
bûstân 414
Bustânu'l-'ukûl fî tercumâni'l-menkûl 459
 Buveyhî 288, 291, 292
 Bûzîncerd, Buzinegerd 99, 346
 Büyük Behîl, bk. *Behîl-i bozorg* 117
 Büyük Bûlûgân Hatun, bk. Bûlûgân Hâtûn-i Bozorg
 büyük han, büyük hanlar 78, 88, 136, 252-254, 259, 260, 279, 286, 551
 büyük hatunlar (*havâtîn-i 'uzmâ*) 559, 564, 565, 568
 Büyük Lur Atabegliği 220
 büyük noyan 559, 564, 565, 568
 Büyük ve Küçük Lur Atabeglikleri 220, 394
- C**
 C(a)r(u)k/Ç(ä)r(i)g 550
 Ca'ber kalesi 175, 186
 Ca'fer b. Muhammed b. Hasan-i Ca'ferî 62
 Câcerm 99, 103, 104
cakraraç ('cihan hükümdarı') 320
 Câm 163, 164, 166
 Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi 51
câmedâr 414
Câmi'u'l-hayrât 305, 373
Câmi'u'l-hisâb 65
Câmi'u'l-Ma'mûr (Emevî Câmii) 129, 131
Câmi'u't-tevârih 34, 39, 41-45, 48-50, 52, 53, 56, 59, 60, 82, 83, 85, 87, 90, 110, 114, 116-118, 120, 122, 125, 150, 161, 166, 182, 256, 291, 305, 310, 325, 338, 363, 365, 367, 374, 390, 402, 411, 418, 429, 431, 432, 437, 438, 440, 441, 443, 444, 452, 455, 457, 458
Câmi'u't-tevârih-i Hasenî 57, 58
Câmi'u't-tesâni'î'r-Reşîdiyye 46, 414, 592
cânâvardâr 308
 Cândâr suyu, *Cûy-i Cândâr* 169, 295
 Candaroğulları 231, 237
 Cânî Taghây 550
 Cani Togay 550
 Cânî, İlhanlı emîri 550, 560
 Caruk 550
 Cârûq, Cârûq, İlhanlı emîri 550, 560
Casan/Cazan/Cassan/Cassian/Chasanus 81
 Cebel es-Sâlihîyye 249
 Cebele 175
 Cebeliyye 185
 Cebelu's-Semmâk 176
Celâlî 331, 383,
Celâlî takvim 382, 384
Celâliyye 338
 Celâlu'd-dîn Suyûrgâtmiş, Celâlu'd-dîn Suyûrgâtmiş b. Kutbu'd-dîn 216, 224
 Celâlu'd-dîn Tîb Şâh b. Muhammed 224
 Celâlu'd-dîn Yûsuf 128
 Celâlu'd-dîn, Hârezmşâh hükümdarı 75, 76
 Celâlu'd-dîn, Reşîdu'd-dîn Fazlullâh'ın oğlu 338
 Celâlu'd-dînşâh, Mevlânâ Fâhru'd-dîn'in oğlu 218
celâlu'l-mille ve kehfû'l-umme 228
celâ-yi vatan 276, 325, 337, 350, 393
 Celâyir 549
 Celâyirli, Celâyirli 50, 55, 151, 323, 335, 337, 349, 378, 419, 420, 430
 Cemâl-i Lök 381

- Cemâlu'd-dîn Ak-kûş, Memlûk emîri 197
 Cemâlu'd-dîn Ebu'l-Kâsim 'Abdullâh b. 'Alî b. Muhammed-i Kâşânî, bk. 'Abdullâh-i Kâşânî
 Cemâlu'd-dîn Hızır b. Tâcu'd-dînşâh, Küçük Lur Atabegi 220
 Cemâlu'd-dîn Muhammed Sâm 165
 Cemâlu'd-dîn Muhammed, Türkiye Selçuklu vezîri 165, 227
 Cemâlu'd-dîn-i Destgerdânî (Destcerdânî), Şâhib-divân 114, 138, 158, 159, 168, 227, 294
 Cemâlu'd-dîn-i İskenderî 195
 Cemşîd-i 'asr 279
 Cengiz Han sülalesi 119
 Cengiz Han, Çinggiz Han 50, 75, 119, 150, 193, 205, 250, 255, 256, 272, 277, 278, 282, 333, 351, 367, 408, 447, 453
 Cengiz yarası 79, 91, 114, 115, 119, 125, 203, 278, 281, 370, 437, 439
 Cengîzîyân 380
 Cengiz-nâme 49
 Cenova (*Genoa*) 191, 268, 336
 Cenovalı (*Genoa*), Cenovalılar 191, 268, 335, 343
 cerîb 387
 Cerîb-i Gâzânî 387
 Cermekân 100
 cerrâh 413
 Cerûn adası 225
 Cevad Hakkı Tarım 329
 Ceyhûn, Ceyhûn nehri 76, 94, 102, 273
 Cezîre 286
 Chaganus, elçi 265
 Chahryar Adle 72, 290
 Charles Melville 72, 73, 129, 411
 Chisr 561
 Chodscha Kiafur 562
 Chodscha Naîr 562
 Chodscha Nedschibeddin 561
 Cibâl 162
 cihâd 82, 281
 cihân padişahı (*pâdişâh-i cihân*) 563
 Cihânşâh, Karakoyunlu hükümdarı 62
 cihanşümül (universal) 283
 Cing Pûlâd 432
 Cinkûr, İlhanlı emîri 381, 392
 Cin-temür, Moğol valisi 76
 Cîtü, İlhanlı emîri 549, 560
 cizye 146, 203, 241, 330, 372
 Cografiyâ 64
 Cuci ulusu 255
 Cuci, (*Cöci*), Cengiz Hân'ın oğlu 150, 255, 272
 Cûkîn 193
 Cûme 399
 Cûme Kürgen Sarayı (*Sarây-i Cûme Kürgân*) 399
 Cûme Sarayı (*Sarây-i Cûme*) 402
 Cûmelû 399
 Cumgur, Hûlâgû'nün oğlu 94
 Cûrbed 103
 Curcân 97, 98, 105, 106, 109, 156, 274, 402
 Curcân Câmii 329
 curm u cinâyet 388
 Cûrmâgûn, Moğol komutanı 76
 Cûrme 399
 Cûşkâb, Cöşkeb, İlhanlı şehzâdesi 94, 100
 Cuveyn 98, 109
 Cuveynî 274
 Cuyûrgûtây, İlhanlı emîri, İsfahân şahnesi 218
 Cûzcân 112
 cûlûs töreni 91, 93, 143
- Ç
- Çagân Köprüsü, *Pol-i Çagân* 150
 Çağatay 77, 146, 156, 174, 259, 260, 273, 310, 359, 447
 Çağataylı, Çağataylılar 64, 77, 103, 108, 109, 138, 156, 167, 186, 219, 225, 254, 256, 258-261, 272, 273, 323, 461
 Çapar, Kaydû'nun oğlu 254
 Çârûq 550, 560
 çâv (kâğıt para) 43, 79, 112, 117, 276, 295, 309, 311, 315
 çâv-hâne 309
 çerîk 546
 Çerik Mogûl 151
 Çerkes, İlhanlı emîri 172
 çetr 210
 çetr 549
 Çiçek, İlhanlı emîri 120, 142, 146, 151, 179, 187
 Çin (*Hitây*) 42, 444
 Çince 81, 123, 276, 301, 439
 çing-sâng 78, 94
 Çinli (*Hitây*) hekimler 399
 Çobanoğulları 235
 çomâk 210

Çorum vilâyeti 153

çûb 203

Çûbân, Çoban, Çûbân Bahâdur, Çûpân, İlhanlı emîri 34, 140, 151, 179, 185, 193, 196-199, 201-204, 217, 348, 545, 559

çûbânân (çobanlar), 307

Çûbânîler 385, 419

D

dâd-goster 279

Dakûka 113

Dalan Na'ur 434

dalay 222

Dâmgân 108, 110, 163

Dâmgân-Nişâbûr yolu 99

dânişmend 330

Dânişmend Bahâdur, İlhanlı emîri 163, 213

Dânişmend vilâyeti 171

Dânişmend-ili 152, 171

Dânişmendiyye 229, 448

dank 340

dârâ-yi cihân-ârâ-yi noh gerdûn 292

Dâru'l-İslâm 283

dâru'l-kazâ 417

dâru's-siyâde 35, 372, 374, 558

dâru's-şifâ 427

dâru'z-zîyâfe 415

darugaçı 218

da'vet formülü 564, 565, 567

David Morgan 72

davul 37, 185, 210

Dâvuşt dağı 440

defâtir-i kânûn 302-307, 327, 328, 352, 354, 356, 358

defâtir-i kânûn-i memalik 303

defâtir-i vilâyet 303

defter 295, 301, 303, 305, 306, 352, 357, 358, 462

defterhâne 306, 307, 392

defter-i kânûn 303

defter-i kânûn-i emvâl 303

defter-i kânûn-i karâr-i me'hûz 303

defter-i zarîbe 303

Deh-h'ârkân 142

Dehistân 109

Dej Gunbedân 98

Delice çayı 153

Demâvend 90, 109, 110, 117, 124, 127, 402

Demir Kapu, *Demir Qapıq*, *Temür Qapu* 191

Demirli Karâhisâr 153

Denise Aigle 72

Denizli 208

Derbâne 292

Derbend 174, 191, 255, 258, 350

derbend 350

Deregiz 96

Dere-yi Muhkem 99

Derîgiz 96

der-tedbîr-i 'asâkir 357

dervâze 343

Deryâ-yi Rûm 208

Despina, *Tesbene/Tasbina*, hatun 263

destûr 368

destûr-i şark ve'l-garb 296

Destûru'l-kâtib fî ta'yîni'l-merâtib 32, 357

Destûru'l-vuzerâ' 59

devâtdâr 552

Devîn 83

Devletâbâd 338

Devletşâh-i Semerkandî 67, 129

Devser, Ca'ber kalesinin eski adı 175

Deyr-i Besîr 196

Diah hurkân, Dih-h'ârkân 142

Dicle 187, 189, 196, 337

dîdbân 325

dih-neşîn 331

Dimaşk 36, 52, 55, 67, 111, 128, 129, 131, 172, 176, 177, 182-189, 196, 197, 199, 200, 246, 249, 251, 257, 265, 297, 300, 415

dînâr 50, 124, 126, 184, 204, 216, 222, 223, 229, 302, 307, 309, 311-313, 316-319, 330, 339, 340, 344, 353, 361, 368, 375, 376, 387, 393, 418, 419, 448, 453, 557, 562

dînâr-i râ'ic 316-318

dînâr-i râ'ic-i Tebrîzî 316

dînâr-i râbih 316, 318

dînâr-i sorh 317

dînâr-i Tebrîzî 316

dînâr-i zer-i râ'ic-i nov-i talgamî 317

Dînî (veya Dunyâ) Hatun, Mardin Artuklu hükümdarı II. Necmu'd-dîn İl-gâzî'nin kızı, Olcâyâtû'nun hanımı 243

dîrem, dirhem 387

dirhem fîzzî talgamî râ'ice fî bilâdi'r-Rûm 319

divân 66, 67, 183, 184, 194, 204, 297, 303, 311, 316, 326, 327-329, 333, 339, 352-354, 356, 383, 392, 416, 417
divân kâtibi 61
divân nâ'ibleri (nevvâb-i divân) 558, 564
divân-i 'imâret 348, 546
divânî 148, 295, 327, 331, 340, 352, 383
divân-i a'lâ 327
divân-i bozorg 304, 327
divân-i dâru'z-zarb 316
divân-i evkâf-i evvâbu'l-birr 417
divân-i hâlisât 340
divân-i iktâ' 357
divân-i istifâ 295
divân-i kânûn 304, 305
divân-i mezâlim 367
divân-i mutala'a 367
Divîn, 83, 108-111, 116
Diyarbakır (Diyâr-i Bekr) 338
Diyârbekir 348, 545, 550
Diyâr-i Bekr 37, 94, 114, 126, 147, 170, 171, 174, 175, 188, 190, 192, 195, 196, 243-245, 338
Diyâr-i Bekr ve Rabî'a 188, 243
Diyâr-i Rabî'a 147, 196, 225-227
Dîzmâr 426, 471
Doğu Akdeniz 244, 266
Doğu Anadolu 207
dohterân-i mâh-rûy 433
Dokuz Hatun 431
Donald N. Wilber 388, 409, 410, 428, 429
Dondî (Döndî-Döndü), hatun, Gâzân'ın hanımı 430
dorost 318
Döndî, bk. *Dondî*
Dörben 83, 84
Dscharuk 550
Dschitu 549
Du'a, Duvâ, Çağataylı hükümdarı 149, 209, 223, 254, 259, 260
duhter-i kihter-i bitikçi 84
Dûl 170, 296
Dûlâday 109

E

E. Merçil 215
e'üdâciyân 551
Eberkûhî, Husrev b. Âbid b. Mu'in 56, 337
Ebeş Hatun, Fârs Atabegi 149, 216

Ebher 110
Ebi'l-Mekârim ve'l-Mehâsin 228
Ebû Bekr el-Âharî, Ebû Bekr el-Kutbî el-Âharî 74, 82, 125, 127, 139, 141, 153, 162, 404, 433
Ebû İshak İbrâhîm b. 'Abdullâh el-Bâlaçanî eş-Şebisterî 453
Ebû Nasr Hasan Bahâdur, bk. *Uzun Hasan*
Ebû Sa'id 'Abdullâh b. Cebra'il b. 'Abdullâh b. Bohtîşû' 448
Ebû Sa'id Bahâdur Hân yarlig'indin 568
Ebû Sa'id Ebu'l-Hayr 408
Ebû Sa'id, İlhanlı hükümdarı 29, 48, 49, 52, 61, 65, 89, 95-97, 171, 216, 222, 258, 279, 298, 312, 316, 319, 323, 326, 329, 335, 336, 349, 357, 360, 378, 382, 384, 385, 396, 397, 408, 436, 438, 448, 456, 545, 550, 559
Ebû Yezid (Bâyezîd), Ebû Yezîd/Bâyezîd, İlhanlı şehzâdesi, Olcäytü'nun oğlu 205, 435
Ebu'l-Ferec 70, 93, 114, 117, 118, 122, 123, 125, 133, 138, 139, 145, 244
Ebu'l-Feth Yahyâ b. Bahâ'-yi Cuveynî 37
Ebu'l-Fidâ', el-Meliku'l-Mu'eyyed 'Imâdu'd-dîn İsmâ'il b. 'Alî b. Mahmûd el-Eyyûbî 53, 55, 65, 82, 96, 175, 176, 197, 341
Ebu'l-Hasen-i Harrakânî 408
Ebu'l-Hayr, İlhanlı şehzâdesi, Olcäytü'nun oğlu 417, 431, 438
Ebu'l-Kâsim 'Abdullâh-i Kâşânî, bk. 'Abdullâh-i Kâşânî
Ebu'l-Velî, emîr 421
Ebübekrâbâd, Bûbekrâbâd, Bekrâbâd 143, 150
Ebükan (Ebügen), bitikçi 552
Ebukan 552
Ebügân 552
Ebügen 552, 560
ebvâbu'l-birr, evvâbu'l-birr (iyilik kapıları) 300, 306, 393, 395, 403, 407, 419, 557
Ebvâbu'l-birr-i şerîfe-yi Gâzânî 413
Edredschi 550
Edward G. Browne 51
Efdâlu't-tevârih 429
Eflâkî 67, 278, 413, 448, 452
Efrem, Memlük emîri 200
egeci-egeçi 82
ehl-i divân 303
Eisan Timur 555
Ejukan 552

- ekâbir u mu'ârif u meşâhîr* 548
 Ekrâd 238
 el-'Arîş 185
 el-'Aynî, Bedru'd-dîn Ebû Senâ Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ 58, 82
 el-'İzz el-Erbîlî et-Tabîb 432
 el-'Omerî (Şihâbu'd-dîn Ebu'l-'Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Fazlullâh 64, 238
 El-bekî (*îl-begî*), Memlûk emîri 174, 186
el-Bidâye ve'n-nihâye 55
 el-Birzâlî 111, 128, 129, 131
 Elburz sıradağları 90
 el-Cezerî 111, 128, 129, 131, 133, 145, 146, 167, 440
elçî 86, 92, 96, 100, 108, 110, 113, 115-119, 121, 123, 124, 138, 139, 156, 157, 159, 167, 190, 192, 193, 195, 248, 250, 254, 256, 265, 266, 325, 367, 376, 377, 421, 438
el-Fâzil 296
 Elfî, el-Melik en-Nâsir Muhammed'in babası Seyfu'd-dîn Kalavun'un lâkabı 184
el-hâkânû'l-kavm 285
 el-Hasan b. 'Alî 65, 138
el-Hevâdisu'l-câmi'a 51
 el-Hilâlî, 'Alî b. Huseyn b. 'Alî el-Müştehir bi-'Alâ' el-Kazvînî 55, 127, 346, 418, 450
 el-Hotenî 186
el-imâm [ilhân?]u'l-a'zam 292
el-İmâmu'l-'Âlimu'z-Zâhidu'l-Muteveffâ Seyyidu'l-Meşâyih ve'l-Muhakkikîn Mevlânâ Seyfu'l-Mille ve'l-Hakk ve'd-Dîn Ebu'l-Mehâmid Muhammed el-Fergânî 66
el-kâ'ânû'l-mu'azzam ilhânû'l-a'zam 411
el-Mahsûs bi-'Înâyeti'r-Rahmân Gâzân Hân 299
 el-Makrîzî, Ebu'l-'Abbâs Ahmed b. 'Alî b. 'Abdu'l-Kâdir Takiyu'd-dîn 57
el-mansûr 'ale'l-a'dâ' 292
 el-Medresetu'l-Hikemiyye 414, 592
 el-Melik el-Mansûr Husâmu'd-dîn Lâçîn, Memlûk sultanı 172
 el-Melik en-Nâsir, el-Melik en-Nâsir Muhammed, el-Melik en-Nâsir, Memlûk sultanı 33, 36, 37, 52, 54, 172, 176, 177, 179, 182, 184, 185, 189, 190, 192, 193, 197-200, 202, 241, 242, 244, 246-252, 257, 282, 299
el-meliku'l-mansûr 196, 226, 242, 243, 245
el-mu'eyyed min es-semâ' 292
 el-Mucîrî 245, 248, 250
el-Muhtasar fî ahhâri'l-beşer 53, 55
el-Muhtasar fî ta'rîhi'l-beşer 53
el-Muktefâ li-târîhi'ş-Şeyh Şihâbu'd-dîn Ebî Şâme 129
el-mulku lillâh 292
el-Murşîd fî'l-hisâb 65
 el-Mustansiriyye Medresesi Kütüphanesi 454
 el-Mustasim-billâh, Abbâsî halifesi 313
 el-Muzaffer Karâ-Arslân, Mardin Artuklu hükümdarı 342
el-Vâfî bi'l-vefeyât 68
el-Veledu'ş-şefîk ve hafîdu'l-halîk 61
el-Vesâ'iku'l-Gâzânîyye 30, 31, 368, 369
 el-Yünûnî, Kutbu'd-dîn Ebu'l-Feth Mûsâ b. Muhammed 52
emîn 386
 Emînu'd-dîn H'âce Kâfûr 555, 562
emîr (çoğulu: *umerâ'*) 546, 549, 553, 555, 561
emîr 114
 Emir Ali 553
 Emir Timur 554
 Emir Tîmûr 554, 561
Emîr Tîmûr Kûrkân uke-manû 299
 Emîrânşâh, Emîr Tîmûr'un oğlu 420
emîr-i a'zam 349
Emîr-i A'zam Noyân-i Mu'azzam Sipehdâr-i Îrân u Tûrân Mudebbir-i Memâlik-i Cihân Pûlâd Cing-Sâng 565
emîr-i leşker-i Karâunâ 349
emîr-i şikâr 448
emîr-i tûkçî 85
emîr-i yargûcî 349
emîrî-yi yargû-yi leşker 349
Emîrî-yi yargû-yi leşker/Emîr-i Yargûcî 546
emîru'l-umerâ 94, 114, 170, 202, 347, 348, 396
emlâk-i hassa ve hassa-yi pâdişâhî 303
Enbiyâ-nâme 453
 en-Nâsir li-Dînillâh, Abbâsî halifesi 313
en-Nucûmu'z-zâhire fî mulûki Misr ve'l-Kâhire 58
 en-Nuveyrî, Şihâbu'd-dîn Ahmed b. 'Abdu'l-Vahhâb b. el-Bekrî el-Kindî eş-Şâfî'î 54
 Enverî 62
 Erâk 124
erbâb-i dâd 327
 Erbil 175, 201
 Erdebîl 29, 139, 319, 368, 385
 Erdek 261

- Ermenâk 286
 Ermeni krallığı 69, 154, 196, 203, 239, 240, 241, 393, 394
 Ermeni, Ermeniler 69, 70, 73, 81, 93, 135, 137, 154, 171, 172, 176-178, 180-182, 184, 185, 188, 189, 196, 198, 199, 201, 203, 204, 225, 226, 229, 230, 239-241, 268, 316, 348, 371, 393, 394, 405, 407, 411, 429
 Ermeni-balâ (Armanî-balâ), İlhanlı emîri 99, 259
 Ermenistân 129
 Erzincan 172, 285
 Erzurum 37, 146, 285
 [es]-Sultânu'l-A'zâm el-[?]Gâzân bin Argûn Hân 289
 Es'ile ve ecvibe 40, 46
 Esen 555, 561
 Esen, İlhanlı emîri 172
 Esen-bûkâ, Emîr Novrûz'un adamı 111
 Esen-temür, İlhanlı emîri 555, 561
 Esen-tîmûr, *Esen-temür*, İlhanlı şehzâdesi 150, 151
 Esen-tîmûr, İlhanlı emîri 347
 Esîn 555
 esîr 352
 Eskelce (*Amânkûh*) kalesi 212
 Esrân (Moğ. *Nakatu-yaylak*) 108
 es-Safedî 68, 69, 278, 393, 414, 418, 432, 439, 443
Essahu't-tevârih (*Târih-i hayrat*) 40, 57
 es-Sultân Argûn 289
 es-Sultân Mahmûd yarlığı Emîr Tîmûr Kûrkân uke-manû 299
 es-sultân zillu'llâh 290
 es-Sultân, el-Mu'eyyed, el-Mansûr Necmu'd-dîn Ebu'l-Feth Gâzî el-Artukî 243
 es-sultânu'l-'âdil Suyûrgatmış yarlığı 299
 es-Sultânu'l-A'zam 'Alâ'u'd-dîn 291
 es-Sultânu'l-A'zam 'Alâ'u'd-Dunyâ ve'd-Dîn Keykubâd b. Ferâmûrz 287
 es-sultânu'l-a'zam 184, 226, 229, 230, 233, 242, 243, 287, 289, 291, 293
 es-Sultânu'l-A'zam Giyâsu'd-Dunyâ ve'd-Dîn Muhammed Hodâbende Olcâyât Sultân 293
 es-Sultânu'l-A'zam Zillu'llâhi fî'l-Âlem el-Melikü'l-Mansûr Necmu'd-dîn Ebu'l-Feth Gâzî 226, 242
 es-Sultânu'l-A'zam/'Alâ'u'd-Dunyâ ve'd-Dîn/Keykubâd b. Ferâmûrz 229, 233
 es-sultânu'l-mu'azzam 287, 290
 es-sultânu'l-mu'azzam el-ilhânî-l-a'zam 287
 es-sultânu's-şark ve'l-garb 38, 283, 290
 es-Sultânu's-Şark ve'l-Garb Hâkân-i A'zam Pâ-dişâh-i Mu'azzam [İlhân-i Benî Âdem] Gâzân Hân 38
 Esterâbâd 105, 106, 108, 109, 289, 292, 321, 376
 Eşel/İşil/Asil Hatun, Eşil/Âşil Hatun 110, 430
 eşrâf-i memalik 227
 Étienne Quatremère 42, 45
 et-Tayyibe 197
 et-Tuhfetu's-sa'diyye (*Şerhu'l-kânûn*) 459
 evânis-i saltanat 559
 Evhadî-yi Merâgî 67
 evkâf, evkaf, evqâf 557, 419
 Evkâf-i Gâzânî 421
 evkâf-i hâss 417
 evliyâ 452
 Evliyâ Çelebi 344, 421, 424, 425
 evoğlanları (îv-oghlanân) 561
 'eydî 360
 Eyukân-ogûl 102, 139
 eyüdüçi, eyüdeçi 118
 Eyyûb 423
 Eyyûbîler 321
 ez-hukm-i yarlığh 556
 ez-implâ-yi Gâzân Han 534, 567
 ez-Zehebi, Şemsu'd-dîn Ebû 'Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. 'Osmân et-Turkmânî ed-Dimaşki 54, 55
 ez-Zîcu'l-muhakkaki's-sultânî 'alâ usûli'r-rasadi'l-İlhânî 303, 383, 384, 456
- F**
 Fahrû'd-dîn 'Îsâ b. İbrâhîm-i Gitâsî 243
 Fahrû'd-dîn Ahmed, Fârs hâkîmi Meliku'l-İslâm Cemâlu'd-dîn'in oğlu 254
 Fahrû'd-dîn b. Ebu'l-Fazl 'Abdullâh b. Şemsu'd-dîn Muhammed b. 'Abdullâh-i Biyârî, Kâdî'l-kudât 364
 Fahrû'd-dîn Ebu'l-Fazl Hibbetullâh b. Mahmûd b. Muhammed b. Ahmed el-Cendî, Fahrû'd-dîn Ebu'l-Fazl Hibbetullâh b. Mahmûd el-Cendî 452
 Fahrû'd-dîn ibnu's-Şiracî 182, 183

Fahru'd-dîn Muhammed, Kert meliki 212
 Fahru'd-dîn-i Rûmî 157, 160
 Fârâbî 420
 Fârs 47, 62, 76, 121-123, 126, 149, 155, 174,
 192, 208, 211, 216, 217, 219-225, 230,
 254, 259, 303, 312, 313, 332, 393, 394,
 421
 Fârs Atabegleri 149, 221
 Fars dili 48
 Farsça 16, 66, 167, 280, 287, 298, 300, 333,
 397, 407, 408, 439, 440, 457, 458, 525
Fârs-nâme-yi Nâsirî 62
 Faruk Sümer 38
 Fasîh-i H'âfi, Ahmed b. Celâlu'd-dîn
 Muhammed-i H'âfi 57, 74, 82, 125, 128,
 139, 141, 149, 153, 162, 203, 205, 217,
 382, 404
Fâsilyûs (<Basileus) 262
 Fatih Sultan Mehmed, Osmanlı sultanı 48, 536
 Fazlî b. Zeynu'l-Âbidîn-i Hûzânî 429
feddân 338
Feinsilber 319
 Felek 'Alâ-yi Tebrîzî 65, 295, 383, 384, 562
Felek-nâme 66, 458
 Ferâ 100
Ferâ'idu's-simteyn 68, 128, 131, 374
 Ferâmurz 155, 170, 229, 232, 280
 Fergâna 66, 96, 102
fermân 33, 34, 36, 82, 183, 219, 223, 304, 370,
 378, 392
fermân u yarlıg 454
fermân-fermâ-yi reb'-i meskûn 292
Fermân-i Sultân Mahmûd Gâzân 297
Fermânu es-Sultân Mahmûd Gâzân 37, 298
ferrâş 345, 414
ferseng, fersah 98, 109, 158, 178, 182, 198, 377,
 379, 380, 410, 416
fesâd 446
fetih-nâme 182, 183, 195, 200, 423
fetvâ 174, 245, 281, 427
Fevâzili'l-en'am es-Sultânî'l-A'zam Gâzân 3
 Fırat, Fırat nehri 175, 183, 186-188, 193, 194,
 196, 200, 242, 267, 337, 338, 382, 418
 Firavun 334
 Firdevsî 278
Firdevsu't-tevârih 56
 Firûzkûh 108, 112, 117, 124, 127, 131
fitne 446
Flor des estoires de la tere d'Orient 69, 70

Floransalı Bastari 266
 Fransa 266
 Fransa kralı 265, 266, 270, 287, 288
 Frédéric Luisetto 73
 Frengçe 439
 Fu'âd 'Abdu'l-Mu'tî es-Sayyâd 71
 Fuat Sezgin 68
Fusûs 420
 Fûşenc, Pûşeng, Buşeng 109, 274

G

Galata Kulesi 424
gâm 342
 Garcistân 100
 Gardakava 100
gazâ 235, 261
Gazân [*Gâzân?*] 229, 233
Gazân [*Gâzân?*]/*Hânu'l-A'zam/Sultân Mahmûd*
 229, 233
Gazan Han üge manu 190, 191
Gâzân Hân-i A'zam 286
Gâzân Kâ'ân 285, 410, 528, 595
Gâzân Kâ'ân/Mahmûd 285
 Gâzân Mahmûd 81
Gâzân Sultân Mahmûd 289
 Gâzân suru 343
Gazan üge manu 299
Gâzân yarlıgîndîn 34, 298
 Gâzân, Gâzân Han, İlhanlı hükümdarı 29-44,
 47-54, 56-59, 61, 63-73, 79, 81-143, 145-
 196, 200-205, 207-308, 310-323, 325-351,
 353, 356-366, 368-376, 378-384, 386-397,
 399-459, 461-462, 533-534, 537, 545-546,
 550-553, 555-561, 565-597
γasan (Gâzân) 81
γasan-u (Gâzân) 320
γasan-u deledkegülig-sen 320
 Gazân, Tâycü Bahâdur'un oğlu, İlhanlı emîri
 151
Gâzânâbâd 338
Gazaneus 322
Gâzâniyye 65, 208, 337, 341, 368, 369, 407,
 409, 420, 455, 557
Gâzân-nâme 50, 51, 85, 419
gazi 165
gâzî 167
 Gâzî Çelebi 235
 Gazne 209, 260

Gazneli Mahmûd 280
 Gazneli-Selçuklu 281
 Gazze 177, 185
 Gemelli Careri 425
 Genceli Kirakos 132
 Georgios Pachymeres 71
 Gerhard Doerfer 30
germâbe-yi sebîl 414
 Germiyan 261
 Germiyanlı, Germiyanlılar 235, 237
 Germiyanogulları 231
 Geyhâtû, *Geyhatu*, İlhanlı hükümdarı 40, 64, 78, 79, 87, 94, 104, 107-119, 138, 146, 152, 216, 220, 222, 223, 245, 252, 253, 275-277, 296, 298, 305, 308, 311, 312, 314, 315, 322, 344, 347, 348, 364, 400, 430, 432, 446, 447, 545, 554, 559
gez 388, 410
Ghazân 81
Ghâzân 81, 82
 Ghâzân Bahâdur, Mengü ümerâsı 81
Ghâzân yarlığının 545, 564, 568
ghâzân, ‘kazan’ 82
 Ghâzân, Emir Bûkâ’nın oğlu 81
 Ghâzân/Qâzân 81, 82
Ghâzân-qazghan-qazan 82
ghazv, (gazâ ve cihâd) 82
ghille 387
 Gilân 169, 348
 Gilân Seferi 545, 551
 Girai 551
 Girâi 551
 Girây/Kiray 551
 Girdkûh 100, 117
 Giyâsu’d-dîn Muhammed, İlhanlı vezîri 128
 Giyâsu’d-dîn Muhammed, Kert meliki 213
 Giyâsu’d-dîn, Celâlu’d-dîn Tîb Şâh b. Muhammed’in oğlu, Şebânkâre hâkimi 224
gobçi- 324
 Goberts de Helleville, elçi 265
gonceşk 442
 Gorgorume, Gülgürüm 154
 Gorigos Sinyoru Hetum 70
 Gottfried Herrmann 29, 30
 Göktürk 192
 Gregory Ebu’l-Ferec Bar Hebraeus, İbnu’l-‘İbrî 70
 Guillelmus de Chyerio, elçi 265
 Guischiardo/Guicciardo, elçi 266

gulâm 352, 353
 Gûr 100, 448
 Gûrgân/Gûregân/Kuregân 118
 Gûrlu 165, 166
 Gûr-tîmûr, Kûr-tîmûr, İlhanlı emîri 417
gusan 180
 Gülşehrî 66, 283, 458
 Gümenek 38
 güneş (*hurşîd*) ve kuş tasviri 105, 292, 376
 Güney İran 54, 76
 Gürcistân 94, 122, 126, 140, 142, 172, 192, 230, 239, 313-315, 350
 Gürcü krallığı 239
 Gürcü, Gürcüler 172, 178, 184, 192, 225-227, 230, 231, 239, 256, 268, 291, 315, 316, 371, 411, 429
 Ğânî Togâi 550
 Ğaruq 550

H

H. Sutûde 215, 215
 H.A. Gibbons 263
Habîbu’s-siyer fî ahbâri efrâdi’l-beşer 59
 Habûl 188
 Hâbûr nehri 188, 196
 Habûşân (Moğ. *Kûçân*) 88, 98, 99, 101, 105, 106, 126, 156, 449
 hâc 131, 204, 376
 Hâc Huseyn-i Nahcevânî 72, 428
 Hâc Kurt, Trablus hâkimi 179
 Haccâc 217, 333
 hâceler (*h’âcegân*) 555, 561, 569
 Hâcî Akâ köyü 141
 Hâcî Hatun 431
 Hâcî Mîrzâ Hasan Huseynî-yi Fesâ’î 62
 Hâcî Ramazân 159, 164, 165
 Hâcî, emîr 134
hâcî, hâcî, 133
 Hâcî, Hâcî Nârin, Argûn Akâ’nın oğlu 146, 150, 158, 162
 Hâcîşâh, Yezd atabegi Yûsufşâh’ın oğlu 216
 Haçlı, Haçlılar 264, 266
hâfiz 412
 Hâfiz Huseyn-i Kerbelâ’î, Hâfiz Huseyn Kerbelâ’î-yi Tebrizî 421
 Hâfiz-i Ebrû, Şihâbu’d-dîn ‘Abdullâh b. Lutful-lâh 56, 60, 64, 74, 94, 96, 101, 111, 112,

- 153, 156, 161, 212, 213, 383, 431, 436, 445
hâfizu bilâdi'llâh 292
hâkân (*kagan, qagan*) 285
hâkân-i a'zam 38, 279, 285
Hâkân-i Türk ve'l-Acem 458
hâkânû'l-a'zam 285
hakîm 417, 455
hâkim, hâkim, hâkimler (hukkâm) 208, 547, 558, 565, 568
Halâc 165
Haleb 170, 175, 179, 185, 188, 195, 196, 245, 267
Haliç 262
Halîzî 191
halleda'llâhu mulkehu 293, 410
Hamâ 53, 176, 196
Hamdullâh Mustevfî, Hamdullâh Mustevfî-yi Kazvînî 53, 63, 74, 123, 125, 135, 152, 162, 209, 244, 247, 311, 382, 383, 385, 401, 404, 405, 414, 419
Hamidoğulları 231, 322, 323
Hammer-Purgstall 48, 71
hân (aslı *qan*) 286
Hân bâbâ Beyânî 436
Hanbalig 254
Hanevî 148, 413, 450
Haneviyye 414
hânî 47, 303, 331, 332, 382-385
hân-i a'zam 286
Hân-i A'zam Gâzân 286
Hânî Ahtâcî 400
Hân-i İslâm 287
hân-i mu'azzam 287
Hân-i Mu'azzam Gâzân/Sultân Mahmûd 287
hânî takvim (takvîm-i hânî - takvîm-i hânî-yi Gâzânî) 47, 382-384
hânkâh 427
hankâh 99, 345, 346, 415, 432
Hânkâh-i Gâzânî (Gâzân Hankâhı) 345
hânû'l-a'zam 229, 233, 286
harâbât 213, 361
harâbe 361
harâc 329
harâc-guzâr 211
harâcî 332, 384
Harbende, Harbende-ogûl (sonraları *Hodâbende Olcâyâtû, Moğ. Ölceytü*), *Olcâyâtû* 122, 163, 192, 209, 259, 265, 403, 436
harcu'l-emvâl (masraf defterleri) 43, 453
Haremu's-Şerif 249
Hârezm 273
Hârezmşâh, Hârezmşâhlar 67, 75, 95, 288, 292, 393
Harmancî, Harmîhî, İlhanlı emîri 153, 218
Harpût 293, 525, 573
Harrahân 150, 402, 408
Hasan, Emîr-i Tükçî 85
Hasan, nöker 86
Hasan-ı Yezdî, Hasan b. Şihâb Huseyn b. Tâcu'd-dîn, İbn Şihâb 57
Hasanşâh, Muzafferu'd-dîn Muhammedşâh 217, 219
hâss 311
hâssa ordusu 359
Hasû Taghây 549
Hasû, İlhanlı emîri 549
haşhaş 440
Hâşim Receb-zâde 46
hâtûn (çoğulu: *havâtîn*) 559
hâtûn, hatun, hatunlar 79, 84, 86, 90, 91, 93, 94, 97, 102, 110, 114, 123, 130, 143, 175, 186, 188, 194, 196, 201, 205, 216, 243, 332, 360, 401, 402, 417, 429-434, 450
Havâdisu'z-zamân 129
havuzhâne 412, 414
Haybek/Ceynek Tarhân 203
Hayl-i Bozorg 402
hayrât, hayrât 419, 557
Haysâr kalesi 165, 212
Hazar, Hazar denizi 75, 76, 83, 120, 191, 255, 335, 341, 348
hazine (hizâne) 561
hazineci, hazineciler (hizâneçiyân) 311, 555, 561, 569
hazinedâr 311
hazine-yi hassa 310
hâzin-i kutub 345
Hazret-i Hâkânî Gâzân Hân 208
Hebelrûd 139, 140
Hemedân - Kasr-i Şîrin yolu 158
Hemedân 39, 79, 91, 98, 99, 113, 139, 155, 158, 163, 170, 193-195, 210, 217, 220, 232, 233, 255, 294, 345, 346, 399, 559
Hemedân-Bağdâd yolu 163
Hemedân-İsfahân güzergâhı 170
Hendu 553
Hendü 553

- Henry H. Howorth 71
 Herât 60, 62, 90, 100-102, 104, 109, 111, 138, 156, 157, 159, 160, 163, 164, 165, 210-213, 274, 350, 364, 392-394
 Herîrûd nehri 100, 109
 Heşt Beheşt Sarayı 412
 Heştrûd 120, 140, 157, 221
 Hetum (Getum, Hitam), Ermeni kralı 142
 Hetum, Hetum Patmiç 69
hezâne-yi 'âmire 327
hezâre, hezâre 96, 352, 353, 355, 345, 545, 546
Hezâre-yi kebtâvulân, Kebte'ül binliği 559
 Hristiyan 73, 88, 135, 146, 152, 180, 239, 240, 264, 266, 269, 315, 329, 362, 371, 372
 Hitayca (*Hitâ'î*= Çince?) 439
 Hitâyli (*Hitâ'î*, Çinli?) 87, 170
 Hızır, İlhanlı emîri 561
 Hibbetullâh b. Mahmûd b. Muhammed 452
hicrî-kamerî 383, 384
 Hîjed 109
 Hikmiyye, *Hikmiyye* 414
hik-i şîre 388
hikmîyât 414
hil'at 212, 213, 219
 Hille 193, 250, 256, 337, 418
 Hille köprüsü 194, 251, 257
himâya, himâyat 352
 Hims 176-178, 182, 185, 196, 197, 202
 Hind 42, 383, 407, 440
 Hindistan, *Hindistân* 37, 75, 260, 267, 338, 339, 371, 399, 462, 527
 Hindu 553
 Hindü, İlhanlı emîri 553, 560
 Hindü/Hinûr 85
 Hinduca (*Hindü'î*) 439
 Hindûkûr, İlhanlı emîri 140, 163
Historia Româike 71
 Hitây 42, 399, 439, 440, 444
 Hitâyli 87, 170
hizâneçî (çoğulu: *hizâneçiyân*) 555, 561, 569
 Hocend 75
hodâvend 282
 Horâsân 38, 60, 64, 75-77, 83, 86, 88-96, 100-106, 108-114, 117, 119, 121, 122, 124-126, 139, 146, 147, 149-151, 155-158, 163, 164, 167, 168, 170, 173, 174, 186, 190, 192, 194, 195, 205, 207, 209, 212, 214, 215, 221, 228, 258-260, 261, 273, 274, 284, 293, 295, 296, 310-312, 346, 347, 350, 364, 380, 393-395, 401, 407, 408, 430, 434, 435, 441, 444, 448, 452, 461, 546, 547
 Horâsânlı Bûlûgân (*Boloğan*), Horâsânlı Bûlûgân Hatun (*Bulugân Hâtûn-i Horâsânî*), bk. Bulugân Hâtûn-i Horâsânî
Ho-tsan/Xo-t-san 81
 Hudâbende, Hodâbende, bk. Olcâyât
Hudâvend-i Îrân-zemîn 292
hudâyegân-i 'âlem 458
huffâz 345
hukemâ 414
hukkâm 208, 326
hukkâm u mutasarrifân 375
hukm-i yarlıgh/yarlıghâ 556
hukûk-i dîvânî 340
Hûlâcû yarlıgîdîn, Kînşû bûyrûkîdîn (Hûlâcû'nun yarlıgıdır, Kînşû'nun buruğudur!) 97
 Hûlâcû, Hüleci, İlhanlı şehzâdesi 94, 97, 98, 227, 233
 Hûlâcû, İlhanlı emîri 185, 192
Hûlâgû İlhanu'l-Mu'azzam 286
 Hûlâgû, Hüleci, İlhanlı hükümdarı 16, 50, 76, 79, 84, 86, 88, 90, 94, 95, 97, 98, 109, 137, 149, 183, 202, 216, 242, 252, 255, 265, 272, 274, 286, 287, 290, 330, 343, 421, 431, 438, 455, 551
 Hûlân Mûrân (Moğ. *Ulan Mören*), bk. Ulan Mören
 Hulvân 163
 Humâm-i Tebrîzî 67, 284, 286, 287, 291, 459
Hunkâr-nâme 420
 Hûrkûdâk, İlhanlı emîri 108, 109, 149, 150, 151, 163, 210, 220, 222, 259
 Hurmûz 219, 223-225, 259, 394
 Hurmûz adaları 223
hurşîd 105, 292, 293, 376
 Husâmu'd-dîn 'Omer Beg 220, 221
 Husâmu'd-dîn Hâcib Salâr, Memlûk emîri 197
 Husâmu'd-dîn Lâcîn Ustâdu'd-dâr, Memlûk emîri, Trablus hâkimi 179, 198
 Husâmu'd-dîn Mucîrî, Husâmu'd-dîn Özdemir el-Mucîrî, Memlûk elçisi 193, 250
Husrev-i Âdil 279
 Husrevşâh 426
hutbe 141, 184, 187, 220, 237, 250
 Hutûtî-yi Şîrvânî 51,

huve'l-kâ'ânu'l-mu'azzam ilhânu'l-a'zam

411

Hûzistân 125, 330, 435

hüccet 33, 365, 366, 368

Hüdâvend Hatun Türbesi 90

Hüseyin Hüsameddin 227

H'âce 'Alâ'u'd-dîn-i Hitâ'î 165, 166

H'âce Emin'd-dîn 562

H'âce İftihârü'd-dîn 555, 562

H'âce Kâfûr 555, 562

H'âce Mahmûd 219

H'âce Nâsir 562

H'âce Nasîru'd-dîn-i Tûsî 345, 456

H'âce Necîbu'd-dîn, İlhanlı emîri 555, 561

H'âce Nûru'd-dîn b. Şemsu'd-dîn Muhammed el-Ejderî 50, 419

H'âce Reşîdu'd-dîn, bk. Reşîdu'd-dîn

H'âce Sa'du'd-dîn Habeş 117

H'âce Sa'du'd-dîn Muhammed-i Sâvecî, bk. Sa'du'd-dîn-i Sâvecî

H'âce Sadru'd-dîn-i Ebherî 184

H'âce Sa'du'd-dîn, bk. Sa'du'd-dîn-i Sâvecî

h'âce, h'âce, h'âceler (h'âcegân) 311, 345, 400, 555, 561, 569

h'âce-serây 311

h'âce-yi cihân 228

H'âf 109

H'ândemîr, Giyâsu'd-dîn b. H'âce Humâmu'd-dîn Muhammed b. H'âce Celâlu'd-dîn Muhammed b. H'âce Burhânü'd-dîn Muhammed 48, 58, 59, 74, 82, 116, 120, 123, 125, 135, 139, 143, 152, 159, 162, 166, 169, 188, 233, 294, 404

H'âr 163

H'ârezmî Tarhân 101

H'z. 'Alî 128, 374, 408, 451

H'z. 'Omer 333

H'z. Huseyn 337, 408, 451

[H'z.] Muhammed, [H'z.] Muhammed Mustafâ, [H'z. Muhammed] Mustafâ 449, 556

H'z. Peygamber 556, 557

I

I. 'Abbâs, Safevî hükümdarı 423

I. Edward, İngiltere kralı 265, 269, 270

I. Murad, Osmanlı sultanı 358

I. Tahmâsb, Safevî hükümdarı 421

I.J. Schmidt 320

Ibghul 552

Ibuqan 552

Iftichareddin 562

II. Andronikos, Bizans imparatoru 193, 261-263

II. Edward, İngiltere kralı 270

II. Gâzân Han 50, 81, 148, 243, 429

II. Giyâsu'd-dîn Keyhusrev, Türkiye Selçuklu sultanı 290

II. Henry, Kıbrıs kralı 266

II. Hetum (Hethum, Het'um), Ermeni kralı 69, 145, 172, 176-178, 180-182, 185, 188, 196, 198, 226, 239-242

II. Jakob, Katalonya kralı 267

II. James, Aragon kralı 266

II. Mes'ûd, Türkiye Selçuklu sultanı 152, 154, 155, 170, 225, 227, 229, 232, 233, 235, 262

II. Necmu'd-dîn İl-gâzî, Mardin Artuklu hükümdarı 175, 196, 226, 242, 243, 321

II. Şemsu'd-dîn, Kert meliki 212

III. 'Alâ'u'd-dîn Keykubâd, Türkiye Selçuklu sultanı 32, 155, 225-227, 230, 232-235, 262, 286, 287

III. J(h)abalâhâ 145

III. Leon (Lewon), Ermeni kralı 239

III. Mar Yaballaha 63

III. Mes'ûd 233

III. Murad 425, 426, 471

III. Tuğrul, Irak Selçuklu sultanı 280

III. Vahtang, Gürcü kralı 239

Ikdu'l-cumân fî ta'rîhi ehli'z-zemân 58

Ilya Pavlovich Petruşevsky 71

Inqul? 552

Irak 51, 77, 101, 109, 116, 117, 121-123, 126, 155, 201, 207, 208, 210, 212, 218-220, 249-251, 295, 337, 338, 341, 395, 408, 451

'Irâk-i 'Arab 126, 163, 193, 207, 208, 222, 394

'Irâk-i 'Acem 75, 76, 99, 110, 114, 120, 124-126, 150, 169, 195, 394, 402

Iramadan 268

Irboqa 554

Ir-bûqâ 554

Irkîs 197

islâh 272, 390, 393, 441

islâhat 271, 272, 276, 303, 312, 318, 321, 336, 337, 351, 383, 389

Işıl/İşil Hâtûn 546

- IV. Kılıç-Arslân, Türkiye Selçuklu sultanı 90, 293
 IV. Leon, Ermeni prensi 242
 IV. Nicolaus, Papa 431, 265
 IV. Philippe le Bel, Fransa kralı 265, 270
 IX. Louis, Fransa kralı 287
 IX. Mikhail, Bizans İmparatoru 240, 263
 İbghül, İbqül, (İbghül), İlhanlı emîri 552, 560

İ

- İbn Aybeg es-Safedî 418
 İbn Battûta, Ebû Abdullâh Şemsu'd-dîn Muhammed b. 'Abdullâh et-Tancî 63, 82, 243, 336, 343, 415, 419
 İbn Bezzâz, Tavakkulî b. İsmâ'îl b. Hâc Muhammed-i Erdebilî 67, 180, 278, 368, 388, 407, 438, 446
 İbn Ecâ, Muhammed b. Mahmûd b. Ecâ et-Türki 421
 İbn Hacer 82, 166, 278, 290, 404, 405, 432, 439, 443
 İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velîyu'd-dîn 'Abdu'r-Rahmân b. Muhammed 56
 İbn İyâs 405
 İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ 'İmâdu'd-dîn İsmâ'îl b. 'Omer b. Kesîr 55
 İbn Mucîrî, Memlûk elçisi 54
 İbn Tagrıberdî, Ebu'l-Mehâsin Cemâlu'd-dîn Yûsuf b. Tagrıberdî el-Atabekî 58, 184
 İbn Teymiyye, Şeyh Takiyu'd-dîn b. Teymiyye 145, 182, 184, 197
 İbnu'd-Devâdârî, Seyfu'd-dîn Ebû Bekr b. 'Abdullâh b. 'İzzu'd-dîn ibn Aybek 54, 245, 250, 405
 İbnu'l-Fuvatî, Kemâlu'd-dîn 'Abdu'l-Rezzâk b. Ahmed 51, 68, 69, 310, 337, 362, 440, 452, 458
 İbnu'l-Verdî, Ebû Hafs Zeynu'd-dîn 'Omer b. el-Muzaffer el-Bekrî el-Maarri 55
 İbnu's-Şîracî/İbnu's-Şîrahî/İbnu's-Şîrahî/İbnu's-Şerhî 182, 183
 İbrâhîm Mirzâ, şehzâde 103
 İbrâhîm Şükürçî 139
 icâcî, icacılar (icâciyân) 555, 561, 562, 569
 İdâcî, İlhanlı emîri 116, 117, 118, 140, 142, 146, 214, 220
 idâcî/idacı (idâci) 117
 idâcî/idâcî (idâci) 553

- idaçılar, (idâciyân) 560
 İdâre-yi Kull-i Mîrâs-i Ferhengî-yi Âzerbâyçân-i Şarkî 429
 ide- (yemek) 553
 idrâr (çoğulu: idrârât) 558, 564
 igeci
 ihtida 39, 40, 133, 167, 371
 İkbâl, İlhanlı emîri 147, 170, 172, 349
 ikrâr 31, 146, 369
 iktâ' 34, 84, 137, 189, 200, 303, 332, 350-359
 il 363
 İl-bâsmîş, İl-basmuş, İlhanlı emîri 151, 179
 İl-bûkâ 163
 İlçidây, İlçidây Kûşçî, İlhanlı emîri 120, 121, 124, 140, 142, 146, 347
 ilçî-hâne 378
 İldâr, İlhanlı emîri 119, 141, 142, 146, 347
 İldâr, İlhanlı şehzâdesi, Kongûrtây'ın oğlu 120, 151
 İl-durmuş 205
 ildüçi (üldüçi) 551, 560
 îlgâmîşî 352
 ilhan 178, 192, 196, 214, 215, 218, 230, 252, 285, 287, 292
 İlhan Gâzân-i a'zam şâh-i şâhân 287
 ilhân-i a'zam 287
 ilhân-i benî âdem 38, 284, 287
 ilhân-i bilâd-i benî âdem 279, 283
 İlhanlı okçuları 178, 181
 İlhanlı ordusu 36, 70, 72, 91, 95, 171, 175-184, 186-189, 194-199, 201, 202, 204, 226, 232, 238, 241, 242, 249, 251, 257, 273, 310, 346, 347, 357, 359, 400, 405, 442
 İlhanlı, İlhanlılar 29-32, 34-38, 42-44, 47, 49, 51-62, 64-65, 67, 69-71, 77-79, 81-82, 84-85, 87, 89-98, 104, 106-107, 109, 111, 113-117, 123, 125-126, 128-129, 131-137, 139, 141, 143, 145-147, 149, 151-152, 154-156, 158, 160-162, 164, 170-171, 173-205, 207-221, 225-235, 237-258, 260-264, 266-269, 271-277, 279-289, 292-307, 310-316, 318-319, 321-324, 326-327, 330-331, 333-344, 346-347, 349-350, 354-355, 357-359, 362-364, 369-372, 374, 376-378, 380, 382-386, 389-391, 393-397, 399-407, 411, 416-419, 432-434, 436, 438-443, 447, 452, 454, 456, 458-459, 461-462,

- 533-535, 547, 549, 551, 554-559, 561, 565, 566-568, 570-571
 İlhanlı-Çağataylı 64, 260, 261
 İlhanlı-Ermeni 69, 70, 240
 İlhanlı-Kert 56, 60, 64
 İlhanlı-Memlûk 36, 57, 69, 170, 174, 178, 189, 242, 244-246, 252, 266
 İlhanlı-Memlûk münasebetleri 53, 54-56, 58
ilhânu'l-a'zam 230, 292, 411
İlhânu'l-A'zam/Sultân Mahmûd 287
İlhânu'l-A'zam/Sultân Mahmûd/Gâzân 229
ilhânu'l-mu'azzam 230, 286, 287
İlhânu'l-Mu'azzam Argûn 286
İlhânu'l-Mu'azzam Geyhâtû 286
 İlkây (*Elgey*) Noyan 430
 'ilmu'l-felâhat 339
 İl-timûr, İlhanlı emîri 109
 İl-tîmûr, *İl-temür*, İlhanlı emîri 140
 İl-tûzmîş, (*İl-düzmiş* - *İl-tüzmiş*), hatun, Olcây-tû'nun hanımı 205, 401, 435
 İl-tuzmuş (*İl-turmuş*), bk. İl-tûzmîş
 'Îmâdu'd-dîn 'Alî b. 'Abdu'l-'Azîz b. 'Abdu'r-Rahmân es-Sukkârî, Memlûk elçisi 248
 'Îmâdu'd-dîn Şeyhu'l-Hukemâ'î 17, 31, 318, 366, 369, 385
 'Îmâdu'd-dîn Şeyhu'l-Hukemâ'î 30
 'Îmâdu's-Serâvî 65
 İmâm Huseyn 428
imâm, *imâm*, imamlar (*eimme*) 34, 129, 142, 321, 412, 413, 428, 432, 548
 İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe 451
imâmu'l-a'zam 292
 İmâm-zâde 451
inak (*înâq/inâq*) 555
inaklar, (*înâqân*) 555, 569
inâm 353
înânc-i humâyûn 228
 İnceke-sû 98
 inci 333, 406
incü, *incü* arazisi 98, 122, 126, 139, 221, 222, 224, 303, 349, 352, 417
 İnel/Eynel Hatun 430
 İngilizce 52
 İngiltere 265
 İngiltere kralı 265, 269, 270
 İnkul 552
 İnqûl 552
inşâ' 295
 İran 42, 46-48, 51, 62, 63, 69, 75, 76, 77, 90, 94, 95, 123, 126, 131, 135-137, 158, 167, 185, 193, 210, 220, 244, 250, 262, 267, 273, 277-279, 281, 292, 346, 347, 349, 350, 361, 374, 383, 419, 429, 438, 439, 442, 551, 553, 559, 561, 565, 567
 İranî 281, 285, 280, 288
 İranlı 137, 228, 280, 447
 Îrân-şâh 430
Îrân-zemîn 346
 İrbuka 554
 Îr-bûqâ, (Aq-bûqâ), İlhanlı emîri 554, 560
 İrec Afşâr 7, 17
 İrencîn, İlhanlı emîri 199, 252
İrinci Durci 78
İrincin Turci 315
İrisidevle/Erişidevle 268
 'Îsâ b. Cunejd-i Şîrâzî 62, 420
 'Îsâ b. Muhennâ, Arap kabile reisi 179
 İsân Bûkâ Bitikçi (*Esen Buga Bitigçi*) 120
 İsfehân 76, 108, 153, 170, 214, 215, 218, 220, 227, 233, 254, 274, 330, 373, 456
 İsfehân Mescid-i Cum'ası 329
 İsferâyn 99, 102, 103, 105
 İsfizârî 62, 74, 104, 166
İskender-nâme 67
 İskoçya 269
 İslâm dünyası 42, 66, 281, 288, 382, 410
 İslâm tarihi 42, 49, 51-53, 55, 56, 58, 59, 106
 İslâm, İslâmiyet 15-17, 49, 51-53, 55-59, 68, 72, 87, 89, 91, 93, 103, 106, 111, 112, 127-138, 145, 146, 148, 152, 155, 158, 167, 174, 225, 228, 240, 246, 247, 253, 256, 269, 272, 276, 278, 288, 291, 293, 297, 299, 334, 360, 363, 364, 367, 369, 370-373, 375, 379, 395, 403, 408, 432, 434, 437, 438, 444, 449-453, 456, 457, 462, 526, 547-549, 556-558, 564, 568, 569, 570
 İslâmî 16, 39, 114, 130, 133, 134, 148, 167, 279, 281, 285, 288, 290-292, 297, 315, 330, 361, 369-372, 374, 409, 434, 438, 439, 449, 451-453
İslâm-i mevt 569
 İsmâ'îlî kalesi 98
 İsmâ'îlîler 98, 308
 İsmail Hakkı Uzunçarşılı 84
 İsrailoğulları (*Benî İsrâ'il*) 42

İstanbul 155, 170, 193, 232, 240, 261, 262, 424, 429
istîfâ 114, 169, 227, 295
istîfâ-yi divân 148
istimâlet 362
işrâf-i divân 148
İtkûl, İlhanlı emîri 381, 392
İtkûn, Korulas boyundan 433
İtkûl/İnqûl, İlhanlı emîri 552
iv-oghlân/êv-oghlân (çoğulu: *iv-oghlânân*, 'ev-oğlanları', 'uşaklar') 555, 561, 569
iv-oglanları (*iv-oghlânân*) 554
'İzzu'd-dîn Aybek el-Efrem, Şâm nâ'ibi 37, 195
'İzzu'd-dîn Mahmûd, 'İzzu'd-dîn Mahmûd b. 'İzzu'd-dîn Huseyn b. Bedru'd-dîn Mes'ûd, Küçük Lur atabegi 221
'İzzu'd-dîn Muzaffer b. Muhammed, Sadru'd-dîn-i Zencânî'nin yardımcısı 222, 309

J

Jaghmisch 551
James Justinian Morier 427
Jane Dieulafoy 278, 427
Japonca 17
Jean Richard 73
Jean Sauvaget 129
Jean-Baptiste Tavernier 424
Johann-Christoph Hinrichs 39, 72, 288, 321
John Masson Smith 177
Josef von Hammer-Purgstall, Joseph von Hammer-Purgstall 71, 536
Joseph Somogyi 55

K

K. Jahn 41, 401
Ka Sa Na 320
kâ'ân (aslî: *kagan*, *qagan* = 'kağan'), *qagan* 252, 253, 273, 285, 286
kâ'ân-i a'zam 286
kâ'ânû'l-âdil 286
kâ'ânû'l-a'zam 286
Kâ'ânû'l-A'zam Möngke Kâ'ân 286
Kâ'ânû'l-İslâm 286
kâ'ânû'l-mu'azzam 286, 411
kâ'im-makâm 228
Kabartû Bahâdur, İlhanlı emîri 188
kabbân 387
Kâbe 376, 417

Kâçâr hükümdarı 103
kaçgun 325
Kâdî Ahmed 61, 393
Kâdî Ahmed Gaffârî-yi Kazvînî, Kâdî Ahmed-i Gaffârî 59, 83, 135
Kâdî Beyzâvî, 'Abdullâh b. 'Omer b. Muhammed el-Beyzâvî 51
Kâdî Kemâlû'd-dîn-i Mûsulî 192, 193
Kâdî Kutbu'd-dîn Ahmed 169
Kâdî Mecdu'd-dîn-i Karahisârî 227
Kâdî Mevlânâ Nâsîru'd-dîn-i Tebrîzî 192, 193
Kâdî Muhammed Musâfir et-Tebrîzî 421
Kâdî Nâsîru'd-dîn-i Tebrîzî, İlhanlı elçisi 250
Kâdî Sa'îd Fâhru'd-dîn 37
Kâdî Sâ'in-i Simnânî 295
Kâdî Zeynu'd-dîn 169
kâdî, kâdılar 30, 33, 34, 37, 51, 59, 61, 84, 91, 113, 169, 185, 192, 193, 210, 219, 227, 248, 250, 295, 327, 330, 361, 364-369, 386, 393, 417, 418, 421, 548
kâdî (çoğulu: *kudât*, *qudât*) 548
Kâdî b. Sukkârî 193, 250
kâdî'l-kudât 142, 170, 217, 247, 249, 364
Kâdî-yi Sa'îd Fâhru'd-dîn 37
kafîz 387
Kafkas dağları 255
Kafkas ticaret yolu 191
Kafkaslar 76, 77, 461
kağan 252-254, 273, 285, 286
kâğıt para 43, 79, 112, 117, 276, 309, 311
Kâhire 58, 290, 411
kâhiru'l-kufr ve't-tugyân 292
Kâkâk 219
Kal'atu'l-Cebel 37, 200
Kal'atu'r-Rûm 174, 244, 246
Kala'-i Tebrîz 413
kalan (çoğ. *kalânât*) 367
kalankeş 367
Kalavun, Memlûk sultanı 52, 92, 172, 176, 184, 246
kalb, merkez 179
Kalcây, nöker 86
Kalender 98
Kalenderiyye tarikâtı 452
Kâl-i Tejen 101
Kâlpûş 99
Kanhazun (Şâm-Gâzân = Şâm-i Gâzân) 425
Kansu 449
kânûn 271, 295, 303-305, 327, 328, 358, 414

- kânûn defterleri, bk. *defâtir-i kânûn*
 Kanunî Sultan Süleymân 423
 kanunnâme 330, 331
Kânûnu's-sa'âde 65, 383, 384
 Kapân/Kayân Ahtâcî 103
 kapıcı 117, 118, 345, 414
 Karâ Câvûrcî, İlhanlı emîri 108
 Karâ Sunkûr, Haleb emîri 195
 Kara Yurtçı 551
 Kara Yûsuf, Karakoyunlu hükümdarı 420
 Kara-ağaç 322
 Karâ-Arslân 219, 242
 Karâbâg, Karabağ 142, 191, 436
karâcû 119
 Karâdâğ 123
 Karadeniz 76, 336
 Karahanlılar 280
 Kara-hitâyîlar 216, 217, 231, 349, 559
 Karakoyunlu, Karakoyunlular 62, 245, 280, 316, 329, 420
 Karaman Türkmenleri 238
 Karaman-ili 154
 Karamanlılar 238
 Karamanoğulları 237, 322
 Karâmûn (*Keremûn*), hatun, Gâzân'ın hanımı 402, 431, 442
 Karâsûn, Emîr Novrûz'un adamı 166
 Karat, Bâltû'nun oğlu 154, 155
kara-tamga 327
 Karâtepe (Şirsîl/Şirsebîl) 96, 102, 114, 142
 Karâûnâ/Karâunas/Karâvnas/Karâyunas 89
 Karaunas 89, 90, 99, 101, 112, 122, 123, 167, 273, 349
 Kârerûd 124, 150, 220
 Karesi 235, 261
 Karin Quade-Reutter 167, 433
 Karl-Ernst Lupprian 431
 Karluk 381
 Karmîsîn/Karmâsîn 158
karn 365
 Kars 38
karye 338, 426
Karye-yi Kûçe-yi Şenb-i Gâzân tâbi'-yi Kûçe-yi Bâ-gât-i Tebrîz 426
kâse 123, 133, 134
 Kasr-i Şîrîn 158, 163
 Kastamonu 229, 235, 261
 Kastuvar 142
 Kâşân 34, 35, 373
 Kâşânî, bk. 'Abdullâh-i Kâşânî
 Kaşgarlı Mahmûd 324
 Katalanlar 261, 263
kâtib 87, 101, 185, 301, 307, 414
 Kâtib Çelebi 48, 424
 Katolik 240, 241
kavî-destân 368
 Kavîk suyu 188
 Kavurd Bey 218
 Kaydû, Kaydû b. Kâşî, Ögedey'in torunu 102, 259, 433
 Kayıtbay, Memlûk sultanı 421
 Kaz Ova 153
kazâ 210, 248
Kazan (*Kažâvñ*) 81
Kâzân 334, 525, 573
Kazan 81, 82, 449
Kâzân Hân 286
Kazân Kâ'ân 285, 292
Kazân Kâ'ân/Mahmûd 285, 292
Kazân Mahmûd 289
Kazân/Qazân 81
kazan-qâzghân, 'kazan' 82
 Kâzerûn 223, 259
kazgan, 'büyük tencere' 82
 Kazova (Dânişmend-ili) 171
 Kazvîn 112, 124, 140, 276, 403, 404, 432, 571
kebbe'ül 359
Kebe'tül binliği, Hezâre-yi kebtâvulân 349, 359
 Kefe 235
 Kehkarâ, İlhanlı emîri 110
 Kelâmiyye Medresesi 413
 Kelhûrân 430
kelûh 386
 Kemâl-i Kûçek 162
 Kemâlû'd-dîn b. Yûnus-i Mûsulî, İlhanlı elçisi 190, 249
 Kemâlû'd-dîn Ebû Tayyib Ahmed b. Bedî'u'd-dîn Ebî Bekr b. 'Abdu'l-Gaffâr el-Bekrî ez-Zencânî 458
 Kemâlû'd-dîn-i Mûsulî, Kâdı 192, 193
 Kemâlû'd-dîn-i Tiflîsî 227
 Kemcû, İlhanlı emîri 110
Kenzu'd-durer ve câmi'u'l-gurer 54
 Kerait 552
 keramet 411, 452
 Kerây, (Girây?), İlhanlı emîri 551, 560
 Kerbelâ 337, 338, 418, 451

- Kerdûçîn (Uygurca *Kertüçin*), Kerdûçîn Hatun 97, 217
- Kerdûçîn, *Kertü çin* 216
- Kereyûn, Kerâmûn 431
- Kert hanedanı 60, 214, 231
- Kert, Kertler 56, 60, 64, 166, 211, 214, 231
- Kert, Kurt, Kûrt 211
- Kert-nâme*, Sadru'd-dîn Hâtib Rebi'î-yi Fûsen-cî'nin kayıp eseri 60, 64, 74
- Kerze, İlhanlı emîri 172
- Keşefrûd 96, 97, 102
- Keşlek/Kûşlûk 162
- Keşmir 124, 371, 383
- Keşmir Bahşî 124
- Keşmirce 439
- Keşmirililer 440
- Ket-bûgâ, İlhanlı emîri 184
- Ketbugâ, Zeynu'd-dîn Ketbugâ, Memlûk sultanı 246
- Keyfi 346, 361, 364, 462
- Keyhusrev, İran'ın efsanevî hükümdarı 280
- Keykâvus, İran'ın efsanevî hükümdarı 280
- Keykubâd, İran'ın efsanevî hükümdarı 280
- keyle* 387
- keziktenler (keziktanân)* 562
- Kıbçakay 550
- kılan* 367
- kılıç* 37, 120, 178, 179, 185, 210
- Kıpçak, Kıpçak-ogul, Bâydû'nun oğlu 141
- Kırşehir 229, 329
- kıssa* 59, 444
- kışlag*, kışlak 207, 208, 399
- Kıyat 156, 347, 348, 545
- Kızıl Özen 120, 400
- Kihter Bitikçi 83, 84
- kîle* 387, 388
- Kilikya 69, 142, 145, 154
- kimyâ* 440
- kimyâger* 440
- Kinnesrîn 188
- Kinşû, İlhanlı emîri 99, 100, 198, 199
- Kinşû, *Kingsü*, İlhanlı şehzâdesi 94, 97, 98
- Kiptschagatai 550
- Kirmân 57, 60, 75, 114, 121, 125, 126, 139, 148, 155, 174, 192, 210, 211, 216-219, 221, 223-225, 230, 231, 259, 287, 290, 313, 364, 373, 381, 393-395, 442, 553
- Kirmân Kara-hitâyıları 216, 217, 231
- Kirmân Selçukluları 218
- Kirmânşâh 158, 193, 262, 442, 450
- Kirmânşâhân 158
- Kirtmisch 554
- Kisrâ 333
- kisrâ-yi sâni* 279
- Kiş adası 223
- kışver-guşây* 279
- kitâbet* 295
- Kitâbhâne-yi Melik 35
- Kitâbhâne-yi Rab'-i Reşîdî* 535
- Kitâbu'l-İber ve divânü'l-mubtede' ve'l-haber* 56
- Kitâbu's-Sulûk li-ma'rifeti duveli'l-mulûk* 57
- Kitanlar 280
- Kivâmu'l-Mulk 169
- kiziktan/kizikten* (çoğulu: *kiziktanân/kiziktenân*) 555
- kobçur* 302, 324, 330, 331, 334, 352, 354, 367, 391
- Koca Hüseyin 372, 413
- Kolaybar 120
- Koncukbâl, İlhanlı emîri 107, 109, 114, 118, 121, 122, 124, 125, 142, 146, 274, 275, 347
- Kongur Ölöng 86, 119, 124, 140
- Kongûrât (*Qonggirat*) 205, 430, 431
- Kongûrtây, İlhanlı şehzâdesi, Anadolu valisi 92, 93, 150, 151
- Konstantin, II. Konstantin, Ermeni kralı 240
- Konya 107, 229, 232, 336
- Korneli Kekelidze Georgian National Center of Manuscripts 45
- Kortuka 550
- Korulas 433
- Kotlogh Buka 552
- Kotlogh Kia 549
- koyn yıl* 82, 83, 143
- kök-tamga* 327
- köle 153, 303, 352, 361, 415, 416
- Köpek 87, 102
- Kör Timur 554
- Körgöz, Moğol valisi 76
- Kör-timür, İlhanlı emîri 546, 554, 559, 561
- Kör-tûqâ, İlhanlı emîri 550, 560
- Kubbe-yi Gâzân* 413
- Kubilay Kağan 93, 110, 136, 252, 253, 349, 430, 559
- Kubreviyye tarikâtı 451
- Kûcân 451
- Kûçe-yi Bâgât-ı Tebrîz* 425, 426

- Kûçe-yi Bâg-i Şenb-i Gâzân* 425
Kûçe-yi Şenb-i Gazânî tâbi'-yi dervâze-yi Şerefîyye/Serd 426
Kûdgamış/Kurdgamış/Furûgamış, nöker 86
Kudüs 241
Kûfe 373
Kûh-i Kandârânbaşı 120
Kûhistân 97, 102, 109, 212
Kûkâ, nöker 86
Kûkâci/Kûkâcîn (Kökeçi/Gökeçü/Kököcü), Kûkâcîn (Kökeçin), hatun, Gâzân'ın hanımı 110, 430, 431
Kûktây Bahâdur, İlhanlı emîri 245
Kûldâk, Kûltâk Hatun, Qultaq Egeci, Gâzân'ın annesi 82, 84
Kum 17, 274
kuma, kumay 84
kûmâ'i 262
kûmâ'i, kumâ'i 262
Kûmis 89, 94, 122
kunbed-i 'âlî 412, 413
Kunbed-i 'Âlî-yi Gâzânî 417
Kûncek, İlhanlı emîri 102
Kuncuşkâb (Küncüşkeb/Güncüşkeb), hatun, Gâzân'ın hanımı 431, 432, 434
Kûnkûr/Kunkûr/Kongûr Ulâng, Türk.-Moğ. Qongur Ölöng 86
Kur'an, Kur'an-ı Kerim 123, 134, 192, 213, 410, 415, 450, 526
Kurbân Ahtâcî 103
Kurbân Şîre 103
Kûr-bûkâ, Kûr-bûkâ Bahâdur, Kür-buga Bahâdur, İlhanlı emîri 179
Kûr-bûqâ, İlhanlı emîri 550
Kûrçî Bûkâ, İlhanlı emîri 89
Kûr-dâğı 97
Kûrmişi, Kûrmişi/Kûrmişi (Kurumişi?) Kürgen 140, 141, 151, 179, 181, 229, 347
Kürtemür 554
Kûr-tîmûr (Kür-temür), İlhanlı emîri 34, 170, 348, 417
kurultay 52, 84, 95, 121, 133, 143, 173, 187, 192, 203, 204, 253, 281
Kuşâf kalesi 175
Kuşâf ovası 196
kûşçî 308
kuşçu 204, 308
kuşçular (qûşçiyân) 554, 560, 569
Kuş-Kapug (Quş-Qapug 'Kuş Kapı') 29, 190
Kûşk-i 'Âdiliyye 407, 415
Kûşlûk, Memlûk emîri 162, 188
Kutaktû, Emîr Sûlâmiş'in kardeşi 172
kûtâlçî 184
kutb-i a'lâ 296
Kutb-i Râzî 413
Kutbu'd-dîn Muhammed b. 'Alâ'u'd-devle 214
Kutbu'd-dîn Şâh Cihân b. Suyûrgâtmiş, Kirmân hâkimi 219
Kutbu'd-dîn, kâdî'l-kudât 169
Kutbu'd-dîn-i Mûsulî, İlhanlı elçisi 193, 250
Kutbu'd-dîn-i Şîrâzî, Kutbu'd-dîn İncû-yi Şîrâzî 92, 168, 295, 456, 459
Kutbu'd-dîn-i Tehmten, Mahmûd-i Kalhâtî'nin oğlu, Kîş hâkimi 224
Kûtî, hatun 84
Kutlubek el-Hâcib, Memlûk emîri 179
Kutlug Hatun 431
Kutlug Koca (Kutlug H'âce), Çağataylılardan Du'a'nın oğlu 209, 223, 259, 260
Kutlug-kayâ, İlhanlı emîri 163, 183
Kutlugşâh, İlhanlı emîri 29, 34, 86, 97, 98, 102, 103, 108-112, 115, 120, 121, 123, 138, 139, 141, 146, 151, 154-156, 163-166, 168, 169, 171, 172, 175, 179, 181, 185-190, 192, 193, 196, 198, 199, 201-203, 212, 219, 227, 239, 258, 268, 295, 347, 348, 350, 370, 376, 396, 399, 440, 450
Kutlug-tîmûr, İlhanlı emîri 108
Kutlug-timûr, Kutlug-timûr Kürgen, İlhanlı emîri 205
Kutlug-tîmûr, Novrûz'un nâ'ibi Sâtılmış'ın oğlu 162
Kutluğ Buka 552
Kutluğ Kaya 549
Kûtlûk, hatun 84
Kûtûlûn-Çagân (Kütülün-Çagan), Kaydû'nun kızı 433
kutvâl 195
Kûymâk 102
Kuzey Âzerbâycân 142
Kuzey Çin 280
Kuzey Hindistan 75
Kuzey İran 90
Küçük Lur Atabegliği 220, 221
Küçük Luristân 170
Kür nehri 86, 94, 150
kürgen 346

Kürt, Kürtler 188, 211
 Kür-Timür 554
 kütüphanec 30, 37, 44, 48, 51, 57-59, 61, 306,
 329, 369, 393, 413, 416, 429, 454
 kütüphaneci 345

L

Lâçîn 172, 246
 Lâdik 237
 Lagzistân 191
 Lakzî, *Lagzi* Kürgen 107, 124, 158, 162
 Lârî, Lârîn, Lâricân 127
 Latin 81
 Latince 70, 267, 271
 Lâvdây 150
 Łazan/Xazan 81
 Lazkiye 175
 Letâ'ifu'l-hakâ'ik 46
 Levâmi'u'l-esrâr 413
 levha-yi 'adl 381
 leviratus 434
 Londra 269
 Lu yılı 86, 90
 Lulu'a 233
 Lur 210, 219-221, 394
 Luristân 114, 218, 220
 Lütflî Paşa 380, 423, 453

M

M. Fuad Köprülü 136
 M. Hamblî 41
 M. le Baron C. d'Ohsson 71
 M. Tayyib Gökbilgin 238
 M. Weiers 320
 M.A. Seyfeddini 39, 319
 M.E. Drouin 320
 Mâcâr/Mâcâr, nöker 86
 Madenşehir 233
 mâderân 548, 549
 Magnesia 262
 Mahalle-i 'Ulyâ 426
 Mahmûd 'İrfân 35
 Mahmûd 555
 Mahmûd Gâzân 37, 297, 298, 320, 412
 Mahmûd Ghâzân 81
 Mahmûd Han, Çağataylı hükümdarı 323
 Mahmûd Hânî 323
 Mahmud İsen 555

Mahmûd Kazan [Gâzân] Han 421
 Mahmûd Mîrzâ b. Feth-'Alîşâh Kâcâr 427
 Mahmûd, Gâzân'ın İslâmî adı 81
 Mahmûdâbâd 338
 Mahmûd-i Kalhâtî, Kış hâkimi 224
 Mahmûd-i Kutubî 62, 215
 ma-kha-san 320
 Makhtebhanûth zabhne (*Kronografya*) 70
 Mâkisîn 196
 Makrîzî 57, 202
 mâl 195, 352
 Mâlân köprüsü 100
 Malatya 172, 338
 Malek Nâsero'd-Dîn 553
 Mâliku Rikâbi'l-Umem 290, 292, 411
 Maliyeden Müdevver Defter 426
 Malya ovası 154
 Mâmâ, İlhanlı emîri 175
 Mamikonian 348
 Manavgat 286
 mancınık 186, 218
 Mâncûy 90
 Mangkût 204, 348, 545
 Mansûrâbâd 98
 Mansûriyye Sarayı 151
 Mar Yaballaha, Nasturi Patriği 63, 453
 Maraş 245
 Marco Polo 108, 110, 140
 Mardîn 175, 196, 225, 226, 229, 230, 242,
 243, 247, 252, 316, 321
 Mardîn Artukluları 230, 242, 316, 394
 Maria Pia Pedani 72
 Maria, Maria Asen 262, 263
 Marin Sanudo Torsello 267
 Maryam Parvisi-Berger 42, 348, 535, 536
 Masashi Haneda 72
 Masuk 551
 Mâttheus de Theatina, elçi 265
 Mâverâu'n-nehr 75, 102, 103, 112, 138
 Mâyân 104
 Mâydeşt 162
 Mazdakân 402
 Mazdakânîrûd 402
 Mazdek 401
 Mazdekî 401
 Mâzenderân 75, 83, 85, 90, 94, 97, 102, 112,
 117, 121, 122, 126, 147, 149, 192, 207,
 212, 259, 310
 mazharu kelimetî'llâh 292

- Mazuk 551
 Mâzûq, İlhanlı emîri 551, 560
Meâsiru'l-mulk 59
Mebâhis-i sultâniyye 46
 Mecdu'd-dîn Ebû Tâhir İbrâhîm b. Muhammed
 b. 'Abdullâh el-Es'ardî el-Heşâ'îşî el-Muta-
 tabbib (İbnu'l-Huteytî) 440
 Mecdu'd-dîn el-Gilî 210
Mecma'u'l-âdâb fî mu'cemi'l-elkâb 68
Mecma'u'l-ensâb 54
 Mecma'u'l-Murûc zaferî 187, 188
 Mecma'u'l-Murûc, Vâdî el-Haznedâr/Vâdî
 el-Hazindâr 173, 177, 178, 182, 187, 188,
 246
Mecmû'au't-tevârih 56
Mecmû'a-yi Reşîdiyye 46
medâris 413, 427
medrese 414-416, 419
Medrese-yi Kelâmiyye-yi Sultân Gâzân 413
Medrese-yi Şâhî 217
mehârim-i harîm-i hazret 559
 Mehdi 128, 334
 Mehdi Beyânî 128
 Mehîr Hamblî 535
 Mehmed Arif 238
Mehmed/Muhammed Aga Han 426
 Mehmet Çayırdağ 279
 mektup 29, 31, 33, 36, 37, 92, 128, 151, 157-
 160, 162, 164, 185, 186, 189, 190, 191,
 194, 195, 234, 242, 244, 246-248, 251,
 254, 265-269, 283, 287, 288, 297-299,
 332-334, 338, 345, 379, 525
melik 34, 139, 165, 210, 212, 213, 218, 242,
 367, 547
 Melik Fahru'd-dîn Hasan 148
 Melik Fahru'd-dîn, Kert hanedanından 60,
 165, 166, 211-213
 Melik Ferâmurz, Türkiye Selçuklu meliki 232
 Melik Giyâsu'd-dîn, Kert meliki 60, 217, 224
 Melik H'âce Nâsiru'd-dîn 562
 Melik Nâsiru'd-dîn 553, 560
 Melik Nâsiru'd-dîn 221
 Melik Nâsiru'd-dîn Mahmûd 224
 Melik Nâsiru'd-dîn Muhammed, Mihribânî
 Meliki 221
 Melik Nâsiru'd-dîn, bitikçi, İlhanlı emîri 553,
 560
 Melik Nâsiru'd-dîn-i Gûrî, Kirmân hâkimi 219
 Melik Naîreddin 553
 Melik Şerefu'd-dîn-i Simnânî 148, 294
melikî 382
 melikler (*mulûk*) 547
 Melikşâh Huseyn-i Sîstânî 214
 Melikşâh, Celâlu'd-dîn Melikşâh, Büyük Sel-
 çuklu sultanı 280, 290, 365, 369, 382
Meliku'l-Eşref 245
Meliku'l-İslâm 222-225
 Meliku'l-İslâm Cemâlu'd-dîn, Meliku'l-İslâm
 Cemâlu'd-dîn İbrâhîm b. Muhammed 126,
 222, 254
meliku'l-kâhîr 245
meliku'l-umerâ' 242
meliku'l-umerâ' fî'l-âlemîn zahîru'l-mulûk ve's-
 selâtîn 37
meliku's-şark ve'l-garb 290
meliku's-şu'arâ 46, 52, 192
memâlik-i mahrûs-i Rûm 228
memleket u ulûs 556
 memleketin melikleri (*melekât-i memleket*) 559
 Memlûk, Memlûklar 29, 32, 33, 36, 37, 42, 51,
 53-58, 64, 68, 69, 70, 72, 73, 76, 77, 81,
 91, 92, 96, 111, 116, 117, 128, 129, 133,
 134, 147, 154, 157, 159, 160, 170, 171-
 174, 176-182, 184-204, 236, 238, 240-252,
 255, 256, 260, 262-269, 272, 278, 281-
 283, 297-299, 314, 323, 351, 355, 359,
 371, 374, 389-391, 393-395, 400, 405,
 414, 421, 432, 439, 441-443, 452, 461
Menâfi'-yi hayavân (Menâfi'-yi hayavân u nebât)
 285, 289, 292, 448, 454
Menâhicu't-tâlibîn fî ma'ârifî's-sâlihîn 55
Menâkibu'l-ârifîn 67
 Mengilic, elçi 265
 Mengli Tigin (*Mengli Tigin*) 429
Mengu Tengri 287
 Mengü-tîmûr, *Möngke-temür* 151
 Mengü ümerâsı 81
 Mengü, Büyük Han 253
 Mengü-Temür (*Möngke-temür*) köprüsü 151
 Mengü-Temür Kürgen 429
 Mengü-Temür, Hülâgû'nün oğlu 91, 109, 149,
 216
menn 307, 353, 356, 387, 388, 410, 415
menşûr 32, 33, 228, 332, 413
 Menteşe 261
 Menteşe beyleri 235
 Menûçehr Murtazavî 42

- menzil 175, 377, 380, 397, 402, 406, 462
 Merâğa 120, 141, 142, 175, 187, 201, 208, 255, 274, 448, 451, 455
 Merâğa Rasadhânesi 51, 187, 455, 457
 Mercu'r-Râhit 183
 Mercu's-Suffâr 36, 37, 69, 192, 197, 200, 202, 401, 405
 Merend 140
 Merkûy 150
 mersiye 166
 Merv 101, 102, 192, 259, 274
 Merv er-Rûd - Belh güzergâhı 112
 Merv er-Rûd 102, 112
 Merv-Herât güzergâhı 100
 Mesâ'il-i Melikşâhî 369
 Mesâliku'l-ebşâr fî memâlikî'l-emsâr 64
 Mescid-i Câmî' 111, 367, 412
 Mes'ûd b. 'Abdullâh, müstensih 44, 56
 Meşadikhanım Neymat 329
 Meşhed 41, 42, 156, 164, 408,
 Meşhed-i Mukaddes-i Kods (Îmâm Rizâ) 408
 Meşhed-i Rezevî 102
 Mevâhib-i ilâhî 62
 Mevlânâ Celâlu'd-dîn-i Rûmî 67
 Mevlânâ es-Sultânû'l-A'zam Sultânû'l-İslâm
 ve'l-Muslimîn Muzafferu'd-Dunyâ ve'd-Dîn
 Gâzân 184
 Mevlânâ Fâhru'd-dîn, Mevlânâ Fâhru'd-dîn
 Kâdi-yi Herât, Mevlânâ Kâdi'l-kudât Fâh-
 ru'd-dîn Ebu'l-Fazl 'Abdullâh b. Şem-
 su'd-dîn Muhammed b. 'Abdullâh-i Biyârî,
 Herât kâdısı 211, 217, 218, 364, 392
 Mevlânâ Kassâb Sadru'd-dîn 369
 Mevlânâ Mecdu'd-dîn-i Gilî, kâdi 219
 Mevlânâ Necmu'd-dîn-i Nesevî 166
 Mevlânâ Ruknu'd-dîn Sâ'in Kâdi-yi Simnânî
 170, 190
 Mevlânâ Şemsu'd-dîn-i Âmulî 420
 Mevlânâ Şeyh Hasan-i Kâşî 480
 Mevlânâ Tâcu'd-dîn-i Karkahrî 132
 mevlâu havâkîni'l-'âlem 286, 411
 Mevlevî 205, 278
 Meyhene 208
 meymene, sağ kanat 179
 meysere, sol kanat 179
 Meyyâfarikîn 55
 Mısır 85, 157, 158, 172, 181, 182, 185,
 187, 189, 190, 192, 194, 196, 198, 243-
 247, 249, 250, 252, 256, 267, 284, 356,
 386
 Micingirt (Micingerd, Mıcingert) 60, 289
 Miftâhu't-tefâsîr 46
 mihr 361
 Mihribânî hanedanı 221
 Mihribânîler 221
 Mikâ'il, İlhanlı emîri 553, 560
 Mikail 553
 Mikâyil 553
 Milas 234
 Mîr Ebu'l-Muhammed 461
 Mîr Seyyid 'Alî b. Muzaffer-i Ma'âlî 420
 Mir'âtu'z-zemân 52
 Mîrânşâh, Emîr Tîmûr'un oğlu 40, 420
 Mîrh'ând, Mîr Muhammed b. Seyyid
 Burhânû'd-dîn H'ândşâh b. Kemâlu'd-dîn
 Mahmûd-i Herevî 59, 74, 78, 103, 120,
 125, 135, 138, 159, 162, 246
 Mîrzâ Ebû Bekir 420
 misâl 37
 misâs-hâne 359
 miskâl 316-318, 410
 miskâl-i talgam 318
 miskâl-i telâ 317
 mizân 331
 moggio 387
 Moğol istilâsı 75, 151, 158, 188, 211, 255,
 273, 274, 336, 369, 397, 416
 Moğol ordusu 177, 180, 188, 199, 200, 249,
 251, 267
 Moğol yazısı 89
 Moğol, Moğollar 33-34, 37, 39, 41-43, 51, 63-
 64, 67, 69-70, 75-78, 81-85, 87, 89-91, 93-
 95, 102-103, 106, 111-115, 119, 122-124,
 126, 129-130, 133-137, 141-143, 146,
 149, 151-152, 158, 161, 167, 170-171,
 176-178, 180-182, 184-189, 192, 196-
 204, 207-211, 214, 218-220, 225, 229,
 231-232, 234-235, 238, 240-244, 246-247,
 249, 251-252, 255-256, 260-261, 263-
 270, 271-285, 288, 296, 299, 302, 305,
 309, 313, 320, 324, 330, 334, 336, 341,
 346-347, 349-352, 354, 356-357, 359,
 362-363, 367, 369-370, 379-380, 382,
 389-390, 392, 397, 403, 408, 415, 430,
 432-434, 436-438, 440-441, 443, 447,
 450-451, 453, 455, 457-458, 461-462,

- 533-534, 536, 546-547, 549, 551, 553-554, 557, 559, 561, 566, 568, 570
- Moğol-Bizans 71
- Moğolca 16, 17, 29, 36, 44, 82, 83, 89, 101, 117, 118, 150, 190, 246, 283, 293, 299, 324, 400, 438, 439, 440, 536, 549, 551, 553, 554, 557, 561, 567
- Moğolca 29, 36, 44, 82, 89, 101, 118, 150, 190, 246, 283, 293, 299, 400, 438-440
- Moğolistan 79, 277, 313, 430
- Moğol-Memlûk ilişkileri 187
- Moğol-Tacik 256
- Mohammad Tâiğü 554
- Mohammed 554
- Mohât 98
- Morgâb 102
- Möngke 76, 255, 288
- Möngke Kâ'ânu'l-Âdil* 286
- Möngke Kâ'ânu'l-A'zam* 286
- Möngke Tengri-yin Kücündür* 287
- Möngke, Mängü Kağan 76
- mu'amelât* 303
- Mu'cemu'l-buldân* 64, 408
- mu'id* 413
- mu'înu'd-devleti'l-kâhire* 290, 411
- Mu'înu'd-dîn 'Alî b. Celâlu'd-dîn Muhammed
- Mu'allim-i Yezdî 62
- Mu'înu'd-dîn Muhammed 227
- Mu'înu'd-dîn Muhammed-i İsfizârî 62
- Mu'înu'd-dîn-i Horâsânî 114, 168, 295
- Mu'înu'd-dîn-i Natanzî 56, 127, 128, 132, 162, 219, 221
- Mu'înu'd-dîn-i Yezdî 210, 215
- mu'înu'l-mulûk ve's-selâtîn* 228
- mu'izzu'd-dîn* 290
- mu'temed* 386-388
- Mu'eyyed Ayaba 101
- Mu'eyyedî 101, 110
- mu'ezzin* 345
- Mubârekâbâd 338
- Mubârizu'd-dîn Ebu'l-Feth Melikşâh b. Mekki b. Melikşâh ed-Deylemî 458
- mucâhid* 228
- Muciru'd-dîn Emîrşâh 61, 227
- Mucmel-i Fasîhî* 57
- mudebbir-i memâlik-i cihân* 349
- mufassal* 57, 129, 303-307, 327, 328, 353, 354, 393, 416, 426
- Mûğalcîn, Moğalçîn 85
- Mûğân 86, 122, 139, 142, 148, 151, 163, 169, 174, 207, 208, 341
- Mûğân kışlağı 148, 169, 208
- mugîsu'l-milleti'z-zâhire* 290, 411
- Muhammed [Mahmûd]* 422
- Muhammed 'Alî Seyfî 73, 444
- Muhammed b. 'Alî Hvâce el-Mulakkab bi-Şems el-Munecim el-Vâbkanvî, Muhammed b. 'Alî Hvâce el-Vâbkanvî 456
- Muhammed b. 'Alî, müstensih 48
- Muhammed b. Halîl b. İbrâhîm b. 'Afîf eş-Şîrvânî el-Hurremedestî, müstensih 46
- Muhammed b. Hamza (Reşîd Hânî) 402
- Muhammed b. Hindûşâh-i Nahcevanî 32, 294, 305, 307, 357, 413, 419
- Muhammed b. Mahmûd Fâhru'd-dîn-i Füsencî (Mesihî) 382
- Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Zengî-yi Buhârî 296, 372, 459
- Muhammed Cevâd Meşkûr 72, 407, 428
- Muhammed Hân yarlığîndîn* 568
- Muhammed İdâcî, İlhanlı emîri 214, 220
- Muhammed Lokmân 165
- Muhammed Muzaffer 381
- Muhammed Sâdik b. Huseyn-i Hâtûn-âbâdî, müstensih 44, 56
- Muhammed Seyf-i Fergânî 234
- Muhammed Şafî' 31
- Muhammed Takî Dânişpejûh 31
- Muhammed Taycu 554, 561
- Muhammed, İlhanlı emîri 554, 561
- Muhammedşâh, Kirmân hâkimi 210, 211, 217-219
- muhâsebât* 383
- Muhtârû'l-ahbâr* 53
- muhtesib* 386, 388
- Muhyî'd-dîn İbnu'l-'Arabî 128
- Muhyîu'd-dîn 'Abdu'l-Melik el-Hamuveyî 128
- Muhyîu'd-dîn, Kâdî'l-kudât 142
- mukarribu'l-havâkîn* 296
- mukâta'a* 216, 222, 223, 229, 312, 324, 326, 335, 345
- mukriyân* 213
- Mûlây, İlhanlı emîri 34, 97, 98, 102, 118, 119, 123, 134, 147, 151, 171, 175, 179, 182, 185, 187, 192, 193, 196, 198, 199, 202, 204, 245, 248, 545, 559
- mulâzim-i dîvân* 61
- mulâzim-i dîvân-i bozorg* 304

mulcehu ve mulaz-i beni âdem 279
mulk 228, 385, 446
mulûk u a'yân 310
munâvil 345
munşî 159
munşî-yi memâlik 402
Muntehabu't-tevârih-i Mu'inî (Anonîm-i İskender) 57
muqarreb (çoğulu: *muqarrebân*) 555, 560, 569
Mûrcâbâd 109
murîdân 345
Murtazâ Mîrzâ 427
Mûsâ Tarhân 151
musâ'idet 557, 564, 570
Musâmeretu'l-ahbâr ve musâyeretu'l-ahyâr 60, 61
Musellem 119, 123
Muselmân Sûsünçî 553
Muselmân, İlhanlı emîri 560
Mustafa Akdağ 227
Mustafa Uyar 72, 73
Mustansiriyye Medresesi 51
mustevfî 227, 303
Mûsul, Musul, Mavsil 113
muşîrân 559
muşrif 114, 148, 192, 276
mutasarrif (*mutasarrif*, çoğulu: *mutasarrifân*) 275, 276, 302, 303, 324, 325, 327, 328, 360, 362, 378, 558
mutasarrifân-i isqâ' 564
mutasavvîf 413, 417
mu'teberân 548
mu'temed 561
mutevellî 345, 141, 415, 417, 418, 421
Muzaffer, emîr 215
Muzafferî, Muzafferîler 216, 231, 381, 419
Muzafferu'd-dîn Haccâc 217
Muzafferu'd-dîn Muhammedşâh, Sultan Muzafferu'd-dîn Haccâc'ın oğlu, Kirmân hâkimi 217, 219
muzâra'ân 327
müderis 55, 413, 417, 420
müezzîn 249, 345, 412
münâvil 345
Müneccimbaşı Dervîş Ahmed Dede 59
mürîd 278, 345, 400, 401
Müslüman 92, 123, 127, 129, 132-137, 157, 158, 174, 240, 247, 248, 267-269, 279, 281, 318, 333, 363, 367, 369, 371, 372, 395, 409, 411, 432, 438, 449

N

nâ'ib 155, 183, 208, 243, 294, 316, 360, 378, 558, 561
nâ'ibu'l-hazreti'l-'ulyâ 228
Nâdir Mîrzâ 427, 429
nâ-eymen 363
Naghuldar 560
Nâgûldâr, Nâghûldâr, İlhanlı emîri 196, 560
Nahceván Câmîi 427
Nâhiye-yi Kûçe-yi Bâgât-i Tebrîz 425
Napoli 265
Nârdû, İlhanlı emîri 110
nârîn (Moğ. *narin*) 311
nârîn (*narin*) hazine 311
Nârin Ahmed 151
Narin Su ('ince su') 178
Nâsiru'd-dîn 'Alî H'âce 190
Nâsiru'd-dîn Hasan 211
Nâsiru'd-dîn Melik 155
Nâsiru'd-dîn Muhammed 221, 227
Nâsiru'd-dîn Sâtılmış, Argûn Akâ'nın oğlu, Emîr Novruz'un kardeşi 148
Nâsiru'd-dîn Yahyâ, Nâsiru'd-dîn Yahyâ b. Celâlu'd-dîn ibn Sâhib-i Hoten, İlhanlı emîri 186, 199
Nâsiru'd-dîn-i Munşî, Nâsiru'd-dîn Munşî-yi Kirmânî 155, 217, 294
Nâsiru'd-dîn-i Tebrizî, Kâdı Mevlânâ Nâsiru'd-dîn-i Tebrizî 192, 193, 250
nasr (*tell nasr*) 177
Nasru'd-dîn İlçî-yi Kâ'ân 400
Nasûhü's-Silâhî (Matrâkçı) 412, 528
nâşiru'l-'adl ve'l-ihsân 292
nâşiru'l-ihsân fî'l-'âlemîn 292
Nâvdâr, İlhanlı emîri 119
Nâvûldûr (ya da *Tugûldâr*), İlhanlı emîri, Bağdâd şahnesi 157, 160
Nâvûldûr/Tugûldâr/Tâvaldâr 157
Nayman 348
Nebek 183
Necf 16, 17, 373
Necib Asım 238
Necibu'd-dîn-i Ferrâş, Necibu'd-dîn-i Ferrâş 98, 99, 561
Necmu'd-dîn Ebu'l-Feth Gâzî
Necmu'd-dîn el-Huseyn et-Taberî eş-Şûzildâsî 413
Nedîm 59
Nehr-i Gâzânî 337

- Nehr-i Gâzânî-yi A'lâ* 208
Nehr-i Gâzânî-yi Suflâ 208
Nehr-i mustecidde-yi Gâzânî 338
Nehr-i mustecidde-yi Reşîdî 338
nehzetu's-sultân ve celâ'u'l-ahzân 382
nemârî 557, 570
 Nerses Palients (Nersēs Balianc') 69
 Nesâ 109
 Nesârî 329
 Neşrî 62
nevhe-gerân 213
nevruz (novrûz) 143, 360, 383
nevruzluk (novrûzî) 360
nevvâb-i dîvân 558, 564
 Nicolaus, Argûn'un oğlu Şehzâde Olcâyâtü 88
 Niğde 229, 329
 Niğde Sungur Bey Câmîi 329
 Niğdeli Kâdî Ahmed, Kâdî Ahmed-i Nikidî 61
Nihâyetu'l-ereb fî funûnî'l-edeb 54
 Nikephoras Gregoras 71
 Nîkeş bahçesi, *Bâg-i Nîkeş* 141
 Nikomedia 262
 Nikûdarîler 209, 212
 Nişâbü 89, 90, 97-99, 101-103, 109-111, 163, 212, 228, 274, 307, 526
nişân 112, 148, 297, 435
niyâbet 227
niyâbet-i saltanat 227
nizâm-ı 'âlem 562
 Nizâmî-yi Gencevî 278
 Nizâmu'd-dîn Hasan 218
 Nizâmu'd-dîn Yahyâ 99, 157, 228, 234, 334, 387, 394
 Nizâmu'd-dîn, Celâlû'd-dîn b. Muhammed'in oğlu, Şebânkâre hâkimi 224
 Nizâmu'd-dîn-i Şâmî 418-419
nizâmu'l-memâlik 296
 Nizâmu'l-Mulk, Selçuklu vezîri 228
Nizâmu't-tevârîh 51
 Nizârî-yi Kûhistânî, Hakîm Sa'du'd-dîn Sa'd b. Şemsu'd-dîn Muhammed b. Muhammed 63
 Nogay 254, 255
novrûz, <Fars. *Nov-rûz*, "yeni gün" 94
 Novrûz, İlhanlı emîri 57, 60, 64, 82, 94-105, 108-112, 115, 116, 118, 120-124, 127, 129, 130-134, 136-150, 152, 153, 155-168, 186, 209, 211, 212, 215, 216, 224, 259, 275, 294, 296, 297, 300, 310, 331, 347, 371, 394, 430, 440, 442, 445, 450, 526
novrûzî 360
novvâb-i dîvân-i bozorg 304
nöyan (nü'in), *nöyanlar (nü'inân)* 274, 549, 559, 564, 565, 568, 569
noyân-i mu'azzam 349
nöker, *nökerler*, *nökerân* 86, 150, 155, 157-160, 414, 549, 555
 Nûkâtû/Nakâtû 120
nukre 318
nukre-yi talgam 317
nukre-yi talgamî 319
nukûd 386
 Nuntûq 400
 Nûrîn Akâ, *Nürin Aqa*, İlhanlı emîri 99, 100, 101, 103, 120, 121, 123, 146, 147, 151, 156, 159, 162, 168, 174, 187, 192, 194, 209, 258, 347, 348, 545
 Nûriyye 451
 Nûru'd-dîn el-Ejderî 74, 83, 89, 90, 110, 141, 162, 163, 442, 451
 Nûrullâh b. Necmu'd-dîn-i Semerkandî 53
 Nuruosmaniye Kütüphanesi 59, 535
 Nusaybîn 175, 242
nusha-yi vâsâyâ ez-ımlâ-yi Gâzân Hân 567
 Nusret Melik 216, 217
 Nusretu'd-dîn Ahmed, Büyük Lur Atabegi 220
 Nusretu'd-dîn İbrâhîm, Bahâ'u'd-dîn İsmâ'il'in oğlu 224
 Nusretu'd-dîn Pîr Ahmed, atabeg 218
nusretu'd-dunyâ ve'd-dîn 290, 411
Nuzhetu'l-kulûb 63, 382
- O**
obâ 112
odçu 551
Oguz 235
 ok 89, 165, 178, 180, 199, 377, 448
 ok ve yay 89
 okçu 181
olcala- 438
 Olcatây (Ölçetey), Gâzân Han'ın hanımı 417, 431, 434
 Olcây Kutlug (Ölcey Kutlug), Olcây Kutlûg, Gâzân'ın kızı 205, 417, 430, 435, 436, 438
 Olcây, Olcatây, hatun 417, 431, 434
 Olcâyâtü Büynûk 33, 304, 328, 400

Olçâyâtü Sultân yarlıgından 568

Olçâyâtü, *Olçâyâtü Muhammed*, *Hudâbende*,
Olçâyâtü Harbende, *İlhanlı hükümdarı* 29,
 31-34, 38, 40-42, 44, 45, 47-49, 85, 86, 88,
 89, 95, 96, 122, 128, 135, 166, 169, 171,
 173, 174, 194, 195, 202, 205, 209, 212,
 213, 216, 219, 221, 223, 224, 227, 229,
 230, 240, 241, 243, 244, 251, 252, 254,
 259, 260, 261, 263, 265, 270, 279, 282,
 284, 289, 290, 293, 296, 297, 312, 319,
 321, 323, 326, 329, 330, 346, 348-350,
 356, 370, 373-376, 382, 388, 395, 396,
 400, 401, 403, 404, 407, 410, 416, 417,
 419, 430-436, 438, 447, 450, 452, 456-
 458, 556, 563

Oldurdschi 551, 560

Olgatai 431

On iki hayvanlı takvim 82, 83, 143, 382, 384

On İki İmâm 321

Ongkût (*Ongut*) 86

orda 87, 561

ordo/ordu, (Moğ. *orda*) 87

Ordû-bûkâ 162

Orta Asya 90, 136, 137, 252, 280, 283, 336,
 341, 346, 397, 451

Oruç Bey 62

‘Osmân Beg 236

Osman G. Özgüdenli 72, 73

‘Osmân Gâzi 210, 235, 237, 238

Osman Turan 143

Osmanlı 16, 48, 62

Osmanlı Türkçesi 16, 59, 82, 150, 272, 275,
 303, 438

Osmanlı, Osmanlılar 16, 48, 62, 231, 305

‘oşur 330

otağ 122, 192, 442

otağ ve taht (*örgin*) 192

Otrar 75

Oyrat, Oyratlar 95, 176, 177, 245

Ö

Ögedey, *Ögödey* 50, 76, 102, 260, 379, 447

Ögedeyli, *Ögedeyliler* 64, 101-103, 108, 109,
 258, 259, 273, 433

Ögedeyli-Çağataylı 103, 108, 109

Ögedeyliler-Çağataylılar 259

Ölcey-Ölce 438

Ölceytü Sultan üge manu 299

örgin 192

Örüg-temür, şehzâde 102, 103, 123

Özdemir el-Mucîrî, Memlûk elçisi 245, 248

P

P. Wittek 329

P’agspa yazısı 319, 320

[*Pâdi*]şâh-i İslâm Şâhanşâh Gâzân Hân 291

pâdişâh [u’l-‘adil?] 290

pâdişâh 111, 141, 158, 216, 217, 220, 224, 284,
 290, 334, 363, 400, 444, 445, 458

Pâdişâh Hatun, *Kirmân Kara-hitâyı* hatunu
 216, 217, 220, 224

pâdişâh-i ‘âdil 280, 291

pâdişâh-i ‘âlem 290

pâdişâhi 445

pâdişâh-i a’zam 291

pâdişâh-i ‘âlem 283

pâdişâh-i benî âdem 458

pâdişâh-i cihân 283, 291, 299

pâdişâh-i cihân ve cihâniyân 299

pâdişâh-i heft iklim 283

pâdişâh-i heft kişver - *şâh-i heft kişver* 283

pâdişâh-i İslâm 256, 269, 279, 281-283, 291,
 363, 371, 454

pâdişâh-i İslâm fermân-fermâ-yi heft iklim 283

pâdişâh-i İslâm, el-‘âdil, el-a’zam 291

Pâdişâh-i İslâm Gâzân Hân 454

pâdişâh-i mu’azzam 38, 279, 284, 291

pâdişâh-i rûy-i zemîn 283, 291

Pahlewân Malek 552

Papa, *Papalık* 29, 190, 191, 250, 265, 266, 268,
 269, 282, 287, 288, 298-300, 336, 431

Paris 269

pârsçî, bârsçî 308

parşömen 29

pâtaḥṣa 281

patihşâyathiya 281

payza (*payzâ/pâyzâ*, Çince: *paitzu-paizi*) 301

Pedro Soliveiro 266

Pehlevîce 281

Pehlivan Melik 552

Peighul Jusuf Buka 552

penâh-i ‘âlemiyân 296

penâh-i ehl-i İslâm 292

Penâketî, bk. *Benâketî*

penbe-yi mahlûc 415

perestû 442

Persler 244
pervâne 227
 Peygamber, Hz. Peygamber 548, 556, 562
peymâne 388
 Philippe, Philippe le Bel, Fransa kralı 265, 270
 Pietro Gradenigo 268
 Pîl Sûvâr 151, 169
 Pilâsuvâr 151
 Pîr Ya'kûb, Pîr Ya'kûb-i Bağbânî 296, 400, 401, 527
 Pisalı Iolo, elçi 266
 Piskopos Stapanos 69, 93, 96, 100, 371, 407
 Piş-bûqâ 551
 Pişkele 403, 404
pişkeş 360
 Pişkîn 142
 piyade 178, 241, 358
 Pol-i Husrev 143
 posta (*yâm*) teşkilâtı 379
 posta 376, 379, 462
 posta atı 367
 posta ulağı 367
primugenitura 95
Puga-Guçi (*Buka?*), Sûlâmiş'in kardeşi 171
 Pûlâd Çing-Sâng, Bolad Ch'eng-Hsiang, *Pûlâd* Çing-Sâng, İlhanlı emîri 78, 123, 203, 277, 309, 349, 359, 392, 458, 559, 565
 Pulad Kaya 552
 Pulad Qiya 552
 Pûlâd Qiya 552, 560
 Pûlâd, İlhanlı emîri 559, 565
 Pûlâd-kayâ, İlhanlı emîri 163, 166, 199
 Pûlâd-qiyâ, İlhanlı emîri 560
puthâne 126, 145, 371, 450

Q

Qabcaghatây, Qabçâqatây, İlhanlı emîri 538, 550, 560
 Qabcâghyây 550
 Qâytımiş, İlhanlı emîri 560
 Qâytımiş 554
 Qazan 81, 82
 Qâzân, Türk-Moğol asıllı gulâm 81, 82
 Qazghân 81, 82
 'QBRTW 550
 Qipçâqiyâi 550
 Qos Qapıq (Kuş Kapuk) 191
 Qotlogh Buqa 552

Qudluy-ş-a 268
qûrçi (*qorçı*) 551
qurçılar, (*qûrçıyân*) 551, 560, 569
qûşhâtân? 551
 Qutlug Qiyâ 549
 Qutlugh-bûqâ, bitikçi, İlhanlı emîri 552, 560
 Qutlugh-qiyâ, İlhanlı emîri 549, 560
 Qutlughşâh, Kutlugşâh, İlhanlı emîri 545, 555, 559
 Qutluq Boqa 552

R

ra'iyet 353, 363
râ'ic 316, 317
râ'ic dînâr 316, 317, 418
ra'y-i cihân-ârâ 386
 Rab'-i Reşîdî 35, 41, 208, 300, 341, 342, 344, 416, 418
 Rabban Sauma, Bar Sauma 63, 265
 Rab'-i Reşîdî Külliyesi 535
râbih 316
 Râdkân 96, 98, 101, 115, 116, 132
 Raffo Pallavicini 343
 Rahbe *fetih-nâmesi* 195
 Rahbe 185, 195, 348
 Rahbetu'-ş-Şâm 194-196
râhdârân 381, 392
 Rakka 175, 189, 196
 Ramazân, Hâcî Ramazân, Emîr Novrûz'un adamı 159, 164, 165
 Ramazân, Ramazân, İlhanlı emîri 34, 117, 268, 546, 559
rasad 187, 413, 454-457
rasadhâne 51, 187, 413, 416, 454-457
Ravzat ûlî'l-elbâb fî tevârîhi'l-ekâbir ve'l-ensâb 52
Ravzâtü'l-cennât fî evsâfi medîneti'l-Herât 62
Ravzâtü'l-cinân ve cennâtü'l-cenân 62
Ravzatu'l-fusâha 243
Ravzatu's-safâ fî sîreti'l-enbiyâ ve'l-mulûk ve'l-hu-lefâ 58
re'âyâ 104, 337
re'âyâ-yi kalânkeş 367
re'is (çoğulu: *ru'esâ*) 548
 Re'su'l-Ayn 188, 245
 reâyâ (*re'âyâ*) 548, 556, 557, 564, 565, 569, 570
 Rebi'i-yi Füsencî 60

- reform* 29, 33, 38, 39, 43, 51, 65, 68, 72, 73, 79, 112, 137, 149, 168, 169, 173, 207, 209, 211, 228, 230-233, 271, 272, 276, 277, 288, 294, 295, 299, 301, 303, 305, 307, 308, 310, 314-328, 332, 333, 336, 340, 346, 350, 351, 354, 356, 357, 360, 364, 365, 367, 369, 370, 376, 383, 389-397, 404, 462
- rë-formâre* 271
- réformation* 271
- réforme* 271
- remed* 204
- Reşid-i Bulgarî 400
- Reşidiyye, Reşidiyye mahallesi 423
- Reşidu'd-dîn, Reşidu'd-dîn Fazlullâh, Reşidu'd-dîn Fazlullâh el-Hemedânî, Reşidu'd-dîn Fazlullâh-i Hemedânî, H^vâce Reşidu'd-dîn, Reşidu'd-dîn Fazlullâh b. 'Îmâdu'd-Devle Ebû'l-Hayr b. Muvaffaku'd-devle 'Âlî et-Tabîb el-Hemedânî, İlhanlı vezîri ve müellifi 31, 33-35, 39, 45, 47, 53, 66, 74, 128, 168, 169, 184, 190, 203, 205, 262, 268, 281, 295, 338, 339, 345, 390, 391, 396, 397, 418, 454, 457, 459, 559
- Reuven Amitai-Preiss, Reuven Amitai[-Preiss] 73
- Rey 35, 89, 90, 110, 117, 127, 130, 163, 274, 402, 571
- Rey-Nîşâbûr kervan yolu 89
- ribâ* 375
- Ribât-i Musellem 119
- Ribât-i Seng (Taş Ribât) 97
- Ribât-i Sumeyşâtî 128, 129, 131
- ribât-yâmhâne* 379
- rihle* 63
- risâle* 30, 46, 65, 368
- Risâletu 'ilmi'l-kazâ'* 30
- Risâletu's-sâhibiyye* 65
- Risâle-yi felekiyye* 65
- Robert Bruce 269
- Robert von Senlis, elçi 265
- Roger de Flor 261, 363
- Roma 269
- Rûdhâne-yi Karânkû 120
- Rukniyye tarikâtı 451
- Ruknu'd-dîn Afrâsiyâb, Bahâ'u'd-dîn İsmâ'il ve Biki Kutlug'un oğlu 224
- Ruknu'd-dîn Mahmûd, Melik Nâsiru'd-dîn Muhammed'in oğlu, Mihribânî meliki 218, 221
- Ruknu'd-dîn Mahmûdşâh, Sultan Muzafferu'd-dîn Haccâc'ın oğlu 218
- Ruknu'd-dîn Mes'ûd 224
- Ruknu'd-dîn Sâ'in Kâdı-yi Simnânî, Mevlânâ Ruknu'd-dîn Sâ'in Kâdı-yi Simnânî 170, 190
- Ruknu'd-dîn, Kert meliki 212
- Rûm, Anadolu 114, 126, 138, 142, 147, 153, 333, 334, 338, 388
- runûd u ovbâş* 109
- Rustâk 98
- S**
- sa'âdet* 87, 228
- Sa'âdetâbâd* 338
- Sa'âdet-nâme* 65, 295, 304, 383
- Sa'du'd-devle, vezîr 78, 103, 274, 276
- Sa'du'd-dîn el-Hamuveyi 68, 128
- Sa'du'd-dîn Muhammed, bk. Sa'du'd-dîn-i Sâvecî
- Sa'du'd-dîn Muhammed-i Âvecî 169
- Sa'du'd-dîn Muhammed-i Sâvecî, bk. Sa'du'd-dîn-i Sâvecî
- Sa'du'd-dîn Tâcu'd-dîn-i Âvecî 169
- Sa'du'd-dîn-i Sâvecî, H^vâce Sa'du'd-dîn, H^vâce Sa'du'd-dîn Muhammed-i Sâvecî, Sa'du'd-dîn Muhammed-i Sâvecî, Sa'du'd-dîn Muhammed Mustevfi-yi Sâvecî, Sâhib-dîvân, İlhanlı vezîri 40, 47, 169, 170, 184, 190, 295, 296, 383, 390, 391, 397, 402, 459, 559
- Sa'du'd-Dunyâ ve'l-Hakk ve'd-Dîn Muhammed b. es-Sâhib* 296
- Sa'âdet-nâme* 562
- Sabadino, elçi 265
- Sabahattin Konakçı 106
- Sabalân dağı 142
- Sâbân 164
- Sabnûs, Sabnûs, İlhanlı emîri 550, 560
- Sâdâk Tarhân, İlhanlı emîri, Fârs valisi 96, 174, 223
- Sâdâk, İlhanlı emîri, Şîrâz şehri ve Fârs bölgesi hâkimi 218
- sadâkât* 147, 167, 240, 243, 347, 419
- sadâkât* 557

- sade* 355
sadır 33, 34, 116, 297-301, 315, 328, 332, 336, 363, 365, 366, 369, 370, 393
sadırlar (sudür) 548, 565, 568
sadr (çoğulu: *sudür*) 548
sadr-i cihân 78, 159, 308
sadr-i çavî 43
Sadru'd-dîn Ahmed b. 'Abdu'l-Rezzâk Hâli-dî-yi Zencânî 138
Sadru'd-dîn Hâtib Rebi'î-yi Füsencî 60
Sadru'd-dîn İbrâhîm b. Sa'du'd-dîn Muham-med-i Cuveynî, Sadru'd-dîn İbrâhîm b. Sa'du'd-dîn-i Hamuveyi 68
Sadru'd-dîn Zencânî 552
Sadru'd-dîn, Herât Şeyhu'l-İslâmı'nın oğlu 157, 159, 160
Sadru'd-dîn-i Konevî 128
Sadru'd-dîn-i Zencânî, Sâhib-dîvân, vezîr 42, 43, 78, 132, 138, 140, 148, 151, 158-161, 168, 222, 276, 294, 295, 300, 308, 310, 350, 364, 391, 400
Sa'du'd-dîn-i Sâvecî, Sa'du'd-dîn Muhammed, Sa'du'd-dîn Muhammed-i Sâvecî, H'âce Sa'du'd-dîn Muhammed-i Sâvecî, İlhanlı Sâhib-dîvânı 35, 40, 47, 110, 169, 170, 184, 190, 295, 296, 383, 390, 391, 396, 397, 402, 459, 559, 565, 566
Sadûm, Emîr Novrûz'un adamı 164
Sadûn 164
saf gümüş 316, 317, 319
Safevî, Safevîler, Safevî hanedanı 68, 388, 421-423, 425, 427
Safvetu's-safâ 68
Sahâ'ifü'l-ahbâr 59
Sâhib b. 'Abbâd, vezîr 228
Sâhib Fâhru'd-dîn İbnu's-Şiracî 182
sâhib-dîvân 42, 78, 114, 148, 168-170, 204, 227, 276, 294, 296, 308, 309, 311, 356, 364, 383, 397, 400-402, 459
sâhib-dîvân-i istîfâ 148
sâhibeyn 559
sâhib-i a'zam 228, 296
sâhib-i dîvânü'l-memâlik 296
sâhib-ihtiyâr-i mu'âmelât 96
Sâhil 107, 185, 191, 193, 196, 208, 229, 244, 255, 341, 448
sahrâ-neşîn 331
Salgurlu, Salgurlular 216, 221, 231
Salgûrşâh, Yûsufşâh'ın torunu 216
Samâgâr, İlhanlı emîri, Anadolu valisi 82, 154
Samâsûr 233
Samsâmu'd-dîn Mahmûd b. Nûru'd-dîn Muhammed 220
Samsun 229, 319
sancak 37
Sârbân, Emîr Novrûz'un adamı 164
Sârbân, İlhanlı emîri 126, 140
Sârbân, Kaydû'nun oğlu 102, 259
Sarıkamış 38
Sarihu'l-milk 430
Sarkîs 151
Sârmış Hatun 97
Saron(?) 265
Saruhan 235, 261
Saruhanlılar 231
Sasaniler 244, 360
Sasus 550
SASWS 550
Satık Buğra Han 127
Sâtılmış Kalcî 150
Sâtılmış, Emîr Novrûz'un adamı 97, 98, 111, 148, 150, 151, 162
Sâtılmış, Sâtılmış, İlhanlı emîri 97, 98, 151, 179, 216, 349
Sâtî 97, 150
Sâtî Beg 97
Satoko Shimo 72
Savcı Bey, 'Osmân Gâzî'nin oğlu 238
Savdas 551
Sâvdây 551
Sâve 150, 169, 296, 402
Sâyin Kale (Kuhûd) 156
Schibawedschi 555
Schih und Musulman 553
Sebastatsi vekâyinâmesi 69, 91
Sebastiye (Sivas) 69
Sebzâr/Sefzâr 100
Sebzevâr 100, 139, 364
Sedâ-sîmâ-yi Tebrîz 429
Sefer-nâme 63
Sefidrûd, Sefidrûd/Sepidrûd (Tür. Kızıl Özen, Moğ. Ulan Mören) 120, 123, 140
Sehend dağları 120, 201
Şeibâ 549
Şeih Mosalmân 553
Se-kunbedân 369
Selâhu'd-dîn Halîl
selâtîn, (sultanlar) 547

- Selçûk Hatun, Türkiye Selçuklu sultanı Ruknu'd-dîn IV. Kılıç-Arslân'ın kızı, Argûn'un hanımını 90
- Selçûk sultânları* 235
- Selçuklu devleti 32, 170, 225, 227, 234, 235, 261, 288
- Selçuklu tahtı 32, 155, 170, 227, 232-234, 262
- Selçuklu, Selçuklular 32, 39, 60, 61, 67, 77, 90, 95, 106, 152, 154, 155, 170, 171, 210, 218, 225-236, 244, 261, 262, 280-282, 287-290, 292, 293, 305, 316, 336, 354, 355, 365, 369, 375, 382
- Selçûk-nâme*, Anonim *Selçûk-nâme* 61, 62, 107
- Selemiyye 176, 185
- Selim Özcan 426
- semâ'* 413
- Semenkân 109
- Semerkind 75
- Sempad, Ermeni kralı 154, 178, 181, 226, 240, 241
- Senbus 550
- Sencer, Büyük Selçuklu sultanı 100, 280, 282, 408, 410
- Sencerî 165
- senghâ-yi bâr* 387
- Sengi 554, 561
- Seng-i Mîr Novrûz* 127
- Seng-i Sevâd 98
- Senqsun 552
- Serâb 139
- Serâhs 96, 101, 112, 192
- Serâvrûd 343
- serdâr* 423
- Serdrûd 304, 420
- Sermîn 176, 189
- sevâd* 302
- Sevânihu'l-efkâr-i Reşîdî* (*Mukâtebât-i Reşîdî*) 31
- Sevinç, İlhanlı emîri 96, 252, 547
- Seyf-i Fergânî 66, 67, 234, 333, 334, 393
- Seyf-i Herevî 60, 74, 104, 109, 111, 155, 164, 166, 212, 274, 393
- Seyfu'd-dîn Bîk-tîmûr (*Big-temür*), Memlûk emîri 174, 245
- Seyfu'd-dîn et-Tabâhî, Memlûk emîri, Haleb valisi 170, 245
- Seyfu'd-dîn Kalâvûn, Memlûk sultanı 184, 245
- Seyfu'd-dîn Kıpçâk, Seyfu'd-dîn Kıpçâk el-Mansûrî, Memlûk emîri 37, 174, 183, 185, 186, 197, 245, 297, 298
- Seyfu'd-dîn Muhammed, Bahâ'u'd-dîn İsmâ'il'in oğlu 224
- Seyfu'd-dîn Nusret, Mahmûd-i Kalhâtî'nin oğlu, Kış hâkimi 224
- Seyfu'd-dîn Salâr, Memlûk emîri 176, 179, 197, 200
- Seyfu'd-dîn, Meliku'l-umerâ fî'l-'âlemîn zahîru'l-mulûk ve's-selâtîn* 37, 186
- Seyfu'd-dîn-i 'Ukaylî 391
- Seyyid 'Alâ'u'd-dîn 450
- seyyid* 34, 137, 142, 209, 330, 337, 372, 373, 376, 413, 417, 449
- Seyyid Ahmed-i Kebîr 195
- Seyyid 'Alî Âl-i Dâvud 60, 64, 94, 97
- Seyyid Celâlu'd-dîn Mehdî b. Murtazâ Nakîb-i Tebrizî 132
- Seyyid Ebu'l-Vefâ 338
- Seyyid İsmâ'il Şenb-i Gâzânî 419
- Seyyid Kemâlû'd-dîn 400
- Seyyid Kutbu'd-dîn, Seyyid Kutbu'd-dîn İncû-yi Şîrâzî 170, 190
- Seyyid Ruknu'd-dîn Muhammed-i Yezdî 304, 373
- Seyyid Şemsu'd-dîn Muhammed b. Ruknu'd-dîn Muhammed-i Yezdî 471
- Seyyid Şerefu'd-dîn Hamza-yi 'Alevî 227
- Seyyid Tâcu'd-dîn-i Âvecî 169
- Seyyid Zeynu'd-dîn, Seyyid Zeynu'd-dîn Şerîf 182, 183
- seyyid, seyyidler (sâdât)* 548, 558
- Shah Ghazan* 427
- Sheila Blair 321
- sıçan yılı* 382
- Sırtâk, İlhanlı emîri 113
- sıvış-tedahül* 383
- Sîb 193
- Sibt ibnu'l-Cevzî 52
- Sicistân 214, 215
- Sıffin, Sıffin kalesi 175, 188, 242
- Sijurghotmisch 550
- Simnân 89, 92, 104, 108, 117, 163, 310
- Simtu'l-'ulâ li-hazreti'l-'ulyâ* 60
- Sincâr 47, 186, 189, 194, 196, 243, 293
- Sind 212, 383
- Singor Chiol, elçi 266
- Sinop 240
- Sipehdâr-i İrân u Tûrân* 349
- sipehsâlâr* 360, 378
- Sirâcu'd-dîn 'Omer Hârûn 165

- Sirusun 552, 560
 Sirüsün, İlhanlı emîri 552, 560
 Sis 172
 Sistân (Nîmrûz) Melikleri (*Mihribânîler*) 221
 Sistân 62, 259
 Sivas 69, 92, 153, 171, 229, 285, 336, 373, 387
 siyah bayrak 360
 Siyâhkûh 118, 120
 siyâkât 295
 siyâset-kat1 362
 Siyâvuş 280
 SNQSWN 552
 Söğüt 287
 Sönit 553
 St. Jean du Latran 266
 St. Petersburg 41, 56
 Stéphanos Orbélian 70
 Subhu'l-a'şâ fî sinâ'ati'l-inşâ' 33
 Sucâs, Sucâs dağı 103, 140
 sûfi 413, 419, 440
 Sugurluk 399
 Sûkâ (Sûkây), Söge/Sögey, İlhanlı şehzâdesi, Hûlâgû Han'ın torunu ve Yoşmut'un oğlu 120, 147, 149-152, 156, 168, 259, 430
 Sûk-i Gâzân 343
 Sûkûrcî, İlhanlı emîri 139, 147, 172
 Sûlâmîş (Sûlemîş), İlhanlı emîri 151, 154, 170-172, 233, 235, 431, 551
 Sûlâmîş isyanı 32, 170, 171, 173, 227, 242
 Suldus 85, 348, 429, 545
 Suleymân, Şeyh Mahmûd'un kardeşi 157
 Suleymân-i Zemân 279
 Suleymânşehir 285, 286
 Sultân (Gâzân)-i 'Âdil 289
 sultân 242
 Sultân Ahmed 289
 Sultân Divîn 83, 108, 110, 111, 116
 Sultân Mahmûd 229, 233, 286, 287, 412
 Sultân Mahmûd Gâzân Hân 412
 Sultân Mehmed [Mahmûd] Şâm Gâzân Câmii 425
 Sultân Meydân, Sultân Meydân-i Kelidâr (Keli-der) 98
 Sultân Neseb Hatun bint Atabeg 'Alâ'u'd-dîn b. Mahmûdşâh 124
 Sultân, İlhanlı emîri 545, 547, 559
 Sultân, Sultân Yasâvül (*Yasa'ul*), Sultân Yasâvül (*Yasa'ul*), İlhanlı emîri 348
 Sultânâbâd 334
 Sultân-Duvîn 83
 sultân-i a'zam 289, 292
 sultân-i cihân 279, 283
 sultân-i İslâm 281, 289
 sultân-i sa'id 289, 396
 sultân-i selâtin 289
 sultân-i selâtin-i 'âlem 458
 Sultâniyye 46, 47, 86, 110, 112, 156, 208, 289, 290, 342, 374, 388, 410, 416, 419, 432, 433, 452
 Sultâniyye-Rey güzergâhı 110
 sultanlar (selâtin) 547
 Sultânşâh, Emîr Novrûz'un oğlu 124, 216
 sultânü selâtini'l-'Arab ve'l-'Acem 289
 sultânü selâtini't-Türk ve'l-'Arab ve'l-'Acem 289
 sultânü'l-İslâm 289
 sultânü'l-vuzerâ-yi cihân 296
 sultânü's-selâtin 289, 411
 sultânü's-şark ve'l-garb 279, 283, 284, 290
 sultânü's-şark ve'l-garb hâkân-i a'zam pâdişâh-i mu'azzam ilhân-i benî âdem Gâzân Hân 284
 Sûm, İlhanlı emîri 156
 Suncak Noyan 431
 sunkûr 210
 Sunkusun 552
 sunnet-i âbâ 228
 Sunqsûn, bitikçi 552
 Suntây, İlhanlı emîri 199
 sûret-i defter-i harç-i mukarrer 562
 Sürghâtmiş, Suyürghâtmiş, İlhanlı emîri 550, 560
 Suriye 33, 36, 42, 47, 52, 53, 55, 57, 69, 70, 72, 73, 76, 77, 155, 173-177, 179, 186-197, 202, 208, 215, 218, 219, 223, 225, 227, 228, 238-252, 256-259, 262, 263, 266-268, 272, 282, 298, 300, 336, 337, 347, 348, 350, 389, 405, 433, 442, 448, 450, 453, 455, 462, 545, 546, 550-552, 561
 Suriye seferi 33, 36, 42, 47, 69, 70, 155, 173, 176, 177, 187-192, 196, 202, 208, 215, 218, 219, 223, 225-227, 238, 239, 241-244, 246, 247, 248, 250-252, 255-259, 262, 266, 268, 282, 298, 336, 337, 350, 389, 405, 433, 442, 448, 450, 455
 Sûtâi 550
 Sutay 550
 Sûtây Ahtâcî 141
 Sûtây, Sutây, Sûtây, İlhanlı emîri 34, 98, 103, 109, 121, 151, 163, 164, 171, 194, 196, 348, 545, 550, 559

Suyûrgatmış 216, 219, 224
 Suyûrghatmış, İlhanlı emîri 550, 560
 Sülemiş, bk. Sûlâmîş (*Sülemiş*)
 Süleymaniye Kütüphanesi 37, 57, 61
 Süleymânşâh, Olcâyâtü'nun oğlu 438
 Süleymanşehir 285, 286
 Sünnî, Sünniler 128, 373, 374, 422, 423
süsün (si'üsün, şüşün) 367
 süvari 141, 146, 171, 175, 181, 204, 241, 245, 346, 350
Syngrafikai Historiai 71

Ş

Şabavci 555
 Şabûrgân 260
 Şâdi/Şaday Kürgen, Şâdi Kürgen, İlhanlı emîri 118, 431
 Şâdyâh 101
 Şâfi'iyye 414
 Şâfi'î, Şâfi'îler 413
 Şafûrkân 112
 şâh 85, 333, 334
 Şâh Ebû İshâk 420
 Şâh Gâzân b. Argûn Hân b. Abâkâ Hân b. Hülâgû Hân b. Tûlûy Hân b. Çingiz Hân 183
 Şahab 197
 Şâhâbâd 338
 şâhanşâh 291
 şâhanşâh-i 'âdil 291
 şâhanşâh-i a'zam 292
 şâhanşâh-i İslâm ve İslâmiyân 299
 şahanşâh-nâme 49
 şâhanşâhu'l-mu'azzam 292
 Şâhdîz 109
 şâh-i cihân 283, 291, 299
 şâh-i gîti-penâh 291
 şâh-i şâhân 287, 291
 şâhid 42, 43, 368
 Şâh-nâme 44, 50, 280, 438, 458
 Şâh-nâme-yi Cengizî 528
 şahne (şihne)
 Şâhruh 385
 Şâm (*Şam*, *Şenb*) mevkii 409
 Şâm 37, 158, 168, 172, 176, 182, 185, 195, 196, 282, 297, 298, 343, 407, 409, 424, 425
 Şam 407, 409
 Şâm nâ'ibliği (*niyâbetu's-Şâm*) 195
 Şâm vilâyeti 37, 176, 185, 297, 298

Şâm/Şam 407
 Şam-Gazan 410, 425, 428
 Şâm-Gazan 418, 423
 Şâm-i Gâzân (*Şam-i Gâzân*) 407
 Şam-i Gâzân 407, 408, 418, 422, 425
 Şâmkan 101
 Şamlılar 171
 Şâpûrgân 112
 şart-nâme 340
 Şebân Qutluğ, İlhanlı emîri 560
 Şebânkâre'î, Muhammed b. 'Alî b. Muhammed b. Huseyn 484
 Şebâvçi, İlhanlı emîri 198
 Şeceretu'l-Etrâk 126, 127, 382, 383
 şehid 167
 Şehrek-i Nov 109
 Şehr-i Gâzânî 337
 Şehr-i İslâm Ucân 141
 şehzâde-yi cihân 97
 Şems-i Feleku'l-Me'âlî 296
 Şemsu'd-dîn Ahmed b. 'Osmân-i Lâkûşî, Şemsu'd-dîn Ahmed-i Lâkûşî, vezir 32, 227
 Şemsu'd-dîn Ahmed el-Ârifî, bk. Ahmed-i Eflâkî
 Şemsu'd-dîn Dâvûd, Mardin Artuklu hükümdarı 242
 Şemsu'd-dîn Muhammed b. Emîr Fazlullâh el-Müsevî 57
 Şemsu'd-dîn Muhammed b. et-Titî, Memlûk elçisi 248
 Şemsu'd-dîn Muhammed b. Mecdu'd-dîn İbrâhîm b. Ebî Bekr, bk. el-Cezerî
 Şemsu'd-dîn Muhammed, II. Gâzân'ın veziri 50
 Şemsu'd-dîn Muhammed-i Eberkûhî 31
 Şemsu'd-dîn Muhammed-i Kâşânî 48
 Şemsu'd-dîn, Kert hanedanının kurucusu 163, 211, 212
 Şemsu'd-dîn, Seyyid Ruknu'd-dîn Muhammed-i Yezdî 304, 373
 Şemsu'd-dîn-i Cuveynî, Sâhib-divân 78, 128, 364
 Şemsu'd-dîn-i Kâşânî 74, 283, 405, 411, 458, 528
 Şemsu'd-dîn-i Kert, melik 163, 165
 Şemsu'd-dîn-i Lenbekî 220
 şemsu'd-dunyâ ve'd-dîn 228
 Şemsu's-siyâk 385

Şenb 406-409
 Şenb-i Gâzân (*Gâzâniyye*) 65, 528, 529, 557, 558, 587-596
 Şenb-i Gâzân (*Şah Gazan*) 427
 Şenb-i Gâzân (*Şâm Gâzân*) 410, 424
 Şenb-i Gâzân (*Şâm Kazân*) 424
 Şenb-i *Gazân kubbesi* 423
 Şenb-i Gâzân, *Şâm/Şam-i Gâzân - Gâzâniyye* 407
 Şenb-i Gâzân/Şâm-i Gâzân/Şâm-Gâzân 418
 Şerafeddin Yaltkaya 70, 306
 Şeref Han-i Bidlîsî 135, 391, 421, 485
 Şerefu'd-dîn 'Abdu'r-Rahmân, Şerefu'd-dîn 'Abdu'r-Rahmân-i Tebrizî 148, 227
 Şerefu'd-dîn 'Osmân 227
 Şerefu'd-dîn 'Abdullâh b. 'İzzu'd-dîn Fazlullâh b. Ebû Na'im-i Yezdî 534
 Şerefu'd-dîn Muhammed Muzaffer 381
 Şerefu'd-dîn-i Simnânî, Melik-i Mu'azzam Şerefu'd-dîn-i Simnânî 148, 223, 294, 310
 Şerefu'l-İslâm ve'l-Muslimîn 228
 Şerh-i *fusûs* 420
 şerî'at 369, 370
 şeriat (*şerî'at*, *şerî'ât*) 370, 556, 557, 570
 şerî'at-i Muhammedî 449
 şerî'at-i Muhammedî 557
 Şeyba 549
 Şeybavçî, İlhanlı emîri 561
 şeyh (düzensiz çoğulu: *meşâyih*) 548, 565, 568
 Şeyh 'Abdu'r-Rahmân 92
 şeyh 34, 68, 128-131, 137, 142, 180, 278, 345, 371, 376, 400, 413, 419, 432, 434, 438, 440, 451, 452
 Şeyh Habîb 400
 Şeyh Hasan-i Kâşî 345
 Şeyh İbrâhîm Zâhid-i Gilânî, Şeyh Zâhid 451
 Şeyh Mahmûd 138, 157-159, 294
 Şeyh Mahmûd-i Dineverî 138
 Şeyh Mecdu'd-dîn İsmâ'il 413
 Şeyh Mehmed/Muhammed 426
 Şeyh Muselmân 553
 Şeyh Muselman 553, 560
 Şeyh Necmu'd-dîn Ahmed-i Kubrâ 128
 Şeyh Nûru'd-dîn-i İsferyânî 451
 Şeyh Sa'du'd-dîn 130
 Şeyh Sadru'd-dîn İbrâhîm, Şeyh Sadru'd-dîn İbrâhîm b. Sa'du'd-dîn el-Hamuveyî, Şeyh Sadru'd-dîn İbrâhîm b. Sa'du'd-dîn Hamuveyî el-Cuveynî, Şeyhu'l-İslâmu'l-A'zam *Murşidu't-Tevâ'ifu'l-Umem Şeyh*

Sadru'd-dîn İbrâhîm el-Hamuveyî el-Cuveynî, Şeyh Sadru'd-dîn İbrâhîm b. Kutbu'l-Evliyâ Sa'du'd-dîn Muhammed b. Mu'înu'd-dîn Mu'eyyed b. Ebû Bekr 'Abdullâh Hamuveyî el-Cuveynî, Hamuveyî 68, 111, 127, 128
 Şeyh Safiu'd-dîn-i Erdebîlî 29, 30, 68, 430
 Şeyh Şerefu'd-dîn 195
 Şeyh Uveys, Celâyirli hükümdarı 50, 55
 Şeyh Zâhid, Şeyh Tâcu'd-dîn İbrâhîm Zâhid-i Gilânî 180, 278, 407, 446, 451
 Şeyh, İlhanlı emîri 560
 şeyhler (*meşâyih*) 548, 565, 568
 Şeyhu'l-İslâm 157, 159, 160, 164, 166, 213
 Şeyhu'l-İslâm H'âce Şihâbu'd-dîn-i Câmî 213
 Şeyhu'l-Meşâyih Mahmûd 157, 296
 Şi'a 128, 321, 374
 Şi'i, Şi'iler 105, 128, 373, 374, 422
 Şibâ, İlhanlı emîri 549
 Şibân-Qutlugh, İlhanlı emîri 549
 Şibâvci (Şiba'uçi) 539, 554, 555
 Şihâbu'd-dîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. 'Alî el-Kalkaşandî 32
 Şihâbu'd-dîn Mahmûd el-Halebî 200
 Şihâbu'd-dîn Mubârekşâh, H'âce 195, 402
 Şiktûr, *Şigtûr*, Şiktûr Noyan, İlhanlı emîri 101, 275, 296, 549
 Şilvan/Şedûn 163
 Şinkâ, İlhanlı emîri 188
 şîr u *hûrşîd* 293
 Şîrâz 47, 62, 114, 126, 204, 208, 217, 218, 222-224, 259, 333, 335, 339, 344, 373, 375, 381, 420
 Şîrâz-nâme 62
 Şîrgîrân 120
 Şîrîn Beyânî 71, 187, 276
 Şîrvân 83, 191, 342
 Şoterkûh 100, 101
 Şu'ab-i *pençgâne* 45, 431, 529, 545
 Şükri-i Bidlîsî 422
 şükürçiler (*şükürçiyân*) 549, 560, 569
 şüsünçi, şüsünçiler, (*şüsünçiyân*) 553, 560, 569

T

T(o)qlûq/T(o)ghlûq 550
 T(u)lay 553
 T. de Lacouperie 320
 Ta'rîhu Ebi'l-Fidâ' 53

- Ta'rihu muhtasari'd-duvel* 70
Ta'rihu'l-İslâm 55
 Ta'utay 555
 Tabankû 553, 560
 Tabgaçlar 98, 280
tabghûr 557, 564
tâbkûr 330
tabl 210
tâbqûr (tabghûr) 557
Tâcîk 235
 Tâcu'd-dîn 'Alîşâh-i Gilânî, İlhanlı vezîri 40
 Tâcu'd-dîn Cemşîd, Bahâ'u'd-dîn İsmâ'il ve Bîkî Kutlug'un oğlu 224
 Tâcu'd-dîn İldûz, Tâcu'd-dîn Yuldûz 117
Tâcu'd-Dunyâ ve'd-Dîn Sa'du'l-İslâm ve'l-Muslimîn 296
tagâr 101, 351, 352, 388
 Tagây, Hâcî Nârin'in oğlu 162
 Tagây, İlhanlı emîri 120
 Taghây, İlhanlı emîri 549, 550, 560
 Tâgmîş, İlhanlı emîri 109, 110
 Tahrân 126, 132, 282
 Tahrân Meclis Kütüphanesi (*Kitâbhâne-yi Mec-lis*) 30, 369
 Tahrân Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 51, 282, 413
tahrîr 535
taht u tâc 85
 Taidschu 554
taklîd 37, 186, 297, 298
takvîm-i hânî, hânî takvim 331, 382
Takvîmu'l-buldân 65
 Tâlekân 403
talgam 318, 319
talgamî 319
 Tamâcî, İlhanlı emîri 113
tamga 293, 301-303, 327, 330, 334, 336, 391
tamgacı 343
tamga-yi sebz 379
 Tanrı, *tngrî-yi* 191
Tansûk-nâme-yi İlhanî der-'ulûm-i funûn-i Hitâ'î 454
Tapu Tahrîr Defteri 425, 426
 Târamtâz, Taramtâz, İlhanlı emîri 34, 90, 348, 417, 546
 Targay, Abâkâ'nın kardeşi 99
 Targay, Hûlâgû'nün oğlu 79
tarhân 561
 Tarhan Mören, bk. Kârerûd
tarhân, tarhan (Türk. *tarğan*, Moğ. *darğan*) 98
 tarhanlık müessesesi 98
Târîh-i Âl-i Muzaffer 62
Târîh-i cedîd-i Yezd 62
Târîh-i cihân-ârâ 59
Târîh-i Dâru's-Saltana Tebrîz 62
Târîh-i guzîde 53, 57
târîh-i hânî 383, 384
Târîh-i mubârek-i Gâzânî 41, 44, 350, 383
Târîh-i nigârîstân 59
Târîh-i Olcâytû, Târîh-i Olcâytû Sultân 41, 42, 44, 49, 438, 534, 535, 566
Târîh-i Sîstân 62, 215, 350
Târîh-i Şeyh Uveys 55
Târîh-i Yezd 62
Târîh-nâme-yi Herât 60
Târîhu el-Cezerî 129
 Tarsâ, İlhanlı emîri 198, 199
 Tasch-menku 550
tâs-i 'adl 365
 Tâşmankû 550
 Tasûkâ/Fenevî, emîr 429
 Tâş-mengü, İlhanlı emîri 550, 560
 Taş-Mengü 550
 Taşmiku 550
 Tâş-timûr, İlhanlı emîri 170
 Tatar 278, 449
 Tavakkulî b. İsmâ'il b. Hâc Muhammed-i Erde-bilî, bk. İbn Bezzâz
 Tavuk (*dâkikû*) yılı 93
 Tây-bûkâ, İkbâl'in kardeşi 170
 Taycu 90
 Tâycû Bahâdur, İlhanlı emîri 151
 Tâycû, İlhanlı şehzâdesi 149, 150, 156, 168, 259
 Tâycû, Tâycû, İlhanlı emîri 113, 554, 561
 Tayçu 554
Tâyfû sözi 366
 Tâyfû, *Taivu*, İlhanlı emîri 366
 Tayfûr, İlhanlı şehzâdesi, Olcâytû'nun oğlu 438
 Tâytâk, İlhanlı emîri 151, 198-200, 401
 Tazîk (*Tazîk*) 546, 548, 555, 569
tazîk 358
tebbâh 345
 Tebrîz 35, 62, 65, 141, 142, 145, 148, 151, 168, 172, 182, 183, 204, 205, 208, 251, 255, 289, 306, 310, 311, 330, 333, 336, 341-343, 353, 360, 373, 375, 378, 386-389,

- 402, 406, 407, 409, 412, 413, 415-418,
420-422, 424-427, 435, 528, 529, 557, 591
Tebrîz menni 353, 415
Tebrîz vezni (vezn-i Tebrîz) 386
Tebrîz-Karabağ yolu 142
Tecziyetu'l-emsâr ve tezciyetu'l-a'sâr (Târih-i Vas-sâf) 45, 47, 534, 535
Teghai 549, 550
tegişmiş 204
Tejen (Tedzhen) 101
Tejen Bâverd 101
tekâlîf 557, 564
tekâlîf-i dîvânî 557
Tekârîru'l-menâsib 32
teklîfât-i dîvânî 331
Teknâ, İlhanlı emîri 97, 98, 100
telâk 361
telâ-yi râ'ic 317
telâ-yi tellî 317
Tell Hamdûn 241
Tella Aukama 142
temâmet-i havâtîn-i 'uzmâ 559
Temür 98, 298, 420, 554, 561
Temür Baykutluğ 555
Temür Kağan, Ch'eng-tsung 253, 254
Tengri-yin kücündür 253, 287, 288, 320
Terken Hatun, Yezd atabeği Yûsufşâh'ın annesi 214
Tetimmetu'l-muhtasar fî ahbârî'l-beşer (Ta'rih-i İb-ni'l-Verdî) 55
Tevekkeltu 'ala'llah (Allâh'a güvenip dayandım) 282, 298, 545, 564, 568
tevfîq-i âsemânî 564
tevkî' 228, 282, 325, 545, 568
Tevezhât-i Reşîdî 46
tezkire 166
Tezkiretu's-şu'arâ' 67
Tezkire-yi hezâr mezâr 62
Th. Menzel 172
Theodor Svetoslav, Bulgar çarı 263
Theodora, IX. Mikhail'in kızı 263
Thomas Anfossi, elçi 265
Tibet 315, 320, 371
Tibetçe 78, 320, 439
Tiflis 44, 106, 227, 239, 286, 291, 314, 315, 385
tîmâr 355, 357, 358, 426
Tîmûr (Temür), Emîr Tîmûr 98, 298, 420
Tîmûr İdâci (Temür İdâci) 117, 118
Tîmûr, İlhanlı emîri 553, 554, 560, 561
Tîmûr-bûkâ, İlhanlı emîri 218
Timurlu, Timurlular 39, 48, 127, 343, 383, 418, 420
Tîmûrtâş b. Çûbân, İlhanlı emîri, Anadolu valisi 61
Tinku 553, 560
Togâ(n)-tîmûr, İlhanlı emîri 198
Togâçâr, Tagaçar, İlhanlı emîri 107, 113, 114, 118, 121, 124, 138-140, 147, 152-154, 232, 235, 275, 347, 444, 445
Togân, İlhanlı emîri 101, 107
Togân/Togâncuk, Togân Hatun, Abâkâ'nın kızı 101, 112, 157, 167
Togâncuk, Abâkâ Han'ın kızı 97
Togây Hatun 430
Togây Tigin (Togay-Tigin) 219
Togây, İlhanlı emîri 216
Toghâi 549
Togmış, İlhanlı emîri 99
Toğây/Toghây 549
Tok/Toq-Timür 546
Tokat 38, 90, 152, 230
Tokat Müzesi 38
Tokây (Nogây?) Elçi 254
Tokluk Odçı 549
Toktâ (Tohtu/Toqto'a), Altın Ordu hükümdarı 255
Tokuz-tîmûr, İlhanlı emîri 171
Toladay 118, 550
Toros (T'oros), Ermeni kralı 239
toy 99, 168, 193, 205, 250, 256, 388, 401, 435
töre 87
Trablus 179, 264
Tübâ, Tübâ (Tuğba ağacı) 563
Tûdâcû, emir 114
Tudâgâç Hatun, Hûlâgû'nün kızı 431
Tûdây, Tûdây/Dûkây/Tûktây, hatun 90
Tûgâ(n)-tîmûr (Toga(n)-temür), İlhanlı emîri 204
Tûgân, İlhanlı emîri 187
Tûgâ-tîmûr, İlhanlı emîri 199, 201
tûg-i bozorg 203
Tuğlugşâh, Mengü-Temür Kürgen'in annesi 429
Tugrîlcâ, Togrılça, İlhanlı emîri 16, 151, 179
Tugrul el-İgânî, Memlûk emîri 179
Tugûldâr, Bağdâd şahnesi 157, 208
tuğ 85, 203

Tuğrul Bey, Büyük Selçuklu sultanı 288, 290
Tuhfetü'l-mulûkiyye fî devleti't-Türkiye 52
 Tukâ Timûr, Çağataylı hükümdarı 259
 Tükâl Karâ, Emîr Novrûz'un adamı 166
 Tükâl, İlhanlı emîri 122, 141, 142, 274
 Tükây Kürgen, İlhanlı emîri 245
 Tüktây, hatun 90
 Tük-Temûr, İlhanlı emîri 121
 Tük-Temür, Bûkây/Nûkây Yârgûçî'nın oğlu 123, 430
 Tük-Temür, Dondî Hatun'un Geyhâtû'dan doğan oğlu 430
 Tük-tîmûr, Tük-temür, *Tug-temür*, İlhanlı emîri 34, 110, 349
 Tula 553
 Tülâ, İlhanlı emîri 553, 560
 Tulâdâi 550
 Tuladay 550
 Tülâdây, İlhanlı emîri 550, 560
 Tülâdây/Dolâdây (Toladay/Doladay), İlhanlı emîri 118
 Tülak, İlhanlı emîri 151
 Tüqlûq, İlhanlı emîri 549
 Tûq-tîmûr, İlhanlı emîri 546, 565
 Turanschah 553
 Turânşâh 553
 Turân-şâh, İlhanlı emîri 560
 Turungây 417
 Tüs 90, 96, 98, 102, 105, 106, 192, 408
 Tusu? 553
tutgaul-râhdârân 381
tutgaul-tutgagul 381
Tuzûkât 373
 Tübşin, Hûlâgû'nün oğlu 84
tümen, (*tümân*) 34, 107, 126, 139, 149, 154, 163, 167, 175, 184, 192, 202, 204, 222, 223, 225, 229, 249, 259, 311, 312, 318, 344, 348, 353, 354, 359, 375, 376, 381, 393, 418, 430, 435, 453, 546
Türk begleri 235
 Türk ve İslâm Eserleri Müzesi 17, 528
 Türk, Türkler 41, 42, 44, 72, 73, 81, 91, 94, 97, 134, 192, 224, 225, 275, 277, 281-283, 285, 288, 302, 370, 434, 438, 450, 451, 457, 458, 533, 534, 536, 545-548, 551, 554, 555, 559, 566, 569
 Türkçe 44, 130, 167, 204, 218, 293, 298, 384, 438, 439, 452
 Türkistân 452

Türkiye Selçuklu devleti 32, 227
 Türkiye Selçukluları 60, 226, 228, 231, 316,
 Türkmen, Türkmenler 71, 172, 218, 231, 232, 234-238, 245, 261, 263, 264, 321, 322, 334, 452
 Türkmenistan 101

U

uc Türkmenleri 172
uc, *uclar* 95, 170, 171, 235, 238, 261, 263, 322, 372, 380
 Ucân 52, 114, 140, 141, 201, 203, 341, 342, 418
 Ucân kurultayı 203
 Ucây 94
 Ucây, Çağatay şehzâdesi, Barâk'ın oğlu 149
üdcîyân/üdeçîyân 551, 560
 Ugâniyân, İlhanlı emîri 218
 Ugrûş 219
 Ugueto, elçi 265
ulag 335
ulak 380
ulak zulmü 380
 Ulan Mören (*Hûlân Mûrân*) 33, 120, 304, 400
 Ulcâki/Ulcakî Kutlug 438
ulduçiler (üldüçîyân/üldüçîyân) 560
üldüzçîyân, (üldüzçîyân) 551, 560
 Ulkûnût 149
 Ültermiş, Ültermiş/*îl-termiş*, *İltüzmiş İl-düzmiş* (Türk. *İl-düzmiş*), bk. *İl-tüzmiş*
 Ulu Noyan 559
ulug bitigçi 170
ulug bitigçi-yi memalik 170
 Ulûkân 560
ulûs 147
umerâ'-yi 'izâm 559
umerâ-yi karâcû 119
'ummâl-i vilâyât 558
 Umur Bey 329
 Urgudak Hatun 431
 Urûk, hatun, Argûn'un hanımı 84
 Urung Hatun 407
ustâdu'd-dâr 176, 179, 198
 Ustûnâbend kalesi 139
 Utmân (*Otman/Otiman*) 430
 Uygur 81, 87, 89, 90, 105, 107, 138, 153, 166, 190, 192, 288, 289, 293, 299, 303, 315, 319, 320, 324, 417, 437, 546, 568
 Uygur alfabesi 87, 89, 107, 293, 319

Uygur harfleri 81, 105, 190, 288, 299, 320
 Uygur hükümdarları 192
 Uygurca 216, 217, 285, 288, 298, 309, 320
 Uygurlar 280
 Uygurlu 127, 128
 Uygûrtây, İlhanlı emîri 99, 100
 Uyrâtây, Argûn Akâ'nın oğlu 156
 uz 359
 Uzakdoğu 123, 349, 559, 565
 Uzun Hasan, Akkoyunlu hükümdarı 51, 329, 330, 421

Ü

üge manu 191, 299
 üldüçiyân 551, 560

V

V. George, Gürcü kralı 172, 239
 V. Kılıç-Arslan 90, 234, 293
 V. Minorsky 422
 vâ'iz 412
 Vâdi el-Hazindâr, Vâdi el-Haznadâr, Vâdi el-Haznedâr/Vâdi el-Hazindâr, bk. Mecma'u'l-Murûc
 Vâdi el-Meydân 177
 Vâdi Mecma' el-Murûc 177
 Vahtang, Gürcü kralı 226
 vakfiye 33-35, 305, 373
 vakıf 31, 303, 338, 352, 366, 369, 426, 456
 vâlî 208
 Van 190
 Varîda köyü 177
 Vasâyâ ez-ımlâ-yi Gâzân Hân 567
 Vasihi ribâtı 188
 Vâsit 193, 222
 vasiyetnâme, (vasâyâ, vasiyya) 533, 537, 567
 Vassâf, Şerefu'd-dîn 'Abdullâh b. Fazlullâh Kâtib-i Şîrâzî, İlhanlı müellifi 34, 38, 46-48, 59, 74, 485, 534-539, 542, 545, 549-556, 559, 560, 562, 564-567
 Vatikan Gizli Arşivi 29, 190, 268, 283
 veh-i iktâ' 357
 veliaht (velî'ahd), 95, 108, 115, 207, 258, 259, 284, 395, 403, 556
 Veliyânkûh 341
 Venedik 72, 262, 266, 335, 336
 Venedik Cumhuriyeti 29, 189, 267, 268, 288
 Venedik Devlet Arşivi (Archivio di Stato) 29

Venedikliler 267, 335
 Verâmîn 90, 163, 450
 vezâret-i memâlik 94, 295
 vezîr 32, 40, 123, 159, 169, 211, 218, 227, 294, 311, 364
 vezn 386
 VI. David (Dâvûd), Gürcü kralı 239
 VIII. Boniface, Papa 268
 Vîdher 426
 vilâyet defterleri, bk. defâtir-i vilâyet

W

W. Barthold 324, 329, 414
 W. Hinz, Walther Hinz 304, 319, 329, 330
 Walther Björkman 33
 Wang-shu-ho 454

Y

Ya'kûb, Akkoyunlu hükümdarı 335
 Yaghmish 551
 Yaghmîş, İlhanlı emîri 551, 560
 Yaghlâkû Şukûrçî (Şükürçî), İlhanlı emîri 172
 Yagmiş 551
 Yagmîş, İlhanlı emîri, İsfâhân şahnesi, elçi 99, 118, 119, 254, 260
 Yagşû 112
 Yahudi 39, 40, 145, 146, 274, 329, 559
 Yahyâ b. 'Abdu'l-Latîf-i Kazvîni 83, 125, 404, 485
 Yakındoğu 15, 136, 137, 176, 182, 225, 273, 276-282, 284, 285, 288, 293, 297, 299, 302, 305, 313, 320, 329, 350, 354, 371, 379, 389, 397, 439, 462, 463, 533, 534
 yakut 127, 406
 Yâkût el-Hamevî 64, 408
 Yâkûtiyye Medresesi 37, 38
 yâm 377, 379, 391
 Yâm menzili 163
 yâm teşkilâtı 379, 391
 yargu 151, 203, 294
 yargucu 86, 203
 Yargücü, İlhanlı emîri 97, 349
 yârgû-nâme 203
 yarlıg (fermân) 33, 34, 49, 78, 79, 93, 97, 98, 114, 116, 117, 123, 146-148, 153, 155, 194, 195, 210, 211, 219, 234, 253, 282, 284, 288, 297, 299-301, 303, 305, 308, 326, 327, 335-337, 339, 340, 349, 352-

354, 356, 357, 360, 361, 365-371, 374, 375, 377, 378, 387, 389, 395, 403, 406, 419, 436, 454, 525, 533
yarlıka-/yarlıkla- 298
yarlığımız 298
yarlığının 34, 97, 298
yarlığının 34, 298, 568
yaruk 87
Yâruk/Yârûg Bahşî 87
Yaruq Bakhshi 87
yasa 87, 100, 142, 146, 154, 163, 169, 170, 190, 203, 204, 210, 220, 221, 296, 360, 370, 379, 381, 443, 444, 447
Yasa'ur 102
yasak-yasag 87, 203
yasa-nâme 281
Yasâvûl, İlhanlı emîri 189
yasa-yasak-yasag 87
yâsâ-yi Gâzânî 396, 571
Yaşar Yücel 238
Yatmış, Emîr Taytâk'ın nâ'ibi 401
Yavuz Sultan Selim 422
yay 89, 128, 241
yaylag, yaylak 90, 101, 108, 110, 207, 208, 341, 351
Yazıcı-zâde, Yazıcı-zâde 'Alî 62
Yemen (Yaman) Candar 238
Yesûdar, İlhanlı emîri 214, 215
Yeysü Buka 551
Yezd 41, 62, 124, 210, 211, 214-216, 305, 325, 326, 373, 382
Yezd Atabegleri 214, 231
Yezd eyaleti 216, 325
Yezd Mescid-i Câmîi 329
Yîdî Kürtuke (Yîdî Kürtûke), Gâzân Han'ın hanımı 429
Yisü Akâ 430
Yisu Buqa 551
Yisü Toqa 551
Yisûtây b. Tüşmânkû Kûşçî, İlhanlı emîri 245
Yisü-bûqâ, (Biş-bûqâ), İlhanlı emîri 551
'YNQWL 552
yol teşkilâtı 376
yosun 87
Yoşmût, Hûlâgû Han'ın torunu 146
Yül Kutlug 162
Yunanca 457
yurt 99, 307, 332, 337, 352, 354, 359

yurtçılar, yurtçî (çoğulu: *yürtçîyân*) 551, 560, 569
Yusof Buka (Böke) 552
Yüsuf b. 'Alî b. el-Mutahhar el-Hillî 128
Yüsuf Bökâ 552
Yüsuf Böke, İlhanlı emîri 552, 560
Yüsuf Bükâ (Böke) 552
Yüsuf Bükâ 139, 217
Yusuf Buka 552
Yüsuf, Peygamber 334
Yüsufşâh, Büyük Lur Atabegi 220
Yüsufşâh, Yüsufşâh b. 'Alâ'u'd-devle, Yezd atabegi 211, 214-216
Yülükşâh 218
Yüz-agâç, İlhanlı emîri 110, 141, 186
yüzlük 353, 355, 356, 358

Z

Z.V. Togan, Zeki Velidi Togan 35, 42, 73, 238, 316, 338, 449
Zâb suyu 175
zâbit-i evkâf-i Gâzânî 421
Zaferâbâd 338
zafernâme 37
Zafer-nâme 53, 382
Zak otlağı 210, 220, 294
Zâkiye 197
Zangi 554
Zâve 109
zâviye 419, 440
Zekeriyâ b. Muhammed el-Kazvîni 486
zemân-nâme, zemânet-nâme 165
zemin 426, 548
Zencân 86, 138, 432
Zengî Derbendi 201
Zengî, İlhanlı emîri 554, 561
Zengî-nâme 459
zer 317
Zerdüşt 371
zer-i râ'ic-i talgamî 317
zer-i sefid-i talgamî 317
zer-i sefid-i talgamî-yi Tebrîz 316
zer-i sorh 317
zer-i tellî 319
Zeynu'd-dîn 'Abdu'l-Kâdir b. Muhammed el-Hanefî 243
Zeynu'd-dîn 'Abdu'r-Rahmân, İbn Teymiyye'nin kardeşi 145

- Zeynu'd-dîn, Bağdâd kâdısı 169
Zeynu'd-dîn-i Kâmû'î (Şeyh Kâmûye) 221
zîc 456
zillu'llâhi fî'l-âlem (Allâh'ın yeryüzündeki gölgesi) 242, 290
zillu'llâhi fî'l-'arz (Allâh'ın yeryüzündeki gölgesi) 290, 334, 411, 563
zirâ'at 337, 339, 370
Zirâbâd 98
Ziyâu'd-dîn Muhammed b. Bahâ'u'd-dîn b. Yûnus eş-Şâfi'î, Mûsul kâdısı, İlhanlı elçisi 36, 246
Zonûzî 413, 421, 450
Zubdetu'l-fikre fî ta'rîhi'l-hicre 52
Zubdetu't-tevârih 42, 44, 45, 49, 458
Zubeyr es-Siddikî 60
zulüm 111, 146, 228, 234, 247, 271, 326, 334, 335, 353, 362, 363, 393, 396, 403